

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Pracoviště historické sociologie

Šárka Shoup

Faktory ovlivňující sebevražednost

Diplomová práce

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Jiří Šubrt, CSc.

Praha 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Šárka Shoup

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu doc. PhDr. Jiří Šubrt, CSc. za odborné vedení mé diplomové práce, za cenné rady a věnovaný čas. Děkuji také mému manželovi Johnovi za to, že mi umožnil se věnovat studiu a podporoval mě.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce je věnována studiu sebevraždy na území České republiky (dříve Československa), ve které se porovnává zejména etapa konjunktury druhé poloviny 20. let a krize první poloviny 30. let s finanční krizí po roce 2008 a ekonomickou konjunkturou po roce 2015. Tyto dvě etapy jsou zdůrazněny z důvodu jejich silného ovlivnění klasickými krizemi a konjunkturami, ke kterým došlo v éře tržní ekonomiky.

Metodika diplomové práce je založena na vybraných teoretických koncepcích, které se zabývají vlivem vybraných faktorů na míru sebevražd. Jejich následná aplikace na etapy konjunktur a krizí ve zvolených obdobích ukazuje relevanci pro vysvětlení zkoumaného fenoménu v dané zemi.

Cílem práce je zhodnotit dosavadní stav bádání a nalézt nejvhodnější metody a ukazatele, které budou podrobeny empirickému testování pomocí analýzy vybraných etap v diplomové práci autorky. Teoretická část také představuje, jak se téma vyvíjelo v průběhu 19. a 20. století. Cílem analytické části je prokázat platnost teoretických koncepcí, které zkoumají, v jaké míře existuje spojitost mezi mírou sebevražd a zvolenými faktory ve sledovaných obdobích. Autorka tak pomocí empirických důkazů v diplomové práci ověřuje platnost koncepcí z teoretické části. Na závěr lze říci, že tato diplomová práce obsahuje podrobnou analýzu přístupných statistických dat o dynamice vývoje počtu sebevraždých činů v České republice (dříve v Československu) a porovnává tuto dynamiku s vývojem v Německu a Francii.

Klíčová slova: sebevražda, Durkheimova teorie, R.Ginsbergova teorie, teorie Henryho a Shorta, T.G.Masaryk, konjunktura, krize, ekonomické faktory

ABSTRACT

This diploma thesis is devoted to the study of suicide in the Czech Republic (formerly Czechoslovakia). This thesis emphasizes the boom stage of the second half of the 1920s and the economic crisis of the first half of the 1930s and the financial crisis after 2008 and the economic boom after 2015. These two stages are important due to classical crises and booms that occurred in the market economy era.

The methodology of the diploma thesis is based on selected theoretical concepts that deal with the influence factors have on suicide rates. Their subsequent application to the stages of the mentioned booms and crises in the selected periods shows their relevance for explaining this researched phenomenon in the given country.

This work aims to evaluate the current state of research and find the most suitable methods and indicators that will be subjected to empirical testing using the analysis of selected stages in the author's thesis. The theoretical part presents how the topic developed during the 19th and 20th centuries. The analytical part proves the validity of the theoretical concepts; which examine the extent to which there is a connection between the suicide rate and chosen factors in the observed periods. The author thus uses empirical evidence in the diploma thesis to verify the validity of the concepts from the theoretical part. In conclusion, it can be said that this diploma thesis contains an extensive analysis of the available statistical data on the dynamics of the development of the number of suicides in the territory of the Czech Republic and compares these dynamics with the situations in Germany and France.

Keywords: suicide, Durkheim's theory, R. Ginsberg's theory, Henry and Short's theory, T.G. Masaryk, boom, crisis, economic factors

Obsah

1) ÚVOD	8
2) SOCIOLOGICKÉ TEORIE SEBEVRAŽDY	11
2.1 SEBEVRAŽDA JAKO „SOCIÁLNÍ FAKT“ PODLE EMILE DURKHEIMA	13
2.2 R. GINSBERG A JEHO PROCYKlickÁ TEORIE	15
2.3 SEBEVRAŽDA JAKO KOMBINACE FAKTORŮ PODLE MAURICE HALBWACHSE	17
2.4 TEORIE PODLE HENRYHO A SHORTA	20
2.5 DÍLO TOMÁŠE GARRIGUE MASARYKA	22
2.6 POROVNÁNÍ TEORIÍ	24
2.7 SOUČASNÉ STUDIE O DOPADU KRIZÍ NA SEBEVRAŽDU	28
2.7.1 ANALÝZA RŮZNÝCH RIZIKOVÝCH FAKTORŮ	29
NEZAMĚSTNANOST	31
STRES A MALÁTNOST	31
PŘÍPAD KRIZE COVID-19	32
PREVENCE SEBEVRAŽD	33
3) POPIS METODICKÉHO POSTUPU A PRŮBĚH VÝZKUMU	35
3.1 KORELACE MEZI MÍROU SEBEVRAŽD A VYBRANÝMI FAKTORY V ČESKU, FRANCII A NĚMECKU	36
3.2 KORELACE MEZI MÍROU SEBEVRAŽD A MÍROU NEZAMĚSTNANOSTI	37
3.3 KORELACE MEZI MÍROU SEBEVRAŽD A MÍROU VZDĚLÁNÍ	43
3.4 KORELACE MEZI MÍROU SEBEVRAŽD A RODINNÝM STAVEM	47
3.5 KORELACE MEZI MÍROU SEBEVRAŽD A NÁBOŽENSTVÍM	49
3.6 KORELACE MEZI MÍROU SEBEVRAŽD A VŠEMI VYBRANÝMI FAKTORY	53
4) KORELACE MEZI HOSPODÁŘSKÁMI KRIZEMI A SEBEVRAŽDAMI	56
4.1 KORELACE MEZI EKONOMIKOU A SEBEVRAŽDAMI	60
4.2 MÍRA SEBEVRAŽD PŘED, BĚHEM A PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE	69
ZÁVĚR	75
POUŽITÉ ZDROJE	84

SEZNAM TABULEK	94
SEZNAM GRAFŮ	95
SEZNAM PŘÍLOH	95
PŘÍLOHY	96
PŘÍLOHA 1: ÚDAJE O NEZAMĚSTNANOSTI, SEBEVRAŽDÁCH, SŇATCÍCH A VZDĚLÁNÍ V ČR 1993 – 2018	96
PŘÍLOHA 2: ÚDAJE O NEZAMĚSTNANOSTI, SEBEVRAŽDÁCH, SŇATCÍCH A VZDĚLÁNÍ VE FRANCII 1993 – 2018	97
PŘÍLOHA 3: ÚDAJE O NEZAMĚSTNANOSTI, SEBEVRAŽDÁCH, SŇATCÍCH A VZDĚLÁNÍ V NĚMECKU 1993 – 2018	98
PŘÍLOHA 4: NÁBOŽENSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 1921 – 2021	99
PŘÍLOHA 5: NÁBOŽENSTVÍ VE FRANCII V LETECH 1925–2020	100
PŘÍLOHA 6: NÁBOŽENSTVÍ V NĚMECKU V LETECH 1925–2020	101

„Miluji život.

Nejradši bych si ho vzala.“

Kateřina Koutníková (Nechte mě bigbít)

1) ÚVOD

Sebevražedné jednání, jako patologický jev, je velmi závažný problém každé společnosti. Oblast zkoumání je poměrně rozsáhlá a dá se na ni nahlížet z mnoha úhlů pohledů v rámci rozdílných vědních disciplín. Tento jev je již dlouhou dobu předmětem značné pozornosti veřejnosti, jelikož se nejedná jen o jednotlivce, ale má dopad i pro jeho blízké okolí a potenciálně pro celou společnost. Existuje velké množství teorií, které se zabývají vlivem různých faktorů na zkoumaný jev. Pro účely této diplomové práce byly vybrány teoretické koncepce, které po jejich představení autorka následně aplikuje do českého (československého) prostředí a čímž se prokáže jejich relevance v analyzovaných etapách vývoje naší země.

Cílem této práce je komparace a následná aplikace teoretických koncepcí E. Durkheima, R. Ginsberga, Henryho a Shorta, T. G. Masaryka a několik dalších teorií 20. století, které by mohly vysvětlit fenomén sebevražednosti v České republice (Československu) ve vybraných etapách, které byly silně poznamenány tehdejší ekonomickou situací. Tato diplomová práce obsahuje i rozsáhlou analýzu dostupných statistických údajů o dynamice vývoje počtu sebevražd na území České republiky a srovnává tuto dynamiku se situacemi v dalších vybraných zemích, jako jsou Francie a Německo.

Dosud nevznikla žádná monografická práce, která by se zabývala těmito teoretickými koncepcemi v rámci aplikace na české prostředí vybraných epoch¹.

¹ V roce 2015 vznikla na Fakultě humanitních studií diplomová práce na téma „Sociologie sebevraždy a český případ“, zabývající se tématem sebevražednosti ve dvou rovinách. Teoretická část se zabývala rozborem a analýzou klasických teorií sociologů E. Durkheima, P. Sorokina, T. G. Masaryka, J. D. Douglase a E. S. Shneidamana. Tito myslitelé pohlíželi na sebevražedný jev jako sociální jev, jenž bývá často ovlivněn zejména stupněm sociální integrace člověka do sociální skupiny či do společnosti. Práce analyzuje časové období od roku 1993 a ve svém závěru velmi okrajově zmiňuje i situaci v Německu a Rakousku. Oproti tomu tato předkládaná diplomová práce se zaměřuje na problematiku společnosti z pohledu ekonomických faktorů a sociálních rovin jednotlivce. Dále také porovnává tři země, ale místo Rakouska se zaměřuje na Francii. Zkoumané časové období je již od 20. let 19. století. Dále je třeba zmínit, že mezinárodní aspekt prostupuje celou práci a ne jen v úplném závěru jako u diplomové práce z roku 2015. Dalším rozšířením je i aplikace koncepce Henryho a Shorta. Jeden ze zajímavých a nových faktorů použitých v analýze je i stupeň náboženství v jednotlivých zemích, což předchozí diplomová práce opomíjí.

První část práce se zaměřuje na teoretické koncepce, které se zabývají vlivem ekonomických faktorů na míru sebevražd. Cílem této části je zhodnotit dosavadní stav bádání a nalézt nejvhodnější metody a ekonomické ukazatele, které budou podrobeny empirickému testování pomocí analýzy vybraných etap. Tato část představuje i jak se téma vyvíjelo v průběhu 19. a 20. století.

Druhá část diplomové práce ukazuje, jak teoretické koncepce odpovídají českému (československému prostředí) a v jaké míře existuje spojitost mezi mírou sebevražd a vybranými faktory ve zkoumaných obdobích. Autorka pomocí teoretických koncepcí a následných empirických důkazů v diplomové práci ověřuje platnost koncepcí prosazovaných E. Durkheimem, R. Ginsbergem, Henryho a Shortem, T. G. Masarykem a autorů několika dalších teorií 20. století.

Podle dostupných statistických údajů předkládaných Světovou zdravotnickou organizací je každý rok spácháno přibližně 800 000 sebevražd, přičemž se prokázalo, že množství sebevražd je zřetelně vyšší v hospodářsky vyspělých zemích². V České republice se ročně eviduje přibližně 1 600 případů dokonaných sebevražd, což vychází přibližně na čtyři až pět případů každý den. Tento fenomén se objevuje nejčastěji u osob, které se nachází v nejproduktivnější fázi svého života, což může mít vliv i na ostatní socioekonomické a demografické procesy.

Psycholožka Jana Kocourková a psychiatra Jiří Koutek³ zastávají názor, že sebevražda je ve velkém množství případů způsobena zkratkovitou reakcí na komplikovanou, zdánlivě neřešitelnou životní situaci. V takové chvíli se může zdát danému jedinci jako jediná možnost sáhnout si na vlastní život a ukončit tak své trápení. Nelze však říci, že by všichni jedinci byli okolními faktory ovlivněni stejně a stejně tak není možné generalizovat, že by bylo sebevražedné jednání na vzestupu ve všech společnostech. Je tedy nanejvýš užitečné zamyslet se, jeli vůbec možné identifikovat společenské a ekonomické podmínky, které napomáhají se k danému činu odhodlat.

² Saxena, S. Krug, E. a Chestnov, O. Preventing suicide: a global imperative. Ženeva. Světová zdravotnická organizace. 2014. ISBN 978-92-4-156477-9. Dostupné z: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/131056/1/9789241564779_eng.pdf?ua=1&ua=1.

³ Horák, V. J. a Jaroš, M. Proč ubývá sebevražd. Kvalitní zdravotní péče a fungující ekonomika se zdají být nejúčinnějšími léky proti sebevraždám. Rubrika Civilizace/Trendy. Časopis Respekt. Vydání 3, 9.2.2014., str. 67 - 70.

Jako neznámější příčiny sebevraždného činu se mnohdy považuje bída, velmi vážný zdravotní stav a v neposlední řadě vztahy, a to jak na pracovišti, tak v soukromí. Nemalý podíl má i samotný stres či velmi hektický způsob života. Podle Kocourkové a Kohoutka existuje jistý typ lidí, kteří mají k sebevraždnému sklonu větší tendence než jiní. Není to však možné zcela generalizovat. Silnější dispozice často mívají někteří nervově labilní jedinci, výbušní či značně senzibilní lidé. Velkým faktorem bývají i depresivní stavy, jelikož přibližně 90 % lidí, kteří spáchali sebevraždu, trpělo depresivními poruchami⁴.

V euroamerické kultuře se s depresivním stavem potýká aspoň jednou za svůj život každý pátý člověk. Co se týče opakovaných depresivních stavů či dlouhodobých depresivních stavů, tak se číslo snižuje, ale i tak hovoříme o sedmi až deseti procentech populace. Ženy zde však tvoří poměrnou část, jelikož se deprese objevuje dvakrát tak častěji u ženské populace než u mužské. Dokonané sebevraždy se však více přičítají mužům, a to až čtyřikrát více než ženám⁵. Vědci domnělý paradox objasňují tím, že muži mívají všeobecně silnější tendence k útočnému jednání, dokonce i když se jedná o vlastní osobu. Ženy umějí o svých nesnázích lépe mluvit a nebojí se vyhledat pomoc, ať už v podobě psychiatrických seancí či přátelských posezení.⁶ Je důležité se také podívat na rozdílné motivace, které vedou k sebevraždnému činu. U mužské populace se nejvíce setkáváme s problémy v zaměstnání, nadměrným stresem, strachem z trestu či nuzných podmínek pro život. Ženy jsou však častěji ovlivněny vztahy se svým okolím a to jak v rodiném, tak přátelském.⁷

⁴Český statistický úřad. (2021). Sebevraždy. Datum: 3.9.2021. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/sebevrazdy_zaj.

⁵Interview autorky práce s profesorem Cyrilem Höschlem. Datum 8.12.2020. Dostupné z: <https://www.facebook.com/politikaspolecnost/videos/interview-s-profesorem-cyrilem-h%C3%B6schlem-o-dopadech-koronakrizy-na-du%C5%A1evn%C3%AD-zdrav%C3%AD/991158584725777/>.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

2) SOCIOLOGICKÉ TEORIE SEBEVRAŽDY

V této části diplomové práce budou analyzovány a následně komparovány zásadní teorie, které se zabývají vlivem hospodářského cyklu na fenomén samotné sebevraždy. Každá teorie se na tento patologický jev dívá svoji vlastní optikou, a proto je důležité zhodnotit jejich přístupy a vzájemně porovnat, které aspekty jsou pro jejich autory zásadní. Na úvod je také třeba definovat fenomén samotné sebevraždy a hospodářský cyklus.

Sebevražda

Jev sebevraždy můžeme definovat mnoha způsoby. Důležité je si uvědomit, že sebevražda není nemoc nýbrž behaviorální příznak, který je často vyvolán těžkou životní situací. Jedná se tedy o čin, kdy jednotlivec chce vědomě skončit svůj vlastní život. Sebevraždný čin je možné také označit jako projev oslabení sebezáchovného pudu.⁸

Hospodářský cyklus

Národní hospodářství se během svého vývoje nachází pod vlivem velkého množství očekávaných i neočekávaných událostí. Jen velmi malé množství těchto změn má však takový dopad, aby celý vývoj byl bezchybný⁹. Ekonomická situace se tak nevyvíjí zcela rovnoměrně a začínají se projevovat určité rozdíly mezi potenciálním a reálným výkonem.

Hospodářský cyklus můžeme tedy jednoduše vysvětlit jako pravidelně se střídající nesoulad mezi reálným a potenciálním produktem národního hospodářství. Vývoj celého cyklu lze rozčlenit do čtyř nejvýznamnějších fází, které se zpravidla střídají. V první stadiu nastává expanze čili růst a můžeme hovořit tak o oživení ekonomiky, během něhož se rozvíjí národní hospodářství, výkonnost plynule stoupá a ekonomice se daří dobře.¹⁰ Dobrou ekonomickou situací můžeme popsat i zvyšujícími

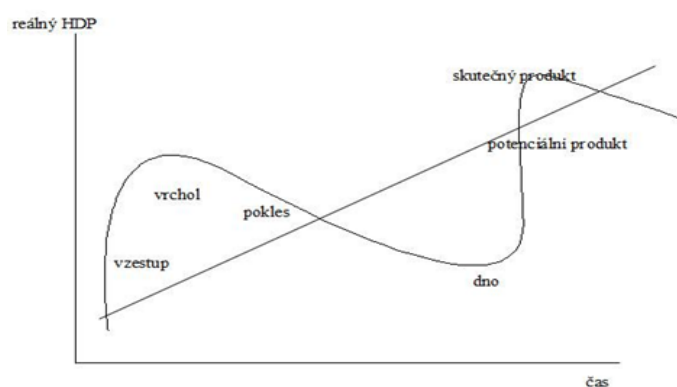
⁸ Papežová, Hana. Naléhavé stavy v psychiatrii. Praha: Maxdorf, c2014. Jessenius. 495 s.

⁹ Hospodářský vývoj - Finance.cz. Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/hospodarsky-vyvoj/>.

¹⁰ Ibid

se příjmy obyvatelstva a rostoucími zisky podniků, které mají značný odbyt, díky čemuž mohou více expandovat a i investovat. Růst však nemůže trvat věčně a ekonomika dosáhne jistého vrcholu. Nastává tak druhá fáze, kdy se začínají projevovat difference mezi stále vysokou agregátní nabídkou a postupně klesající agregátní poptávkou. Tyto rozdíly jsou zvěstí přicházejících problémů a pomalu nastává třetí fáze, kterou můžeme označit jako recesi. V této fázi nastává určitý pokles a často dojde k samotné krizi, jelikož agregátní nabídka významně přesahuje agregátní poptávku a podniky začínají mít nižší odbyt což je vede k omezení samotné výroby a následnému snížení počtu svých zaměstnanců. Situace se tak odrazí i ve snížení mzdové úrovně, jelikož se zvyšuje nezaměstnanost a díky méně finančním prostředkům se snižuje i poptávka po výrobcích či různého druhu zboží. V takovém případě může nastat i recese, kterou se označuje období, kdy klesá výkon ekonomiky (HDP) po dvě po sobě jdoucí čtvrtletí¹¹. Pokud je recese velmi vážná, můžeme hovořit až o depresi. Následně se dostáváme do čtvrté fáze, kterou označujeme jako tak zvané dno, kdy díky omezování samotné výroby nabídka již poklesla a postupně se vyrovnává s poptávkou. Podniky, které celý cyklus překonaly, tak mohou začít nabírat nové zaměstnance a opět více nakupovat, jelikož se zaměstnancům zvyšují příjmy¹². Dochází tak k opětovnému oživení ekonomiky, která se má možnost odrazit od daného dna.

Graf č. 1: Hospodářský cyklus



Zdroj: Oalib.cz

¹¹ Hospodářský vývoj - Finance.cz. Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/hospodarsky-vyvoj/>.

¹² Samuelson, P. A. Nordhaus, W. D. Gregor, M. Ekonomie. 18. vyd. Praha: Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 9788020505903.

Je tedy dobré si uvědomit, že ekonomická recese je běžnou součástí ekonomického cyklu, během kterého dochází k pádům a vzestupům výkonnosti ekonomiky. Ekonomická expanze je tedy fáze hospodářského konjunkturálního cyklu, ve které roste celková poptávka, zaměstnanost, ceny i zisky a ekonomická krize je fáze, kdy hovoříme o trvalém snižování ekonomické produktivity¹³, která je často měřena především pomocí ukazatelů, jako je míra nezaměstnanosti a hrubý domácí produkt (HDP).

Sebevraždy a hospodářský cyklus

Sebevražedné jednání není možné opomíjet, jelikož je součástí naší společnosti, která k tomuto aktu může jednotlivce přivést. Jedinec tím tak často reflektuje existenciální realitu dnešní doby. Na základě dostupných historických statistik, lze říci, že kvalitní sociální a lékařská péče přispívá ke snižování počtu sebevražd a stejně tak působí i hospodářská a společenská stabilita. Otázka pak nastává, jak moc má hospodářský cyklus velký dopad na náladu společnosti a jak moc zvyšuje či snižuje tendenci ke spáchání sebevraždy.

2.1 Sebevražda jako „sociální fakt“ podle Emile Durkheima

Emile Durkheim¹⁴ se jako sociolog zabýval především 19. stoletím a změnami, které se v dané době odehrávaly. Durkheim byl znepokojen nárůstem sebevražd, který považoval za příznak západní civilizace. Snažil se tak najít příčiny sebevražd, které nebyly způsobeny psychologickými problémy, jelikož sociolog nepovažuje sebevraždu za čistě psychologický čin. Jedná se o sociální skutečnost, která vyžaduje použití sociologických nástrojů.

Podle Durkheima může velké množství společenských jevů posílit sebevražedné činy. Jedním z hlavních základů společnosti považuje Durkheim náboženství a proces sekularizace, kdy se stát a náboženství postupně oddělují, což může vést až k určitému

¹³ Hospodářský vývoj - Finance.cz. Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/hospodarsky-vyvoj/>

¹⁴ Durkheim, E. (1897) Le suicide. Etude de sociologie. Félix Alcan, Paris. ISBN 0543739759.

druhu krize. Krize se navíc jeví jako jeden z hlavních vysvětlujících faktorů vztahu mezi sebevraždou a ekonomickým růstem. Durkheim rozlišuje mezi dvěma typy krizí, depresi a krizí prosperity. Podle Durkheima je to právě krize prosperity, která způsobuje nejvíce sebevražd.

Sebevražda je podle tohoto autora individuální i kolektivní čin. Jeho typologie je založena na pozorování korelací mezi mírou sebevražd v různých zemích v určitých obdobích a sociálními a ekonomickými ukazateli zahrnující bohatství, sociální třídu, kulturu, náboženské praktiky, rodinné struktury atd.

Durkheim ve své knize Sebevražda (1897) tak zavádí kategorizaci sebevražd:

- 1) **Egoistická sebevražda** - Člověk je velmi málo vpleten do sociálních vztahů, má málo kontaktů a interakcí a je ve společnosti osamocený. Když pak čelí osobní krizi, nemá se na koho obrátit, je tak pro něj těžší životní krizi překonávat což může řešit sebevraždou. Jedinec nepocituje velkou zodpovědnost za druhé (zodpovědnost za druhé pomáhá překonávat složité životní etapy)¹⁵ a lidé necítí odpovědnost za jedince.
- 2) **Anomická sebevražda** - Anomická sebevražda nastává, když chybí regulace. Jedinec vypadává z hodnotových struktur, přestává být regulován hodnotami, ještě se dostatečně neetabluje¹⁶. Tento typ sebevraždy často souvisí s procesem sekularizace.
- 3) **Fatalistická sebevražda** - V případě egoistické a anomické sebevraždy chybí buď integrace či regulace. V případě fatalistické sebevraždy je naopak přebytek, hovoříme o příliš silné vazbě na společnost. Příkladem mohou být hromadné sebevraždy v prostředí křesťanských center, kdy sebevrah ztrácí svoji individualitu, jelikož je více komfortní v jiné náboženské ideologii. Jedinec je také velmi spjat s charismatickým vůdcem a člověk je tak přespříliš regulován systémem¹⁷. Sociální normy a kontrola jsou pro jedince velmi důležité.
- 4) **Altruistická sebevražda** - Altruistická sebevražda je dána nadbytkem integrace. Vyplývá z velmi silného pocitu vazby ke společnosti, př. voják, který zachrání svoji

¹⁵ Durkheim, E. (1897) Le suicide. Etude de sociologie. Félix Alcan, Paris. ISBN 0543739759.

¹⁶ Ibid

¹⁷ Ibid

jednotku tím, že zalehne granát, který je vhozen do jeho vojenské skupiny¹⁸. Jedinec tak nadřazuje zájem komunity nad svůj vlastní individuální zájem.

2.2 R. Ginsberg a jeho procyklická teorie

Ginsberg ve svých spisech o sebevraždě¹⁹ stavěl na zavedených teoriích sociologa Émile Durkheima. Základem Ginsbergovy teorie je, že je procyklická, což znamená, že je konzistentní a v souladu se změnami ekonomického cyklu.²⁰ Při aplikaci na fenomén sebevraždy se to v praxi projevuje vyšší mírou sebevražd v dobách ekonomické prosperity a nižší mírou v dobách ekonomické recese. V tomto ohledu existuje pozitivní korelace mezi zvýšenou mírou sebevražd a pozitivním oživením ekonomiky.

Podle Ginsberga lze tento jev přičíst úrovni spokojenosti a nespokojenosti ve společnosti v určitých momentech ve vztahu k ekonomickému cyklu. Například ve chvílích nejvyšší ekonomické expanze, kdy ekonomika vzkvétá, příležitosti rostou, aspirace jedinců také rostou a to již od počátku expanze. Koncepce aspirací je něco, co Ginsberg považoval za cosi neomezeného. Lidé by teoreticky mohli dosáhnout nekonečných úrovní aspirací; v zásadě jsou však regulovány určitými společenskými normami. Větší aspirace však také ponechávají větší prostor pro zklamání a následnou nespokojenost. V případech extrémní nespokojenosti Ginsberg věřil, že právě to způsobuje nejrychlejší růst počtu sebevražd.²¹

Ginsberg tedy věřil, že nespokojenost, která vzniká během ekonomické expanze, je výsledkem rozdílu mezi očekáváním ideálního stavu a budoucími realizovanými zisky. Když budoucnost ekonomického prostředí vypadá pozitivně, určitá očekávání začínají růst, a čím déle stoupají až k vrcholu expanze, tím silnější je jejich touha k

¹⁸ Ibid

¹⁹ Ginsberg, R. B. (1966). Anomie and aspirations. *Dissertation Abstracts* 27A: 3945–6. (Citováno Lester a Yang 1997.).

²⁰ Thibodeau, L and Lachaud, J. (2016). Impact of economic fluctuations on suicide mortality in Canada (1926–2008): Testing the Durkheim, Ginsberg, and Henry and Short theories. *Death Studies*, 40:5, 305-315, doi: 10.1080/07481187.2015.1133727.

²¹ Maskill, C.M., Hodges, I., Mclellan, V., Collings, S. (2005). Explaining Patterns of Suicide. New Zealand Ministry of Health. Dostupné z: <https://www.health.govt.nz/system/files/documents/publications/explainingpatternsofsuicide.pdf>.

naplnění. Jednotlivci budou však očekávat dosažení zisku dříve než ho ve skutečnosti obdrží a to zejména když se jedná o finanční hodnotu. Nenaplnění jedincových očekávání tak vede k zvyšování pravděpodobnosti sebevraždy. Jinými slovy, rychlost růstu očekávání během expanze není úměrná růstu zisků, a to vede k tak hluboké nespokojenosti, že může jednotlivce dovést až k danému fatálnímu aktu.²² Ginsberg konkrétně věřil, že nejvyšší míra sebevražd nastane těsně před vrcholem expanze v daném ekonomickém cyklu.²³

Naopak v dobách ekonomické recese jsou aspirace lidí mnohem nižší. Z dříve zmíněného regulačního rámce společenských norem vyplývá přiměřená úroveň očekávání ve vztahu k potenciálním odměnám, a tedy nižší míra zklamání.²⁴ Jednotlivci tváří v tvář recesi se připravují na nejhorší a neočekávají tak to nejlepší, jako během ekonomické expanze. Ginsberg tvrdí, že když očekáváme to nejhorší, je mnohem méně pravděpodobné, že budeme zklamáni a to bez ohledu na výsledek. Když se blíží recese, neexistuje tolik zisků, které se projevují při růstu ekonomiky; což opět vede k realističtějším očekáváním.

Ginsberg v závěru své teorie tvrdí, že existují jasně dané momenty, kdy je míra sebevražd celkově nejnižší. Za prvé se jedná o období, kdy ekonomika začíná expandovat a pomalu růst. V této fázi sice rostou i aspirace, ale jednotlivci mají určitý zisk a panuje tak všeobecné uspokojení. K nespokojenosti vedoucí k sebevraždě dochází až v pozdějším vývoji cyklu, kdy je rozdíl mezi aspiracemi a dosaženými odměnami největší. Druhým obdobím, kdy je míra sebevražd na nejnižší úrovni, je období recese kdy pokles začíná pomalu končit.²⁵ Opět se lze opřít o myšlenku, že v tomto bodě budou aspirace pravděpodobně na nejnižší úrovni a stejně tak i očekávané zisky. Jednotlivci již zažili to nejhorší z recese a obvykle nijak rychle nezvyšují svá očekávání.

²² Thibodeau, L and Lachaud, J. (2016). Impact of economic fluctuations on suicide mortality in Canada (1926–2008): Testing the Durkheim, Ginsberg, and Henry and Short theories. *Death Studies*, 40:5, 305-315, doi: 10.1080/07481187.2015.1133727.

²³ Maskill, C.M., Hodges, I., Mclellan, V., Collings, S. (2005). Explaining Patterns of Suicide. New Zealand Ministry of Health. Dostupné z: <https://www.health.govt.nz/system/files/documents/publications/explainingpatternsofsuicide.pdf>.

²⁴ Thibodeau, L and Lachaud, J. (2016). Impact of economic fluctuations on suicide mortality in Canada (1926–2008): Testing the Durkheim, Ginsberg, and Henry and Short theories. *Death Studies*, 40:5, 305-315, doi: 10.1080/07481187.2015.1133727.

²⁵ Ibid

V případě mimořádně rychlých změn, jako je zrychlený hospodářský pokles nebo rychlá expanze, se i tyto nestandardní situace promítnou do trendu sebevražd. Když nastanou náhlé výkyvy v ekonomickém cyklu, nedává to prakticky žádnou šanci k růstu jakýchkoliv očekávání. Výsledkem je, že mezi aspirací a dosaženými odměnami nevznikne tak velký rozdíl, jako v případě postupné ekonomické expanze, a tedy nedojde k tak prudkému nárůstu sebevražd. Pokud se ekonomika však dostane do rychlé recese, aspirace se pravděpodobně rychle sladí se zisky.²⁶

Celkově lze Ginsbergovy teorie o sebevraždě ve vztahu k ekonomickému cyklu přičítat úrovni spokojenosti a štěstí. Když jsou aspirace splněny, i když byly nízké, lidé budou stále úměrně šťastnější, než kdyby jejich aspirace zůstaly nenaplněny. Důvodem je, že nesplněné aspirace vedou k nespokojenosti a tím činí člověka nešťastného a tak i společnost jako takovou. Z tohoto důvodu uplatňuje Ginsberg procyklický přístup, kdy předpokládá, že čím více ekonomika expanduje, tím vyšší bude míra sebevražd. Nezáleží totiž na zvýšení zisků; pokud jsou nižší, než se očekávalo, pak zášť a neštěstí převládnu a povedou k sebevraždě.

2.3 Sebevražda jako kombinace faktorů podle Maurice Halbwachse

Maurice Halbwachs byl francouzský sociolog z durkheimovské školy 19. a 20. století. Ve své knize Příčiny sebevraždy vydané v roce 1930 však ukázal slabosti Durkheimových studií, které demonstroval ve své analýze, kdy zkoumal vliv ekonomické krize z roku 1929, která zasáhla zejména Spojené státy.

Pro Maurice Halbwachse je sebevražda kombinací několika faktorů, zejména sociologických a psychologických²⁷. Christian Baudelot vysvětluje, že Maurice Halbwachs má mnohem komplementárnější a mírumilovnější pojetí vztahu mezi psychiatrií a sociologií než mnoho jiných autorů. Pro Halbwachse neexistují dvě kategorie sebevražd: ty, které jsou organicky determinované (předmětem psychiatrie) a ty, které jsou sociálně determinované (předmětem sociologie). Každá sebevražda je

²⁶ Maskill, C.M., Hodges, I., McLellan, V., Collings, S. (2005). Explaining Patterns of Suicide. New Zealand Ministry of Health. Dostupné z:

<https://www.health.govt.nz/system/files/documents/publications/explainingpatternsofsuicide.pdf>.

²⁷ Baudelot C, Establet R. (2006), Sebevražda. Změna režimu. „Un observateur hors pair, Maurice Halbwachs“, Paris, Campus Paris Jourdan, 2005. Dostupné z: http://www.lienssocio.org/article.php3?id_article=1116.

podle něj záležitostí obou hledisek současně. Maurice Halbwachs doplnil Durkheimovu práci tím, že ukázal, že vývoj míry sebevražd v 11 evropských zemích od roku 1836 do roku 1925 nebyl tak pesimistický, jak předpovídal Durkheim. Pro Maurice Halbwachse hospodářská krize není jediným faktorem, který by mohl vysvětlit nárůst sebevražd. Není to tedy krize jako taková, ale období deprese po krizi, které určuje nárůst dobrovolných úmrtí.²⁸

Halbwachs staví svoji teorii na výsledcích statistické analýzy, která vytváří silnou příčinnou souvislost mezi sociální integrací a sebevraždou. Tuto souvislost přičítá změně našeho vědomí. Ke změně vědomí dojde poté, co dojde k náhlé změně v našich sociálních vztazích. Pokud se sociální vztahy negativně omezí či poškodí, může to vést k následné změně vědomí. A tato náhlá změna prohlubuje náš pocit samoty. Nejen však pocit osamělosti, ale spíše hluboký pocit skutečné opuštěnosti. Tento náhlý vědomý pocit nezřídka kdy vede jedince ke spáchání sebevraždy právě díky intenzivním pocitům izolace. Halbwachs věřil, že tento pocit je právě tím hlavním motivem sebevraždy.²⁹ Sociální integrace či izolace nejsou tedy to, co člověka vede k sebevraždě, ale je to způsob, jakým člověk vnitřně vnímá své okolí a podmínky, které nakonec rozhodují o našem osudu.

Určitě existují různé okolnosti, které jednotlivci navozují pocit izolace. Ať už se jedná o rozvod nebo stěhování do nové země, jsou to různé faktory, které mohou změnit vědomí člověka. Konečným motivem spáchání sebevraždy je však zoufalá samota. Z toho vyplývá, že existuje jasné oddělení mezi různými vlivnými okolnostmi a skutečnou příčinou. Rozdíl mezi okolnostmi a skutečnou příčinou je také tím, co podporovalo Halbwachův argument, že osoby s duševním onemocněním by měly být zahrnuty do teorie a analýzy bez zvláštních výjimek. Tvrdí, že navzdory jakékoli duševní chorobě tito jedinci stále páchají sebevraždou ze stejného důvodu jako všichni ostatní, a to z důvodu pocitu osamělosti a sociální izolace.³⁰ Jejich pokusy o zvládnutí nebo utajení problémů, se kterými se potýkají, a tendence společnosti tlačit ty, kteří se liší do tzv.

²⁸ Halbwachs, M. (2002). Příčiny sebevražd.. Paris cedex 14, France: Presses Universitaires de France. Dostupné z: <https://doi.org/10.3917/puf.halbw.2002.01>.

²⁹ Travis, R. (1990). Halbwachs and Durkheim: A Test of Two Theories of Suicide. *The British Journal of Sociology*, 41(2), 225-243. doi:10.2307/590871.

³⁰ Mucchielli, L. and Renneville, M. (1998). Les causes du suicide : pathologie individuelle ou sociale? Durkheim, Halbwachs et les psychiatres de leur temps (1830-1930). *Déviance et société*. 3-36. Dostupné z: https://www.persee.fr/doc/ds_0378-7931_1998_num_22_1_1647.

okrajových oblastí, vedou k další příčině nedostatku sociální integrace a z toho vyplývající izolace.

Celkově si lze tuto změnu vědomí vysvětlit jako důsledek intenzivního chaosu a celkových životních komplikací, zejména v sociální oblasti. Dokonalým příkladem komplikujícího faktoru je modernizace. Ve více zemědělských společnostech byl před modernizací život mnohem jednodušší. Jednotlivci měli ve své společnosti jasné role a různé základní vztahy, jako byla jejich rodina nebo náboženství, což umožňovalo lidem mít jasnější a jednodušší představu o tom, pro co přesně žijí. S modernizací a průmyslovou revolucí se však život stal složitějším a méně tradičním. Ztráta tradice může také vytvářet pocit menší sounáležitosti a nižší úrovně integrace v komunitě. Výsledkem je, že pojem individualismus se stal významnějším než pojem tradice, a tím zvyšuje i větší dopad pocitu solidarity a izolace.³¹

Halbwachs však nevěřil, že by to snad mělo znamenat nekonečný nárůst míry sebevražd v poměru k míře modernizace společnosti. Zastával spíše názor, že lidé se postupem času naučí přizpůsobovat a časem se náhlé změny způsobené modernizací stanou pro společnost více přijatelné a méně šokující. Klady industrializované společnosti by pomohly vyrovnat negativní důsledky nedostatečné sociální integrace.³²

Pokud jde o ekonomiku, Halbwachs pohlíží na vývoj sebevražd opět optikou změny vědomí a sociální izolace. V době ekonomické prosperity a expanze neříká, že by muselo docházet k většímu počtu sebevražd. Naopak věří, že je to právě v době ekonomického poklesu a krize kdy míra sebevražd roste.³³ Ačkoli se někdo může domnívat, že to může být přičítáno obavám, jako je nezaměstnanost, neúspěšné podnikání, bankrot atd., Halbwachs místo toho viní změnu v ekonomické aktivitě.³⁴ Tato změna obvykle znamená méně aktivní účast, a proto jednotlivci nejsou tak integrováni do společnosti. Pokud lidé nejsou tolik zaneprázdnění vnějšími povinnostmi, které s

³¹ Condorelli, R. (2016). Social complexity, modernity and suicide: an assessment of Durkheim's suicide from the perspective of a non-linear analysis of complex social systems. *SpringerPlus*. Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s40064-016-1799-z>.

³² Ibid

³³ Halbwachs, Maurice (1933). Les causes du suicide. *_Revue Philosophique de la France Et de l'Étranger_* 116:295-298.

³⁴ Gupta, S. (2016, January). Suicide-Rates and the Financial Crisis. *The Open University*. Dostupné z: <https://www.open.ac.uk/arts/research/finance-crisis-protest/comment-and-debate/suicide-rates-and-financial-crisis>

sebou přináší aktivní účast, tak svoji pozornost více zaměřují na své vnitřní pocity.³⁵ To opět vede ke změně vědomí a většímu pocitu izolace, což následně vede ke zvyšování míry sebevražd během ekonomické recese.

Celkově Halbwachs věřil, že pohled na proměnné je při analýze míry sebevražd extrémně relevantní.³⁶ Mezi další důležité faktory považoval náboženství, rodinu, pohlaví a městský či vesnický způsob života. Přestože zjistil, že určité trendy, jako je manželský sňatek, mohou snížit tendenci k spáchání sebevraždy či lidé, žijící ve městech, naopak častěji páchají sebevraždu, jeho konečným závěrem bylo, že jednotlivce k tomuto činu vedla vždy změna nebo přerušení sociálních vazeb.³⁷ Cítit se součástí určité sociální skupiny nebo jiných forem sociální integrace vytváří větší vůli k žití. Toto je také potvrzeno vzájemným uznáváním hodnot daného jednotlivce v konkrétním sociálním kontextu. Když dojde k významnému sociálnímu odloučení, ať už je jeho forma jakákoliv, lidé přesouvají svou energii dovnitř a soustředí se na své pocity osamělosti. Halbwachs tak věřil, že nešťastná změna vědomí vede ke zvýšenému počtu sebevražd.

2.4 Teorie podle Henryho a Shorta

V knize „Sebevražda a vražda“ přistupují Andrew Henry a James Short k vysvětlení příčinám vraždy poněkud odlišným způsobem. Pokud jde o hospodářský cyklus, považují jeho vliv na sebevraždy za proticyklický, a proto podle autorů stoupá jejich míra v dobách hospodářské krize a klesá během ekonomické prosperity.³⁸ Pro Henryho a Shorta lze na sebevraždu pohlížet jako na intenzivní a závažnou odpověď na určité sociální podmínky. Ekonomika, která expanduje, obvykle znamená méně obtíží pro jednotlivce a to jak externě tak interně.³⁹ V době recese naopak frustrace stoupá a to

³⁵ Halbwachs, Maurice (1933). Les causes du suicide. *_Revue Philosophique de la France Et de l'Etranger_* 116:295-298.

³⁶ Lofti, Y., Ayar, A. and Shams, S. (2012). The Relation Between Religious Practice and Committing Suicide: Common and Suicidal People in Darehshahr, Iran. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1051-1060. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.105>.

³⁷ Ibid

³⁸ Lester, D. (1968, December). Henry and Short on Suicide: a Critique. *The Journal of Psychology Interdisciplinary and Applied*.70(2), str.179-86.

³⁹ Varnik, A, Tooding, L.M., Palo, E., Wasserman, D. (2003). Suicide and Homicide: Durkheim's and Henry & Short's Theories Tested on Data from the Baltic States. *Archives of Suicide Research*, 51-59. DOI: 10.1080/13811110301567.

může nakonec vést k jedné z jejích nejagresivnějších forem: sebevraždě. Výsledkem je, že podíl nárůstu u těch, kteří spáchali sebevraždu v době ekonomické expanze, je výrazně nižší než podíl nárůstu během recese. Henry a Short zjistili, že nejnižší míra sebevražd v celém cyklu je přibližně dva roky před vrcholnou ekonomickou expanzí.⁴⁰

Při analýze, kdo se s největší pravděpodobností stal obětí narůstajících frustrací do té míry, že by vedla k sebevraždě, Henry a Short našli odpovědi v individuálním „stavu“ jednotlivce.⁴¹ Celkový stav v jejich analýze byl měřen určitými privilegii, která jednotlivci měli či neměli. Například jedinci s vyššími příjmy měli vyšší postavení než jedinci s nižšími příjmy, to samé se objevuje v rozdílu pohlaví, kdy jsou zvýhodňováni muži a v rozdílu barvy kůže, kdy jsou zvýhodňováni běloši.⁴² Lidé s vysokým postavením byli považováni za méně „externě omezené“. Ti, kteří mají vyšší postavení, jsou však také během hospodářského poklesu vystaveni vyšším rizikům. Pro srovnání, ten, kdo již čelí finančním problémům, nemusí mít během recese tolik co ztratit jako někdo, kdo je na tom ekonomicky dobře. Jedinec, který je na tom ekonomicky dobře, má své bohatství a postavení ve větším ohrožení.⁴³ Ve výsledku to znamená, že jednotlivci s vyšším statusem jsou citlivější na změny v ekonomice a větší část vysoce postavených lidí během recese spáchá sebevraždu, než část, která má již „nízké postavení“.⁴⁴

Vrátíme-li se k tématu „vnějších omezení“, kdy se osoby s vysokým postavením považují za méně omezované z vnějšku, tak podle Henryho a Shorta naopak osoby s nízkým statusem čelí větší míře těchto omezení. Danou teorii využili i k měření míry vražd na rozdíl od sebevražd, jelikož zjistili, že více vnějších omezení způsobuje, že se jednotlivci častěji snaží odstraňovat frustrace, jako je například agrese, vůči ostatním. Proto zatímco méně vnějších omezení znamená více sebevražd během recesí, více

⁴⁰ Halbwachs, Maurice (1933). Les causes du suicide. *_Revue Philosophique de la France Et de l'Etranger_* 116:295-298.

⁴¹ Maskill, C.M., Hodges, I., Mclellan, V., Collings, S. (2005, December). Explaining Patterns of Suicide. New Zealand Ministry of Health. Dostupné z: <https://www.health.govt.nz/system/files/documents/publications/explainingpatternsofsuicide.pdf>.

⁴² Varnik, A, Tooding, L.M., Palo, E., Wasserman, D. (2003). Suicide and Homicide: Durkheim's and Henry & Short's Theories Tested on Data from the Baltic States. *Archives of Suicide Research*, 51-59. doi: 10.1080/13811110301567.

⁴³ Ibid

⁴⁴ Halbwachs, Maurice (1933). Les causes du suicide. *_Revue Philosophique de la France Et de l'Etranger_* 116:295-298.

vnějších omezení znamená více vražd během expanze, jelikož mají menší úspěch v životě než ti s vyšším postavením a v důsledku toho se cítí frustrovaní.⁴⁵ Tato teorie ilustruje, jak různé oblasti populace vyjadřují své pocity frustrace podle Henryho a Shorta.

Celkově se zdá, že Henryho a Shortova analýza a teorie o sebevraždě mají za cíl vykreslit vztah mezi ekonomickým cyklem a mírou sebevražd, který není tak přímočarý, jak by se mohlo zdát. Svojí analýzou došli k závěru, že recese vedou k vyšší míře sebevražd, ale ne vždy stejně ve všech segmentech populace. Vysvětlují například, jak a proč jsou lidé vystaveni vyššímu riziku sebevraždy během ekonomické recese i když jsou považováni za jedince s vyšším postavením. Henry a Short ukazují, že i když jsou zastánci proticyklického vlivu, tak stále existují různé varianty a úrovně s jemnými rozdíly.

2.5 Dílo Tomáše Garrigue Masaryka

Masarykovo pojetí sebevraždy je vysvětleno v jeho známém díle, které nese název „Sebevražda hromadným jevem společenským moderní osvěty“. Dílo je rozděleno do více částí a každá z těchto částí pohlíží na sebevražedný jev z jiného úhlu pohledu. Tomáš Garrigue Masaryk byl zasažen příhodou z dětství, kdy mladý vesnický muž žijící v nedalekém sousedství spáchal sebevraždu. Tato situace přiměla Masaryka k zamyšlení se nad smrtí, životními hodnotami a významnou oporou v náboženství. Rostoucí trend množství sebevražedných jevů označuje za nejpalčivější civilizační problém, kdy je možné říct, že sebevražedný akt je vykonán z pohledu osobního charakteru, ztrátou smyslu života či ocitnutím se ve složité životní situaci. Masaryk však také hovoří o situaci, kdy je člověk vystaven společenským tlakům a kdy tyto vlivy nabývají významnosti v hromadném společenském jevu. V době Tomáše Garrigue Masaryka je sebevražedné jednání stále poměrně tabuizované a tak je Masaryk nucen analyzovat dané chování individuálně.⁴⁶

⁴⁵ Gold, M. (1958). Suicide, Homicide, and the Socialization of Aggression. *American Journal of Sociology*, 63(6), 651-661. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2772995>

⁴⁶ Masarykova společnost. Životopis. 2016. Dostupné z: <http://masarykovaspolecnost.cz/masarykova-spolecnost/t-g-masaryk/zivotopis>

Ve svém díle rozděluje příčiny sebevražedného jevu na mnoho rozdílných skupin. Důvody zakládané na svobodné vůli jedince, již bývají ovlivněné působením přírodních jevů, není snadné lehce změřit a díky tomu bývá často i obtížné odhadnout přesný dopad. Daleko významnějšími pohnutkami jsou poměry ekonomické (bída, chudoba, bohatství), politické či společenské⁴⁷.

Co se týká samotné společnosti, tak Tomáš Garrigue Masaryk hovoří i o důležitosti závislosti na hustotě obyvatel či procentuálním podílem pohlaví, kdy více zalidněná místa mívají vyšší pravděpodobnost vykonat sebevraždu. Uvádí však, že to nemusí být pravidlo v každém státě. Zásadní je také rodinný život, kdy manželství má kladný vliv a více páchají sebevraždu lidé, kteří žijí sami. Důležitý aspekt je i samotná svoboda, kdy lidé ve věznicích jsou více deprimováni než lidé na svobodě. Za zmínku stojí uvést, že se sebevražda častěji vyskytuje u lidí, kteří se dopustili menších přestupků než vrazi. Pohlaví je také rozhodující faktor, jelikož ženy ve věznicích spíše začnou trpět psychickou poruchou než muži, kteří si sáhnou na život. Vězni, kteří jsou ve vězení poprvé, mají k danému aktu také blíže než delikventi, kteří již ve vězení byli několikrát.

Co se týče ekonomického aspektu, tak je významné samotné zaměstnání, jež bývá hnací silou každého jednotlivce. Více vzdělané vrstvy obyvatelstva, působící na vyšších pozicích, prokazují významnější počet obyvatel, kteří se odhodlají spáchat sebevraždu. Zaměstnanci na pozicích účetních obecně klesají pod celkový průměr. Lidé s pevnou duchovní vírou mají značně nízká čísla, co se týče vykonaných sebevražedných činů, na druhou stranu vyšší čísla se prokazují u umělců, básníků a nadprůměrně inteligentních lidí. Masaryk také ve svém díle zmiňuje, že ať už vysoce postavení lidé, jako třeba králové, tak naopak žebráci, sebevraždy páchají velmi zřídka⁴⁸.

Masarykův výzkum však ukazuje, že 20 – 30 % sebevražd, jež jsou zaviněné nespokojeností s majetkovými poměry, se často mění podle ekonomického cyklu, což poukazuje na to, jak moc velký význam má právě vývoj ekonomiky. Podle výzkumu také lidé působící v průmyslu a ve větších městech vykazují větší míru sebevražednosti

⁴⁷ Garrigue Masaryk, Tomáš. Sebevražda hromadným jevem společenským moderní osvěty. Praha: Orbis, 1926, 284 s. Dostupné z: <http://sebevrazednechovani.blog.cz/0903/anotace-t-g-masaryk-sebevrazda-hromadnym-jevem-spolecenskym-moderni-osvety>

⁴⁸ Ibid.

než zemědělci na venkově. Ve všech sférách je však důležité, jaké panují mezi kolegy pracovní vztahy a celková spokojenost s daným pracovním místem⁴⁹.

Stále však převládají (z jedné třetiny) sebevraždy, které jsou spáchány právě díky duševní nemoci. Problém Masaryk vidí v tom, že veřejnost automaticky připisuje každou sebevraždu duševní nemoci a obecně se o daném aktu hovoří jako o nemravném. Další problém vidí v laxním přístupu k dané problematice, kdy se badatelé neřídí dostatečně vědecky a netřídí dostatečně precizně samotné důvody, které vedou k danému aktu. Z tohoto důvodu sám zavedl přehlednější třídění, které rozdělil do několika kategorií. V první zdůraznil především úmysl ukončit svůj život z důvodu stavu chorobné psychózy, v druhé kdy se psychóza dostavila až po úmyslu a důsledkem je úmyslné usmrcení a ve třetí kdy nastává kombinace obou případů.

Masaryk však neztotožňuje psychózu s nesvobodou a zastává tak názor, že každý jedinec tak do určité míry odpovídá za svůj vlastní život. I zde existuje působení přírodních vlivů na psychózu, ale jsou faktory, které ovlivňují jedince více, jakož je například život ve městech, zvyšující se věk, druh povolání, hustota obyvatelstva, nízká životní úroveň a mnoho dalších faktorů. Tomáš Garrigue Masaryk tedy zastává názor, že sebevražda i psychóza se vyvíjí ze stejných příčin. Je tedy možné říci, že oba zmíněné jevy jsou společensky hromadné s rozdílnou povahou, ale stejným společenským procesem.⁵⁰

2.6 Porovnání teorií

Zjištěním jednotlivých teorií výše uvedených autorů je možné navzájem porovnávat, což nám umožní lépe porozumět, v čem se shodují a neshodují. Počínaje tématem hospodářského cyklu, zásadním aspektem těchto teorií, se mnohé perspektivy rozcházejí. Ginsberg zaujal procyklický přístup a domníval se, že během recesí se míra sebevražd snižuje a během expanze roste. To je v přímém rozporu s Halbwachovou teorií, která tvrdí, že expanze nebude způsobovat větší počet sebevražd, ale bude to

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Garrigue Masaryk, Tomáš. Sebevražda hromadným jevem společenským moderní osvěty. Praha: Orbis, 1926, 284 s. Dostupné z: <http://sebevrazednechovani.blog.cz/0903/anotace-t-g-masaryk-sebevrazda-hromadnym-jevem-spolecenskym-moderni-osvety>.

právě recese. Henry a Short souhlasili s Halbwachsovým závěrem, ale argumentovali velmi odlišným důvodem proč se tak děje. I Durkheim používá odlišný přístup a jako důvod zvýšeného množství sebevražd uvádí jakýkoli druh ekonomické změny a nestability, ať už pozitivní nebo negativní.⁵¹

Některé aspekty teorií se však částečně překrývají. U Henryho a Shorta je údajně na vině zvýšená frustrace, zatímco Ginsberg viní zvýšenou nespokojenost kvůli nesplněným aspiracím. Pokud jde o aspirace, Ginsberg i Durkheim věřili, že neexistuje žádný limit pro množství aspirací, které jednotlivec může mít, jen že jsou obvykle regulovány společenskými normami.⁵² Durkheim se však méně zaměřil na nespokojenost jako odpověď na ekonomickou sebevraždu a místo toho věřil, že za zvýšeným množstvím sebevražd stojí změna v kolektivním pořádku.⁵³ Halbwachs nakonec shledal, že sociální izolace je skutečným motivátorem jednotlivců k sebevraždě. V některých ohledech Henry a Short, Durkheim a Halbwachs, všichni sdíleli konvergující pohled na relevanci sociální integrace, kterou lze také definovat jako úroveň sociálních vazeb nebo dokonce „vnější omezení“ v případě Henryho a Shorta. Durkheim věřil, že nedostatek sociální integrace může být faktorem přispívajícím k sebevraždě, protože sociální vztahy dávají větší smysl životu, zatímco Halbwachs tvrdil, že to byl hlavní nebo dokonce jediný faktor, který by vedl ke změně vědomí a následně k činu sebevraždy.⁵⁴ Tomáš Garrigue Masaryk zdůrazňuje i spokojenost s pracovním místem a právě pracovní vztahy, které mají velký vliv na rozpoložení jedince. Durkheim však také věřil, že i přílišná sociální integrace může vést k sebevraždě. Tento jev označil za altruistickou sebevraždu.⁵⁵ Egoistická sebevražda je zase jejím opakem. Egoismus je důsledkem sociálního odpojení, kde existují minimální společné rysy, které spojují jedince se společností, jako je například víra. Zde se shoduje i s tezí Masaryka, který

⁵¹ Maskill, C.M., Hodges, I., McLellan, V., Collings, S. (2005, December). Explaining Patterns of Suicide. New Zealand Ministry of Health. Dostupné z: <https://www.health.govt.nz/system/files/documents/publications/explainingpatternsofsuicide.pdf>.

⁵² Ibid.

⁵³ Halbwachs, Maurice (1933). Les causes du suicide. *_Revue Philosophique de la France Et de l'Etranger_* 116:295-298.

⁵⁴ Condorelli, R. (2016). Social complexity, modernity and suicide: an assessment of Durkheim's suicide from the perspective of a non-linear analysis of complex social systems. SpringerPlus. Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s40064-016-1799-z>.

⁵⁵ Varnik, A., Tooding, L.M., Palo, E., Wasserman, D. (2003). Suicide and Homicide: Durkheim's and Henry & Short's Theories Tested on Data from the Baltic States. *Archives of Suicide Research*, 51-59. doi: 10.1080/13811110301567.

uvádí, že náboženské zařazení pomáhá jedinci být silnější a lépe tak odolávat společenskému tlaku. Durkheim definoval egoistické sebevraždy jako důsledek nedostatečné sociální integrace, což také znamená menší sociální soudržnost.⁵⁶ To vyplývá z pocitu být outsiderem společnosti. Halbwachs však nesouhlasil s tím, že egoistická izolace nutně stačí k tomu, aby přiměla lidi k sebevraždě, i když by to celkově nevyloučil.⁵⁷ Pro Halbwachse je to spíše změna vědomí, nejen osamělost, ale spíše náhlý pocit, že jste opravdu sami, což může zapříčinit i jen změna nálady. Vzhledem k tomu, že se Ginsberg zaměřil spíše na aspirace a odměny, které se různě mění během ekonomického cyklu, nešlo mu ani tak o sociální integraci, jako spíše o celkové ekonomické uspokojení.

Kromě altruistické a egoistické sebevraždy, které souvisejí se sociální integrací, definoval Durkheim také sebevraždy, jejichž příčina leží v přílišné či naopak nedostatečné regulaci. Regulace zde znamená množství kontroly, kterou má společnost nad jednotlivci. Když je regulace příliš slabá, jedná se podle Durkheima o anomickou sebevraždu, a když je naopak příliš silná, tak dochází k tzv. fatální sebevraždě.⁵⁸ Durheim se tedy zaměřil především na anomii, kdy zjistil, že všechny momenty prudkých ekonomických změn, ať už ekonomika expandovala či byla v recesi, vedly k větší anomii, což znamenalo méně sociálních omezení, ale také méně regulace (což vedlo následně k sebevraždě).⁵⁹ Zde však nacházíme naprostý rozpor s Halbwachsovou teorií. Halbwachs nejenže nesouhlasí s myšlenkou, že by ekonomická expanze zvyšovala míru sebevražd, ale také zcela odmítá, že existuje rozdíl mezi egoistickou a anomickou sebevraždou.⁶⁰ Teorie Henryho a Shortse také podobně neodpovídá myšlence anomie, jelikož podle jejich stanovisek se během recesí počet sebevražd zvyšuje více než během expanze.

⁵⁶ Varnik, A., Tooding, L.M., Palo, E., Wasserman, D. (2003). Suicide and Homicide: Durkheim's and Henry & Short's Theories Tested on Data from the Baltic States. *Archives of Suicide Research*, 51-59. doi: 10.1080/13811110301567.

⁵⁷ Travis, R. (1990). Halbwachs and Durkheim: A Test of Two Theories of Suicide. *The British Journal of Sociology*, 41(2), 225-243. doi:10.2307/590871.

⁵⁸ Johnson, B. (1965). Durkheim's One Cause of Suicide. *American Sociological Review*, 30(6), 875-886. doi:10.2307/2090966.

⁵⁹ Maskill, C.M., Hodges, I., McLellan, V., Collings, S. (2005, December). Explaining Patterns of Suicide. New Zealand Ministry of Health. Dostupné z: <https://www.health.govt.nz/system/files/documents/publications/explainingpatternsofsuicide.pdf>

⁶⁰ Halbwachs, Maurice (1933). Les causes du suicide. *_Revue Philosophique de la France Et de l'Etranger_* 116:295-298.

Ginsbergova teorie se na druhé straně o myšlenku regulace do značné míry opírá. Když neexistuje dostatečná regulace aspirací během ekonomických expanzí, tak v důsledku budoucí nespokojenosti se zvyšuje počet sebevražd, což by se dalo popsat v Durkheimovské terminologii jako anomická sebevražda.

Pokud jde o téma modernizace, mají Durkheim a Halbwachs společnou řeč. Halbwachs souhlasí se základní teoretickou perspektivou Durkheima, že modernizace znamená větší sociální izolaci. V případě Durkheima je modernizace také původem egoistické sebevraždy.⁶¹ Věřil, že modernizace vede ke snížení smyslu pro jednotlivce, protože se vzdalují od tradičních struktur, jako je náboženství a rodina. Podle Durkheima se však také zdá, že argumentuje tím, že dokud modernizace není nijak omezena, tak ani počet sebevražd v důsledku tohoto rostoucího pocitu izolace není omezen. Halbwachs však tvrdil, že limit existuje. Věřil, že se nakonec občané modernizujících se společností naučí přizpůsobovat se jejím výzvám a že počet sebevražd se přestane soustavně zvyšovat a dosáhne svého limitu.

Existují i další úvahy, které tyto teorie od sebe oddělují. Durkheim ve svých argumentech nevěnoval zvláštní pozornost věku, pohlaví a různým dalším proměným, stejně jako Ginsberg.⁶² Naproti tomu Halbwachs, Masaryk a Henry a Short zdůraznili důležitost zohlednění těchto proměnných.⁶³ Teorie Halbwachsa a Durkheima také zásadně odmítají dopad biologických faktorů, dokonce ignorují duševní choroby jako aspekt, který nikdy nemohl být hlavní příčinou sebevraždy.⁶⁴ Zde nacházíme jasný rozpor, kdy Tomáš Garrigue Masaryk ve své teorii tento aspekt několikrát zdůraznil.

Z tohoto srovnání je zřejmé, že Durkheim sice položil teoretický základ pro mnoho budoucích teorií sebevraždy, ale pro každého sociologa v důsledku vyplynuly jedinečné, přesto zakořeněné teorie ve vztahu k hospodářskému cyklu, modernizaci,

⁶¹ Condorelli, R. (2016). Social complexity, modernity and suicide: an assessment of Durkheim's suicide from the perspective of a non-linear analysis of complex social systems. SpringerPlus. Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s40064-016-1799-z>.

⁶² Varnik, A, Tooding, L.M., Palo, E., Wasserman, D. (2003). Suicide and Homicide: Durkheim's and Henry & Short's Theories Tested on Data from the Baltic States. Archives of Suicide Research, 51-59. doi: 10.1080/13811110301567.

⁶³ Halbwachs, Maurice (1933). Les causes du suicide. *_Revue Philosophique de la France Et de l'Etranger_* 116:295-298.

⁶⁴ Mucchielli, L. and Renneville, M. (1998). Les causes du suicide : pathologie individuelle ou sociale? Durkheim, Halbwachs et les psychiatres de leur temps (1830-1930). *Déviance et société*. 3-36. Dostupné z: https://www.persee.fr/doc/ds_0378-7931_1998_num_22_1_1647.

sociální regulaci, integraci a dalším, které se týkaly sebevraždy. Navzdory jistému překrývání v několika aspektech, různé teorie o sebevraždě znamenají nepřeborné množství představ o tom, jaké jsou hlavní příčiny sebevraždy, a to vše na základě jedinečných analýz.

2.7 Současné studie o dopadu krizí na sebevraždu

Akademici se shodují, že hospodářská krize má dopady na životy lidí, pokud jde o duševní zdraví, zaměstnání či životní úroveň. Analýza sebevraždy je však složitá, protože se jedná o čin motivovaný individuální volbou. Není jednoduché vždy znát motivy, proč se člověk rozhodne svůj život ukončit. Ekonomické krize mohou sice mít v důsledku dopad na sebevraždu, ale k tomuto dopadu může dojít až několik let po krizi. Nezaměstnanost a pokles životní úrovně způsobený krizí mohou v průběhu času přetrvávat. Míra sebevražd má pak často stejnou dynamiku.⁶⁵ Studie Nadace Jeana Jaurèse uvádí, že mezi ekonomickým propadem a následnými reakcemi lidí vždy existuje časová prodleva. Autoři také vysvětlují, že souvislost mezi rizikem sebevraždy a hospodářskými a sociálními krizemi je známá již od krize v roce 1929, která způsobila nárůst počtu sebevražd, zejména ve Spojených státech. Nárůst počtu sebevražd lze vidět v dalších světových krizích, konkrétně v některých zemích, zejména v Evropě.⁶⁶

Francouzský sociolog Christian Baudelot analyzoval dopad hospodářské krize v roce 2007, kterou porovnával s krizí v roce 1929.⁶⁷ Ve své studii vysvětluje, že se efekty neodrážejí jednoduše v paralelnosti křivek. Souvislost mezi sebevraždami a nezaměstnaností byla silnější ve Francii než v Anglii nebo Itálii, ale ani na tom není nic automatického. Připomíná nám, že příčina sebevraždy je vždy multifaktoriální; nelze jej připsat jediné příčině.

V roce 2013 provedli Chang S., Stuckler D., Yip P. a Gunnell D. analýzu zahrnující 54 zemí s cílem analyzovat dopad krize z roku 2008 na míru sebevražd.

⁶⁵ Debout, M. (2020) "Suicide: l'autre vague à venir du coronavirus?", Fondation Jean Jaurès. Dostupné z: <https://jean-jaurès.org/nos-productions/suicide-l-autre-vague-a-venir-de-la-covid>

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Baudelot, C. & Establet, R. (2013). Chapitre 2. Suicide et crises économiques. Philippe Courtet éd., Suicide et environnement social (str. 13-19). Paris: Dunod. Dostupné z: <https://doi-org.lama.univ-amu.fr/10.3917/dunod.court.2013.01.0013>

Vysvětlili, že údaje dostupné pro rok 2010 ve 20 evropských zemích ukázaly 10,8% nárůst sebevražd u mužů a 4,8% nárůst sebevražd u žen, přičemž největší poměrný nárůst byl zaznamenán u mužů ve věku 15 až 24 let. K nárůstu sebevražd došlo hlavně v zemích s vyšší mírou ztráty zaměstnání. Poukazují však na to, že země ve studii nebyly ovlivněny stejnou měrou. Tyto odchylky mohou souviset se závažností recese i se změnami sociální podpory a ochrany trhu práce v různých zemích.⁶⁸ V roce 2014 britský časopis *Psychiatry*⁶⁹ publikoval článek o dopadu recese na sebevraždu. Autoři odhadují, že velká recese v roce 2008 je spojena s nejméně 10 000 dalšími ekonomickými sebevraždami v letech 2008 až 2010.

Ve svých studiích publikovaných v roce 2017 jsou Harper a Bruckner⁷⁰ skeptičtější než ostatní vědci. Ukazují, že studium sebevraždy je velmi složité, protože se na něm podílí mnoho faktorů. Autoři vysvětlují, že míra sebevražd u mužů a žen středního věku již před Velkou recesí v roce 2008 rostla. Další studie odhadující dopad recesí na sebevraždu by měly zohlednit rozmanité a jedinečné trajektorie sebevražd různých sociálních skupin.

2.7.1 Analýza různých rizikových faktorů

V roce 2018 analyzovala Silke Bachmann, odbornice na psychiatrii dospělých, socioekonomické proměnné, které ovlivňují míru sebevražd⁷¹:

- Demografické parametry: věk, pohlaví, etnická příslušnost a související parametry;
- Sociální status: nízký příjem, nerovnost příjmů, nezaměstnanost, nízká úroveň vzdělání a nízká sociální podpora;
- Sociální změna: např. změna příjmu;
- Sousedství: nedostatečné bydlení, násilí a další;

⁶⁸ Chang S., Stuckler D., Yip P, Gunnell D. (2013) "Impact of 2008 global economic crisis on suicide: time trend study in 54 countries", *BMJ*. Dostupné z: <https://www.bmj.com/content/347/bmj.f5239>.

⁶⁹ Reeves, A., McKee, M., & Stuckler, D. (2014). "Economic suicides in the Great Recession in Europe and North America", *British Journal of Psychiatry*. Dostupné z: <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.114.144766>.

⁷⁰ Harper, S., Bruckner TA. (2017) "Did the Great Recession increase suicides in the USA? Evidence from an interrupted time-series analysis". *Ann Epidemiol*. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.annepidem.2017.05.017>.

⁷¹ Bachmann S. (2018). "Epidemiology of Suicide and the Psychiatric Perspective". *International journal of environmental research and public health*, 15(7), 1425. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph15071425>.

- Dopady na životní prostředí: změna klimatu, přírodní katastrofy, války, konflikty a migrace.

Můžeme také říci, že míra sebevražd se zvyšuje u lidí s tělesnými a duševními chorobami, včetně zvýšené konzumace alkoholu a návykových látek⁷².

Životní úroveň a chudoba

Nadace Jean Jaurès ve své studii zdůrazňuje korelaci mezi myšlenkou na sebevraždu a životní úrovní.⁷³ Vysvětluje zejména to, že lidé patřící do nejchudších kategorií uvažují o sebevraždě 2,5krát více než ti, kteří patří do dvou nejbohatších kategorií. V USA mají nejvíce urbanizované a nejbohatší státy (kolem Chicaga, San Franciska, Los Angeles a New Yorku) nejnižší míru sebevražd, zatímco sebevražda je obzvláště častá v nejchudších státech.⁷⁴

V globálním měřítku však nelze říci, že chudoba zvyšuje riziko sebevraždy. Christian Baudelot skutečně ukázal, že nejchudší země mají nejnižší míru sebevražd⁷⁵. Opravdu nízké počty sebevražd můžeme nalézt například v Egyptě, Peru, Sýrii, Nikaragui a Ekvádoru. Dále ve své studii ukazuje, že čím je země bohatší, tím vyšší je množství dokonaných sebevražd. Nejvyšší míry byly pozorovány zejména ve Švýcarsku a Švédsku.⁷⁶

Podle Baudelota proto míra sebevražd souvisí s bohatstvím země⁷⁷. Nečinnost, nuda, nasycení tužeb, ale také urbanizace, konkurenční duch, vzestup individualismu, stárnutí populace, pokles plodnosti, to vše jsou vlastnosti, které ovlivňují nejrozvinutější a nejbohatší země.

⁷² Bachmann S. (2018). "Epidemiology of Suicide and the Psychiatric Perspective". *International journal of environmental research and public health*, 15(7), 1425. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph15071425>.

⁷³ Debout M., Fourquet J., Merceron A. (2016) « Les Français et le suicide », Note n° 293 - Fondation Jean-Jaurès. Dostupné z: https://jean-jaures.org/sites/default/files/les-francais-et-le-suicide_1.pdf

⁷⁴ Baudelot C., Establet R. (2006). *Sebevražda: změna režimu*. Paris, Campus Paris Jourdan. Dostupné z: http://www.lienssocio.org/article.php3?id_article=1116

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Bachmann S. (2018). "Epidemiology of Suicide and the Psychiatric Perspective". *International journal of environmental research and public health*, 15(7), 1425. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph15071425>.

⁷⁷ Ibid.

Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je častým důsledkem hospodářské krize. Ekonomické zpomalení staví ekonomické subjekty do potíží, zejména společnosti, které musí omezit své výdaje. Souvislost mezi pokusy o sebevraždu nebo sebevražednými myšlenkami a prací je podle Institutu Jean Jaurès bezpochybná⁷⁸. Nezaměstnanost se jeví jako oslabující kritérium ve srovnání s deklarovanými záměry pracujících.

Francouzský sociolog Serge Paugam ve své knize z roku 1991 „*La disqualification sociale: essai sur la nouvelle pauvreté*“⁷⁹ vysvětluje, že nezaměstnanost má velmi důležité sociální důsledky. Nezaměstnanost vede ke ztrátě referenčních bodů pro jednotlivce a k sociální diskvalifikaci, která může nakonec vést k „sociální anomii“. Jinými slovy, ukazuje, jak je práce základním kamenem socializace při vytváření individuální identity, a tedy i sociálního blahobytu. Ztráta práce ničí sociální vazby, které mohou mít dopad na zdraví jednotlivce.

Jak ukazuje Institut Jean Jaurès, podíl lidí, kteří vážně uvažovali o spáchání sebevraždy, je vyšší u nezaměstnaných (30%) než u zaměstnaných (19%)⁸⁰. Stuckler a kol. ve svém vědeckém článku⁸¹ uvedl, že nárůst nezaměstnanosti s hospodářskou krizí v roce 2008 byl spojen s nárůstem sebevražd mezi lidmi mladšími 65 let.

Stres a malátnost

Když nastane hospodářská krize, zpomalení ekonomiky podporuje nejistotu ohledně budoucnosti. Jak vysvětlili autoři studie „Systematický přehled sebevražd v ekonomické recesi“⁸² z roku 2015, zvýšení míry sebevražd lze chápat jako projev psychosociálního stresu v populacích, který se může během recesí zvyšovat. Období recese ovlivňuje životy lidí. Dluh spojený s nezaměstnaností může vyvolat strach a stres.

⁷⁸ Debout M., Fourquet J., Merceron A. (2016) « Les Français et le suicide », Note n° 293 - *Fondation Jean-Jaurès*. Dostupné z: https://jean-jaures.org/sites/default/files/les-francais-et-le-suicide_1.pdf.

⁷⁹ Paugam, S. (2009). *La disqualification sociale : Essai sur la nouvelle pauvreté*. Paris cedex 14, France : Presses Universitaires de France. Dostupné z: <https://doi.org/10.3917/puf.paug.2009.01>

⁸⁰ Debout M., Fourquet J., Merceron A. (2016) « Les Français et le suicide », Note n° 293 - *Fondation Jean-Jaurès*. Dostupné z: https://jean-jaures.org/sites/default/files/les-francais-et-le-suicide_1.pdf

⁸¹ Stuckler D., Basu S., Suhrcke M., Coutts A., McKee M. (2011) “Effects of the 2008 recession on health: a first look at European data”, *THE LANCET*, VOLUME 378, ISSUE 9786, P124-125. Dostupné z: [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(11\)61079-9/fulltext#%20](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(11)61079-9/fulltext#%20)

⁸² Oyesanya, M., Lopez-Morinigo, J., & Dutta, R. (2015). Systematic review of suicide in economic recession. *World journal of psychiatry*, 5(2), 243–254. Dostupné z: <https://doi.org/10.5498/wjp.v5.i2.243>

Autoři navíc vysvětlují, že období ekonomické recese mohou také upozornit na nedostatky ve službách duševního zdraví, které mohou být v těchto obdobích pod dalším tlakem.⁸³ „Zvyšováním rizika izolace, strachu, stigmatu, zneužívání a ekonomického spádu vedl COVID-19 ke zvýšení rizika psychiatrických poruch, chronických traumat a stresu, což nakonec zvyšuje sebevražednost a sebevražedné chování,“⁸⁴ zdůrazňuje Debanjan Banerjee, Jagannatha Rao Kosagisharaf a TS Sathyanarayana Raoc v nedávném průzkumu.

Duševní zdraví je hlavní složkou krizí, zejména v případě krize Covid-19, která podporuje izolaci. V březnu 2020 sdílela Světová zdravotnická organizace⁸⁵ doporučení na podporu duševní a psychosociální pohody různých cílových skupin během epidemie Covid-19.

Případ krize Covid-19

Mezinárodní a američtí experti na sebevraždy vyjádřili znepokojení nad potenciálním zvýšením rizika sebevražd během pandemie COVID-19.⁸⁶ Data z několika zemí zatím nepoukazují na zvýšenou míru sebevražd během pandemie. Pravděpodobně se však riziko v následujících měsících a letech zvýší.⁸⁷

Profesor medicíny Michel Debout⁸⁸ v rámci průzkumu pro Nadaci Jeana Jaurèse zkoumal účinky Covid-19 na sebevraždu. Poukazuje na to, že sebevražedné účinky krizí jsou viditelné po dobu několika měsíců nebo dokonce let. Podle průzkumu Michela Debouta 20% respondentů uvedlo, že již vážně uvažovali o spáchání sebevraždy, 11% uvedlo, že o nich uvažovali během období takzvaného lockdownu a 17% od jeho ukončení. „Tyto údaje by nás měly varovat před krizí, která nás teprve čeká,“ říká

⁸³ Oyesanya, M., Lopez-Morinigo, J., & Dutta, R. (2015). Systematic review of suicide in economic recession. *World journal of psychiatry*, 5(2), 243–254. Dostupné z: <https://doi.org/10.5498/wjp.v5.i2.243>.

⁸⁴ Banerjee, D., Kosagisharaf, J. R., & Sathyanarayana Rao, T. S. (2021). “The dual pandemic' of suicide and COVID-19: A biopsychosocial narrative of risks and prevention”. *Psychiatry research*, 295, 113577. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113577>

⁸⁵ Mental health and psychosocial considerations during the COVID-19 outbreak”(2020), The World Health Organization. Dostupné z: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/mental-health-considerations.pdf?sfvrsn=6d3578af_10

⁸⁶ Gunnell D, Appleby L, Arensman E. (2020) “COVID-19 Suicide Prevention Research Collaboration. Suicide risk and prevention during the COVID-19 pandemic”. *Lancet Psychiatry*. Dostupné z: [https://www.thelancet.com/journals/lanpsy/article/PIIS2215-0366\(20\)30171-1/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpsy/article/PIIS2215-0366(20)30171-1/fulltext)

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Debout, M. (2020) “Suicide : l'autre vague à venir du coronavirus ?”, Fondation Jean Jaurès. Dostupné z: <https://jean-jaures.org/nos-productions/suicide-l-autre-vague-a-venir-de-la-covid>

Michel Debout. Vysvětluje, že horší není samotná izolace, ale následný návrat do běžného života. Tento jev je v souladu s tím, co popsal Durkheim již v roce 1897 ve své knize *Le Suicide*. Ukázal, že v dobách války míra sebevražd výrazně poklesla,“ poznamenává Debout.

Například ve Francii 16. března 2020, kdy francouzský prezident republiky oznámil “lockdown”, šestkrát zopakoval: „Jsme ve válce“. Tato slova měla velký dopad na francouzskou populaci. Tady mluvíme o válce proti neviditelnému, válce proti viru. V případě Francie umožnilo použití válečného jazyka znovu aktivovat sociální reflexy. Ve válce má populace tendenci spojovat se proti společnému nepříteli. To se stalo i ve Francii během první světové války. Když tedy Emmanuel Macron použil slovo „válka“, instrumentalizoval válečný jazyk, aby ukázal naléhavost zdravotní krize Covid-19 a mobilizoval tradiční reprezentaci války. Za těchto podmínek francouzský prezident ukázal, že Covid-19 je stejně nebezpečnou hrozbou jako válka, která vyžaduje kolektivní reakci legitimovanou obyvatelstvem. Michel Debout vysvětlil, že v souvislosti s “lockdownem” je sebevraždění čin velmi obtížný. Na jedné straně víme, že všichni jsou touto hrozbou ohroženi, na druhou stranu je obtížné spáchat sebevraždu, když jste trvale uzavřeni se svoji rodinou doma ⁸⁹.

Prevence sebevražd

Christine Moutier, hlavní lékařka Americké nadace pro prevenci sebevražd, vysvětluje, že Covid-19 by měl být považován za příležitost přehodnotit veřejnou politiku, federální investice a globální komunitu ohledně zásadního imperativu prevence sebevražd.⁹⁰ Politiky prevence sebevražd musí fungovat na více úrovních: národní, regionální a mezinárodní. Každý národ musí zajistit účinné politiky, aby zabránil sebevraždám. Je nutné zaměřit se nejen na pandemicky specifické rizikové faktory sebevraždy, ale také na strukturální rizikové faktory. Moutier klasifikuje rizikové faktory sebevraždy do 8 domén a navrhuje strategie zmírnění daného fenoménu. Například v případě faktoru finančního stresu nám Christine Moutierová připomíná, že

⁸⁹ Debout, M. (2020) “Suicide : l’autre vague à venir du coronavirus ?”, Fondation Jean Jaurès. Dostupné z: <https://jean-jaures.org/nos-productions/suicide-l-autre-vague-a-venir-de-la-covid>

⁹⁰ Moutier C. (2021) “Suicide Prevention in the COVID-19 Era: Transforming Threat Into Opportunity”. *JAMA Psychiatrie*. Dostupné z: <https://jamanetwork.com/journals/jamapsychiatry/fullarticle/2772135>

národní vlády mají hrát zásadní roli při zajišťování finanční záchranné sítě a zajišťování provádění dlouhodobějších opatření.⁹¹ Christodoulou zdůrazňuje, jak je důležité se zaměřit na riziko vzniku deprese v době hospodářské krize: „Prevence duševních chorob a podpora duševního zdraví by měly být nedílnou součástí klinického řízení a plánování služeb v době finanční krize“.⁹² Aby byla prevence sebevražd účinná, je nezbytné, aby veřejné orgány posílily politiky sociální ochrany. Investice do péče o duševní zdraví, služby prevence sebevražd a aktivní politiky trhu práce jsou příklady oblastí, na které se různí veřejní aktéři musí v současnosti a v následujících měsících zaměřit.

⁹¹ Moutier C. (2021) “Suicide Prevention in the COVID-19 Era: Transforming Threat Into Opportunity”. JAMA Psychiatry. Dostupné z: <https://jamanetwork.com/journals/jamapsychiatry/fullarticle/2772135>.

⁹² Ibid.

3) POPIS METODICKÉHO POSTUPU A PRŮBĚH VÝZKUMU

Na začátku diplomové práce se autorka zaměřuje na teoretické koncepce, které dávají do souvislostí sebevraždy a ekonomické faktory. Práce se opírá o teorie Emile Durkheima, R. Ginsberga, Andrew F. Henryho a Jamese F. Shorta, dílo Tomáše Garrigue Masaryka a další teorie 20. století. Po důkladné rešerši literatury bude možné pomocí empirických důkazů ověřit platnost koncepcí představených v teoretické části. Po komparaci vybraných období a porovnání jednotlivých ekonomických vlivů na daný fenomén budou zohledněny i sociálních a psychologické faktory.

Pro analytickou část této diplomové práce autorka zvolila komparativní výzkum, díky kterému bude analyzovat teoretické koncepce, které dávají do souvislosti sebevraždy a vybrané, především ekonomické, faktory. Po provedení důsledné kritiky pramenů bude zhodnocen dosavadní stav bádání dané problematiky.

Jelikož práce využívá komparativních metod, tak i hodnotí, jaký byl dosavadní stav studií vlivu ekonomických faktorů na fenomén sebevražd. Většina studií se zabývá krizí první poloviny 30. let, finanční krizí po roce 2008 a současnou krizí během pandemie. Především první dvě etapy jsou zajímavé, jelikož mají podobnou zkušenost s klasickými krizemi, ke kterým došlo v době fungující ekonomiky. Existence tohoto společenského jevu se projevila i v současné globální pandemii, jež zasáhla do života mnoha lidem, kteří přišli o zaměstnání. Tento fenomén se objevuje nejčastěji u osob, které se nachází v nejproduktivnější fázi svého života, což může mít vliv i na ostatní socioekonomické a demografické procesy.

3.1 Korelace mezi mírou sebevražd a vybranými faktory v Česku, Francii a Německu

Na základě zvolených teorií autorka provedla analýzu ke zjištění míry korelace mezi mírou sebevražd a vybranými faktory v České republice, Francii a Německu. Jako vybrané faktory zvolila vzdělání, míru nezaměstnanosti, manželský status a náboženství. Dále si autorka stanovila jako cíl rozlišení vývoje mezi muži a ženami. Toto rozlišení povede ke zjištění, zda pohlaví hraje významnou roli či nikoliv.

Než se dostaneme k datům a analýze, je třeba krátce vysvětlit korelační měření a zdroje použitých údajů o míře sebevražd. Vzhledem k tomu, že se analyzovala korelace mezi různými faktory, bylo nutné se řídit jednotným systémem pro hodnocení korelace. V tomto případě hodnoty od 0 do 0,3 byly považovány za výsledky s velmi slabou korelací. Hodnoty 0,3 až 0,5 značily slabou korelaci, hodnoty 0,5 až 0,7 značily mírnou korelaci a hodnoty 0,7 nebo výše silnou korelaci.

Údaje o sebevraždě z České republiky byly získány z Českého statistického úřadu (ČSÚ) a Světové zdravotnické organizace (WHO). Bohužel tato data nezahrnovala údaje o míře sebevražd z druhé světové války. Kromě toho však tato přesná data hrála v naší studii klíčovou roli. Najít data z Francie bylo více náročné. Údaje od roku 1950 do současnosti byly data shromážděna z databáze Světové zdravotnické organizace, ale údaje z let předcházejících byly shromážděny z odborných článků v recenzovaných a impaktovaných časopisech. Tyto články poskytly údaje o počtu sebevražd mužů a žen, ale ne o celkovém počtu. K potřebám této diplomové práce autorka tedy musela předpokládat, že poměr mezi muži a ženami byl v letech 1925 až 1949 stejný, hodnoty následně sečetla a vydělila dvěma, aby získala celkovou míru sebevražd v zemi. Údaje o míře sebevražd z Německa poskytl německý federální statistický úřad a také nezahrnovaly údaje z období druhé světové války. Navíc od roku 1949 do roku 1979 data nezahrnují data z východního Německa. Abnormality v předkládaných datech jsou zmíněny v zájmu transparentnosti a pro to, aby na ně čtenář pamatoval při čtení výsledků.

3.2 Korelace mezi mírou sebevražd a mírou nezaměstnanosti

Jako první faktor pro analýzu byla vybrána míra nezaměstnanosti a jaká existuje závislost s mírou sebevražd. Na základě dostupných dat se autorka rozhodla porovnat nejprve především roky 1993 až 2018. Při porovnání vybraných zemí je zřetelné, že v období mezi lety 1993 až 2018 měla Francie ze všech tří zemí po převážnou dobu nejvyšší míru nezaměstnanosti. Francie v letech 1993 až 2018 dosahuje i nejvyšších hodnot v množství dokonaných sebevražd. Dokonce i v letech 2003 až 2008, kdy měla Francie nižší míru nezaměstnanosti než Německo, je míra sebevražd znatelně vyšší.

I když celkově míra sebevražd ve Francii klesá, během zkoumaného období lze nalézt několik let, jako například po globální finanční krizi v roce 2008, kdy míra nezaměstnanosti rostla. Dalo by se tedy říci, že i když se Francie potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti, tak pracuje na posílení své péče o duševní zdraví a prevenci mechanismů sebevražd. Totéž lze říci o Německu, kde míra sebevražd také postupně klesala ve stejném časovém období. Míra sebevražd v České republice zůstala poměrně vyrovnaná a až po roce 2015 skutečně klesla na 13 sebevražd na 100 000 obyvatel.

Nejsilnější korelace mezi počtem nezaměstnaných osob a mírou sebevražd byla zaznamenána v Německu (0.44), z čehož vyplývá, že v této zemi je nejsilnější korelace mezi rostoucí mírou nezaměstnanosti a rostoucím počtem sebevražd. Situace ve Francii (0.43) a České republice (0.22) je velmi podobná, jelikož i zde lze vyzorovat pozitivní vztah mezi faktory, ale ne již tak silný jako je tomu právě v Německu.

Tabulka 1: Míra nezaměstnanosti a počet sebevražd v ČR, Francii a Německu v letech 1993 - 2018.

Nezaměstnanost			Počet Sebevražd				
Rok	Česká republika	Francie	Německo	Rok	Česká republika	Francie	Německo
1993	4.3	11.3	7.7	1993	18.6	21.2	15.6
1994	4.3	12.6	8.7	1994	18.1	20.8	15.6
1995	4	11.8	8.2	1995	16.8	20.3	15.8
1996	3.9	12.4	8.8	1996	15.2	19.3	14.9
1997	4.3	12.6	9.9	1997	16.2	19	14.9
1998	5.9	12.1	9.8	1998	15.7	17.9	14.2

1999	8.5	12	8.9	1999	15.7	17.5	13.6
2000	8.8	10.2	7.9	2000	16.1	18.4	13.5
2001	8	8.6	7.8	2001	15.9	17.7	13.5
2002	7	8.7	8.5	2002	15	17.8	13.5
2003	7.5	8.3	9.8	2003	16.9	18.1	13.5
2004	8.2	8.9	10.7	2004	15.5	17.8	13
2005	7.9	8.5	11.2	2005	15.3	17.6	12.4
2006	7.2	8.4	10.3	2006	13.6	16.9	11.9
2007	5.3	7.7	8.7	2007	13.4	16.3	11.4
2008	4.4	7.1	7.5	2008	13.2	16.6	11.5
2009	6.7	8.7	7.7	2009	14	16.8	11.7
2010	7.3	8.9	7	2010	14.3	16.5	12.3
2011	6.7	8.8	5.8	2011	15.1	16.5	12.6
2012	7	9.4	5.4	2012	15.8	15.3	12.3
2013	6.9	9.9	5.2	2013	15	15.1	12.5
2014	6.1	10.3	5	2014	14.1	13.8	12.6
2015	5.1	10.4	4.6	2015	13.2	13.9	12.3
2016	4	10.1	4.1	2016	12.5	13	11.9
2017	2.9	9.4	3.8	2017	13.2	14.6	11.2
2018	2.2	9	3.4	2018	12.7	14.2	11.3

Zdroje:Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, WHO, World Bank a Federal Statistic Office of Germany.

Ze shromážděných dat, která jsou představena výše, se lze také podívat na korelaci mezi nezaměstnanou mužskou populací a mírou sebevražd a porovnat ji s korelací mezi nezaměstnanou ženskou populací a mírou sebevražd. Jedním z důležitých zjištění, ke kterým autorka dospěla je, že muži ve Francii během 90. let měli nejvyšší míru sebevražd a až během roku 2000 čeští muži Francouze předběhli nebo byli na podobné úrovni. Němečtí muži měli trvale nižší míru sebevražd než muži z Francie a České republiky. Ženy ze všech třech zemí měly nižší míru sebevražd než muži. Francouzky však měly trvale vyšší míru sebevražd než ženy v ostatních dvou zemích. Zajímavé je, že německé ženy měly z větší části vyšší míru sebevražd než české ženy. Za zmínku však také stojí fakt, že nezaměstnaná mužská a ženská populace v České republice byla v letech 1993 až 2017 výrazně nižší než ve Francii a Německu. Což by

naznačovalo, že Česká republika byla v průběhu analyzovaných let ve výrazně lepší ekonomické pozici než Francie a Německo, minimálně z pohledu nezaměstnanosti.

Tabulka 2. Míra sebevražd mužů a žen v letech 1993 - 2018.

Muži				Ženy			
Rok	Česká republika	Francie	Německo	Rok	Česká republika	Francie	Německo
1993	28.1	31.6	22.7	1993	9.5	11.5	8.9
1994	26.7	31.5	23.1	1994	10	10.7	8.6
1995	25.6	30.4	23.2	1995	8.5	10.8	8.7
1996	24	28.8	21.9	1996	6.8	10.4	8.3
1997	26.2	28.4	22.1	1997	6.7	10.1	8.1
1998	25.3	27.1	21.5	1998	6.5	9.2	7.3
1999	25.7	26.1	20.2	1999	6.2	9.4	7.3
2000	26	27.9	20.3	2000	6.7	9.5	7
2001	25.8	26.6	20.4	2001	6.2	9.2	7.1
2002	24.5	26.7	20.1	2002	6.1	9.5	7.3
2003	27.5	27.5	20.3	2003	6.8	9.2	7
2004	25.9	26.7	19.7	2004	5.7	9.5	6.6
2005	25.5	26.4	18.7	2005	5.6	9.2	6.5
2006	22.8	25.5	17.9	2006	4.9	8.9	6.1
2007	22.8	24.7	17.4	2007	4.4	8.5	5.7
2008	22	25.3	17.5	2008	4.8	8.5	5.8
2009	23.9	25.6	18	2009	4.4	8.5	5.7
2010	24.1	25.1	18.6	2010	4.8	8.4	6.1
2011	25.9	25.4	19.1	2011	4.7	8	6
2012	26.7	23.8	18.1	2012	5.2	7.4	6.3
2013	25.1	23.4	18.9	2013	5.3	7.2	6.4
2014	23.1	21.4	19.2	2014	5.5	6.7	6.3
2015	21.9	22	18.4	2015	4.7	6.3	6.5
2016	20.4	20.6	18.2	2016	4.8	6	5.9
2017	21.3	21.7	17.1	2017	5.4	8	5.4
2018	21.1	21.1	17.4	2018	4.6	7.8	5.4

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ a OECD.

Výzkum nám také umožnil rozebrat míru nezaměstnanosti mužů a žen ve všech třech zemích. Muži v Německu a Francii měli podobnou míru nezaměstnanosti a v letech 1993 až 2018 se několikrát vyměnili na prvním místě. Česká republika měla trvale nižší míru nezaměstnanosti mužů ze všech třech zemí. Ženy ze všech třech zemí měly po většinu období vyšší míru nezaměstnanosti než muži. Ženy ve Francii měly nejvyšší míru nezaměstnanosti s výjimkou let 2003 až 2008, kdy první místo obsadily ženy z Německa. Ženy z České republiky a Německa se však po většinu let střídaly na druhém místě.

Tabulka 3: Nezaměstnanost muži a ženy 1993 – 2018

Muži			Ženy				
Rok	Česká republika	Francie	Německo	Rok	Česká republika	Francie	Německo
1993	3.4	9.6	6.5	1993	5.4	13.4	9.3
1994	3.6	11.0	7.5	1994	5.2	14.5	10.3
1995	3.4	10.0	7.1	1995	4.8	14.1	9.6
1996	3.3	10.6	8.2	1996	4.7	14.5	9.6
1997	3.6	11.0	9.3	1997	5.1	14.4	10.6
1998	4.6	10.4	9.3	1998	7.5	14.1	10.4
1999	7.2	10.4	8.6	1999	10.1	13.9	9.2
2000	7.3	8.5	7.6	2000	10.5	12.2	8.3
2001	6.7	7.0	7.8	2001	9.6	10.5	7.8
2002	5.8	7.8	8.7	2002	8.6	9.8	8.2
2003	5.8	7.6	10.2	2003	9.6	9.1	9.3
2004	7.1	8.1	11.3	2004	9.6	9.9	10.1
2005	6.4	7.8	11.2	2005	9.8	9.3	10.9
2006	5.8	7.9	10.3	2006	8.9	9.1	10.2
2007	4.2	7.3	8.5	2007	6.7	8.1	8.8
2008	3.5	6.7	7.4	2008	5.6	7.4	7.7
2009	5.8	8.7	8.1	2009	7.7	8.8	7.3
2010	6.4	8.7	7.4	2010	8.5	9.1	6.5
2011	5.8	8.5	6.0	2011	7.9	9.1	5.6
2012	6	9.4	5.6	2012	8.2	9.4	5.2
2013	5.9	10.0	5.5	2013	8.3	9.8	4.9
2014	5.1	10.5	5.3	2014	7.4	10.0	4.6
2015	4.2	10.8	5.0	2015	6.1	9.9	4.2

2016	3.4	10.2	4.5	2016	4.7	9.9	3.7
2017	2.3	9.4	4.1	2017	3.6	9.4	3.3
2018	1.8	9.0	3.8	2018	2.8	9.1	2.9

Zdroje: The World Bank.

Nejprve autorka zkoumala, jak celková míra nezaměstnanosti ve všech třech zemích koreluje s mírou sebevražd a následně se podívala na rozdíly mezi mužskou a ženskou stránkou. Na základě získaných údajů, můžeme vidět, že Česká republika dosáhla nejnižší korelace (0.22), což by naznačovalo, že nižší míra nezaměstnanosti v České republice zřejmě neovlivňuje tendenci lidí spáchat sebevraždu.

Tabulka 4: Korelace mezi mírou sebevražd a mírou nezaměstnanosti 1993 - 2018

Česká republika	Francie	Německo
0.22	0.43	0.44

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat získaných z WHO, ČSÚ, Federálního statistického úřadu Německa, Světové banky.

Francie (0.43) a Německo (0.44) ukazují velmi podobnou sílu korelace mezi mírou nezaměstnanosti a mírou sebevražd. I přes zhruba dvojnásobnou hodnotu korelace než v České republice, tak stále nemůžeme hovořit o extrémně silné závislosti těchto dvou zkoumaných faktorů.

Tabulka 5: Korelace mezi mírou sebevražd u mužů a mírou nezaměstnanosti u mužů 1993 - 2018

Česká republika	Francie	Německo
0.46	0.03	0.28

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat získaných z WHO, ČSÚ, Federálního statistického úřadu Německa, Světové banky.

Dále byla sledována intenzita korelace mezi mírou nezaměstnanosti u mužů a mírou sebevražd u mužů. V tomto ohledu Česká republika vykazuje nejsilnější intenzitu korelace s hodnotou 0.46. I tak se nedá hovořit o příliš silné korelaci jak by se mohlo očekávat. Na druhém místě se umístilo Německo s hodnotami 0.28 což naznačuje velmi slabou korelaci a nakonec Francie s téměř žádnou korelací 0.03. Závěrem tedy můžeme říci, že korelace mezi mírou sebevražd a mírou nezaměstnanosti existuje, ale není extrémně vysoká. Za zmínku však stojí, že je to právě Česká republika, kde se prokázala nejsilnější korelace mezi mírou sebevražd a nezaměstnaností mužů a to i na vzdoru tomu, že celková korelace byla u nás prokázána jako nejnižší.

Tabulka 6: Korelace mezi mírou sebevražd u žen a mírou nezaměstnanosti u žen 1993 - 2018

Česká republika	Francie	Německo
-0.14	0.64	0.62

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat získaných z WHO, ČSÚ, Federálního statistického úřadu Německa, Světové banky.

Nakonec se autorka podívala na korelaci mezi mírou nezaměstnanosti žen a mírou sebevražd u žen. Česká republika měla velmi mírnou negativní korelaci -0.14, což naznačuje, že nezaměstnané české ženy se neprokazují větší tendencí ke spáchání sebevraždy. Na základě získaných dat však můžeme vidět, že ve Francii (0.64) i v Německu (0.62) mají ženy poměrně vyšší korelační hodnoty, což by znamenalo, že jejich zaměstnanecký poměr má větší dopad na jejich psychické rozpoložení.

Maurice Halbwachs věřil, že existuje vyšší pravděpodobnost spáchání sebevraždy u lidí, kteří nemají aktivní vyžití. Za aktivní vyžití považoval právě i zaměstnanecký poměr, kde se člověk sdružuje a je v přímé interakci s ostatními zaměstnanci. Jinými slovy, méně aktivní lidé ve společnosti se vykazují vyššími sklony ke spáchání sebevraždy. Halbwachsova teorie se prokazuje jako platná právě v případě žen Německa a Francie. Za zmínku určitě stojí, že tato korelace je mnohem silnější mezi nezaměstnanými muži a mírou sebevražd u mužů v Německu (0.28) a ve Francii (0.03). Zatímco muži v Česku spáchají sebevraždu kvůli nezaměstnanosti častěji než ženy, ve Francii a Německu je tomu naopak.

Závěrem lze konstatovat, že nejvyšší korelaci mezi celkovou mírou nezaměstnanosti a mírou sebevražd měly Německo s hodnotami 0.44 a Francie s hodnotami 0.43. Česká republika měla korelaci pouze 0.22. Muži v Česku měli nejvyšší korelaci mezi nezaměstnaností mužů a mírou sebevražd s hodnotami 0.46. Německo dosáhlo nižších hodnot a to ve výši 0.28 a Francie dokonce ve výši 0.03. Na druhou stranu ženy v České republice měly negativní korelaci -0.14 s mírou nezaměstnanosti žen a mírou sebevražd. Francie oproti tomu dosáhla středně silné korelace s hodnotami 0.64 a Německo s hodnotami 0.62.

Francie i Německo dosahovaly podobných hodnot ve všech třech naměřených korelacích, což by mohlo naznačovat, že tyto dvě společnosti jsou si v řešení nezaměstnanosti velmi podobné. Česká republika se však ve svých hodnotách velmi lišila a je vidět, že česká společnost problematiku nezaměstnanosti vnímá poněkud jinak než dvě předchozí zkoumané země. Za zmínku také stojí, že německé a francouzské ženy mají silnější korelaci než muži, a pro Českou republiku je to právě naopak. Mohli bychom tedy říci, že nejen, že se společnosti v jednotlivých zemích liší, ale také se zdá, že muži a ženy v těchto třech zemích reagují odlišně co se týče jejich ekonomického statusu.

3.3 Korelace mezi mírou sebevražd a mírou vzdělání

Jelikož se autorce nepodařilo najít mnoho komplexních zdrojů a úrovni vzdělání ve vybraných zemích, tak byl použit Index vzdělání shromážděný ze zpráv o lidském rozvoji Rozvojového programu OSN (2020). Srovnatelné údaje je možné najít pouze od roku 1990 do roku 2018, tudíž tato sekce analyzuje data za posledních dvacet let. Index vzdělání OSN ukazuje průměrný počet let školní docházky (dospělých) a očekávaných let školní docházky (dětí), oba vyjádřené jako index získaný škálováním s odpovídajícími maximy.

Tabulka 7: Míra indexu vzdělání.

Rok	Česká republika	Francie	Německo
1990	0.609	0.631	0.692
1991	0.609	0.653	0.705
1992	0.612	0.669	0.715
1993	0.626	0.682	0.74
1994	0.642	0.715	0.75
1995	0.657	0.728	0.759
1996	0.685	0.737	0.767
1997	0.699	0.742	0.775
1998	0.697	0.747	0.794
1999	0.719	0.755	0.81
2000	0.741	0.743	0.825
2001	0.762	0.744	0.84
2002	0.777	0.742	0.856
2003	0.792	0.748	0.871
2004	0.794	0.75	0.894
2005	0.809	0.769	0.893
2006	0.821	0.774	0.911
2007	0.83	0.775	0.915
2008	0.836	0.776	0.919
2009	0.85	0.778	0.923
2010	0.858	0.783	0.925
2011	0.863	0.787	0.93
2012	0.859	0.792	0.933
2013	0.882	0.801	0.931
2014	0.893	0.811	0.933

2015	0.891	0.812	0.934
2016	0.889	0.809	0.937
2017	0.89	0.811	0.94
2018	0.89	0.812	0.943

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat extrahovaných z Hdr.

Jak lze vidět z naměřených korelací, existuje zde silná negativní korelace mezi vzděláním a mírou sebevražd. Zejména Francie vykazuje nejsilnější negativní korelaci (-0.96), což znamená, že se vzdělanějším obyvatelstvem dochází téměř k přímému poklesu sebevražd.

Německo následuje těsně za Francií s hodnotami -0.95 a poté následuje Česká republika se silnou negativní korelací -0.81. Stejně jako v předchozí části mají Německo a Francie k sobě velmi blízko a Česká republika vykazuje lehce odlišné hodnoty. Bez ohledu na to mají všechny tři země silnou negativní korelaci, která ukazuje, že zlepšením vzdělání se dramaticky snižuje riziko sebevražd ve všech třech zemích. Při studování dat lze také vidět, že míra indexu vzdělání se v průběhu let zlepšuje.

Jak se k této problematice stavěli dva známý teoretici, kteří se zabývali dopadem vzdělávání na tendenci spáchat sebevraždu? Emile Durkheim dospěl k závěru, že u vzdělanějších lidí existuje vyšší pravděpodobnost, že spáchají sebevraždu.⁹³ Více vzdělání lidé jsou totiž více informovaní a lidé tak ztrácejí smysl pro soudržnost ve své náboženské společnosti. A právě tato ztráta soudržnosti vede k většímu počtu sebevražd.⁹⁴ Masaryk věřil, že vzdělání nezabrání sebevraždě, jelikož viděl, že v moderní době se zvyšuje počet sebevražd a lidé se zároveň stávají vzdělanějšími. Domníval se, že mnoho lidí se stává „polovičně vzdělanými“, jelikož zdokonalují svůj intelekt, ale ne svou morální výchovu. Velká část tohoto morálního vzdělání pocházela z náboženského vzdělání, které podle něj lidem chybělo, a to podle Masaryka mělo dopad na větší inklinaci k spáchání sebevraždy.⁹⁵

⁹³ Durkheim, E. (1897) *Le suicide. Etude de sociologie*. Félix Alcan, Paris. str. 166. ISBN 0543739759.

⁹⁴ Durkheim, E. (1897) *Le suicide. Etude de sociologie*. Félix Alcan, Paris. s.123-124. ISBN 0543739759.

⁹⁵ Kolegar, F. (1968). T. G. Masaryk's Contribution to Sociology. *Essays on the Arts and Sciences*, 2, s.1534. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/9783111562575-046>

Data shromážděná za posledních dvacet let však plně nekorrespondují s jeho danými předpoklady. Francie má korelaci -0.96 mezi mírou indexu vzdělání a mírou sebevražd. Zde můžeme hovořit o téměř dokonalé negativní korelaci což by odporovalo Durkheimovi a jeho hlavní myšlence. V Německu i České republice můžeme hovořit o podobné situaci. Jelikož byla prokázána negativní korelace mezi mírou indexu vzdělání a mírou sebevražd, tak můžeme říci, že by Durkheim pravděpodobně nedošel ke stejným závěrům, kdyby viděl aktuální data. Když se podíváme na Masaryka, tak ten věřil, že vzdělání sebevraždě nezabrání. Jelikož byly prokázány velmi silné negativní korelace ve všech třech zemích, tak můžeme říci, že by se Masarykova teorie v posledních dvaceti letech zcela nepotvrdila.

Na základě dat vyplývá, že zlepšení vzdělání snižuje pravděpodobnost sebevraždy. I když je zde třeba zmínit, že korelace a závěry by byly přesnější, kdyby byly k dispozici data, ze kterých by se dalo zjistit, jaké vzdělání měli lidé, kteří samotnou sebevraždu spáchali. V neposlední řadě data ukazují na skutečnost, že u všech tří zemí existuje negativní korelace mezi rostoucí mírou indexu vzdělání a mírou sebevražd. Toto zjištění je důležitým přínosem pro tento obor, protože ukazuje, že mezi mnoha pozitivními dopady, které vzdělání poskytuje, zlepšení duševního zdraví je jedním z nich.

Tabulka 8: Korelace mezi hodnotou indexu vzdělání a počtem sebevražd.

Česká republika	Francie	Německo
-0.81	-0.96	-0.95

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat extrahovaných z Hdr, CZSO, WHO, Federal Statistic Office of Germany.

Ze sociologického pohledu je opět zajímavé se podívat na postavení muž a žen i v rovině vzdělanosti a jejich sklonu k sebevraždě. Francie opět dosáhla nejvyšší korelace s hodnotami -0.96, následovalo Německo s hodnotami -0.94. Čísla opět ukázala jak francouzská a německá společnost reaguje podobně i když se zaměříme jen na mužskou populaci. Česká republika se svými hodnotami -0.64 prokázala poměrně velký rozdíl oproti Francouzům a Němcům. Lze tedy říci, že na rozdíl od Německa a Francie, muži v České republice s vyšším vzděláním nesnižují riziko sebevraždy tak výrazně jako ve Francii a Německu.

Tabulka 9: Korelace mezi hodnotou indexu vzdělání u mužů a počtem sebevražd u mužů.

Česká republika	Francie	Německo
-0.64	-0.96	-0.94

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat extrahovaných z Hdr, CZSO, WHO, Federal Statistic Office of Germany.

Co se týče dopadů vzdělávání na sebevraždenost žen, tak celková čísla kopírují původní hodnoty celkové populace, kdy pohlaví nebyla rozlišována. Německo a Francie byly opět velmi blízko, s hodnotami -0.95 v Německu a -0.94 ve Francii. Česká republika byla opět mírně pozadu s hodnotami -0.88, ale stále se jedná o velmi vysokou negativní korelaci. Je možné tedy říci, že ženy ve všech třech zemích mají nižší sklon k sebevraždě s rostoucí mírou vzdělání. Důležité je zmínit, že zvýšení míry vzdělanostního indexu v České republice zřejmě přispívá k prevenci sebevražd více u žen (-0.88) než u mužů (-0.64). Tento rozdíl však nebyl tak patrný v Německu ani ve Francii, které se opět ukázaly jako velmi podobné, přičemž Česká republika vykazovala mírně odlišné výsledky.

Tabulka 10: Korelace mezi hodnotou indexu vzdělání u žen a počtem sebevražd u žen.

Česká republika	Francie	Německo
-0.88	-0.94	-0.95

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat extrahovaných z Hdr, CZSO, WHO, Federal Statistic Office of Germany.

Závěrem lze říci, že s růstem indexu vzdělání ve všech třech zemích se míra sebevražd snížila. Tyto údaje by tedy plně nepodpořily tvrzení Durkheima ani Masaryka, kteří nevěřili, že by zde nastala negativní korelace mezi vzděláním a mírou sebevražd. Data však ukazují, že jak se vzdělání společnosti v průběhu času zlepšuje, lidé ve společnosti méně často páchají sebevraždy.

3.4 Korelace mezi mírou sebevražd a rodinným stavem

Dalším faktorem, který autorka vybrala pro analýzu, je rodinný stav. Durkheim rozděluje sebevražedné činy do čtyř skupin a to na základě příliš nízké a příliš vysoké sociální regulace a integrace. V první skupině hovoříme o egoistické sebevraždě k čemuž se váže i míra sebevražednosti mezi různými náboženstvími. Náboženství hraje důležitou roli, jelikož katolíci a Židé mívají silnější sociální vazby, a tím pádem méně inklinují k sebevražednému aktu. Protestanti na druhou stranu tyto vazby tak silné nemají, a proto se jejich čísla poměrně značně zvyšují. S protestantismem se také váže větší úroveň vzdělanosti. Emile Durkheim tedy dochází k dalšímu závěru a to, že vzdělanější obyvatelstvo má silnější inklinaci k spáchání sebevraždě. S tím se spojuje i sebevražedný sklon mezi pohlavími, kdy u mužů k činu dochází častěji, jelikož často mívají vyšší vzdělání.⁹⁶ Je tedy možné říci, že k egoistické sebevraždě dochází, když je míra integrace velmi nízká (jako je tomu například v církvi protestantské)⁹⁷ a člověk je vystaven silnému individualismu.⁹⁸ Jako nízká míra integrace může být považován svobodný stav oproti manželskému stavu.

Tabulka 11: Počet sňatků v České republice, Francii a Německu v letech 1993 - 2018.

Rok	Česká republika	Francie	Německo
1993	62000	265000	442605
1994	60000	260866	440244
1995	54956	256000	430534
1996	53896	259000	427297
1997	57804	263000	422776
1998	55027	280000	417420
1999	53523	300000	430674
2000	55321	305234	418550
2001	52374	290000	389591
2002	52732	285000	391963
2003	48943	270000	382911

⁹⁶ Durkheim, E. (1897) *Le suicide. Etude de sociologie*. Félix Alcan, Paris. str. 166. ISBN 0543739759.

⁹⁷ Durkheim, E. (1897) *Le suicide. Etude de sociologie*. Félix Alcan, Paris. str. 170. ISBN 0543739759.

⁹⁸ Durkheim, E. (1897) *Le suicide. Etude de sociologie*. Félix Alcan, Paris. str. 209. ISBN 0543739759.

2004	51447	275000	395992
2005	51829	268000	388451
2006	52860	260000	377055
2007	57157	255000	368922
2008	52457	252000	377055
2009	47862	250000	378439
2010	46746	248000	382047
2011	45137	245000	377816
2012	45206	242000	387423
2013	43499	240000	373655
2014	45575	248000	385952
2015	48191	243000	400115
2016	50768	240000	410426
2017	52567	218000	407466
2018	54470	210000	449466

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat získaných z ČSÚ, Insee, Destatis.

Autorka si tedy vybrala jako další ukazatel rodinný stav a zabývala se tak korelací mezi počtem sňatků a mírou sebevražd. Ve všech třech zemí bylo dosaženo mírné až slabé korelace. Nejvyšších hodnot dosáhlo Německo s korelací 0.60, následované Francií s 0.48 a na posledním místě Českou republikou s hodnotami 0.40.

Tabulka 12: Korelace mezi rodinným stavem a počtem sebevražd.

Česká republika	Francie	Německo
0.40	0.48	0.60

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat extrahovaných z Hdr, CZSO, WHO, Federal Statistic Office of Germany.

Ze sociologického hlediska je opět přínosné se podívat na počet sňatků a míru sebevražd zvláště u mužů a žen. V Německu (0.60) a ve Francii (0.58) byla prokázána mírná korelace mezi počtem sňatků a mírou sebevražd u mužů. Na druhou stranu Česká republika neprokázala téměř žádnou korelaci se svými hodnotami 0.18. Stejně jako v předchozích částech analýzy se zdá, že Česká republika je velmi odlišná od Německa a Francie.

Tabulka 13: Korelace mezi rodinným stavem a počtem sebevražd u mužů

Česká republika	Francie	Německo
0.18	0.58	0.60

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat extrahovaných z Hdr, CZSO, WHO, Federal Statistic Office of Germany.

Nakonec se autorka zaměřila na počet sňatků a míru sebevražd u žen. Německo (0.60) a Francie (0.53) byly v míře sebevražd žen podobné. Na prvním místě se však tentokrát objevila Česká republika, kdy nejvyšší korelaci mezi počtem sňatků a sebevraždou dosáhla hodnot 0.64 což je poměrně velký rozdíl oproti mužům, kdy byla naměřená korelace téměř nulová (0.18).

Tabulka 14: Korelace mezi počtem sňatků a počtem sebevražd u žen.

Česká republika	Francie	Německo
0.64	0.53	0.60

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat extrahovaných z Hdr, CZSO, WHO, Federal Statistic Office of Germany.

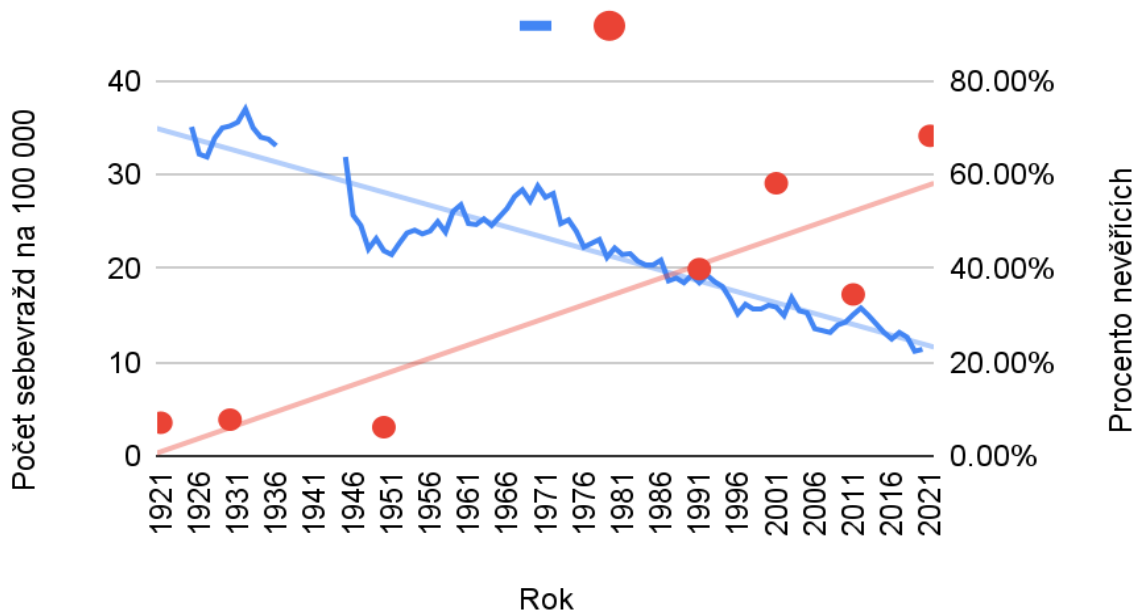
Je možné tedy říci, že ve všech třech zemích existuje mírná korelace mezi manželským sňatkem a celkovou mírou sebevražd. To znamená, že s rostoucí mírou sňatků přibývá i počet sebevražd. Korelace v míře sebevražd mužů ve Francii a v Německu je vyšší než v České republice. Mezi ženami však tak velké rozdíly nepanovaly a lze tedy říci, že zde existuje střední až mírně silná korelace mezi mírou sebevražd žen a počtem sňatků. Na základě naměřených dat autorka tedy ukazuje, že zde existuje velmi nízká korelace mezi mírou sňatků a mírou sebevražd. Durkheim věřil, že nízký stupeň integrace vede k většímu počtu sebevražd a že manželství je indikátorem větší integrace. Tyto slabé korelace mezi mírou sňatků a mírou sebevražd naznačují, že na teorii Durkheima může být něco málo pravdy.

3.5 Korelace mezi mírou sebevražd a náboženstvím

Kromě dříve zkoumaných faktorů v této diplomové práci se autorka zaměřila na pokrytí myšlenek představených Tomášem Garriguem Masarykem, prvním prezidentem Československa. T. G. Masaryk se domníval, že pokles náboženské víry ve společnosti vede k vyššímu počtu sebevražd. Věřil totiž, že náboženství poskytuje lidem morální

podporu a vedení. Tato morální podpora a vedení se vytrácí s nedostatkem náboženství, což by teoreticky mělo vést k nárůstu sebevražd.⁹⁹

Graf 2: Počet sebevražd v Česku na 100 000 obyvatel vs. procento bez vyznání.



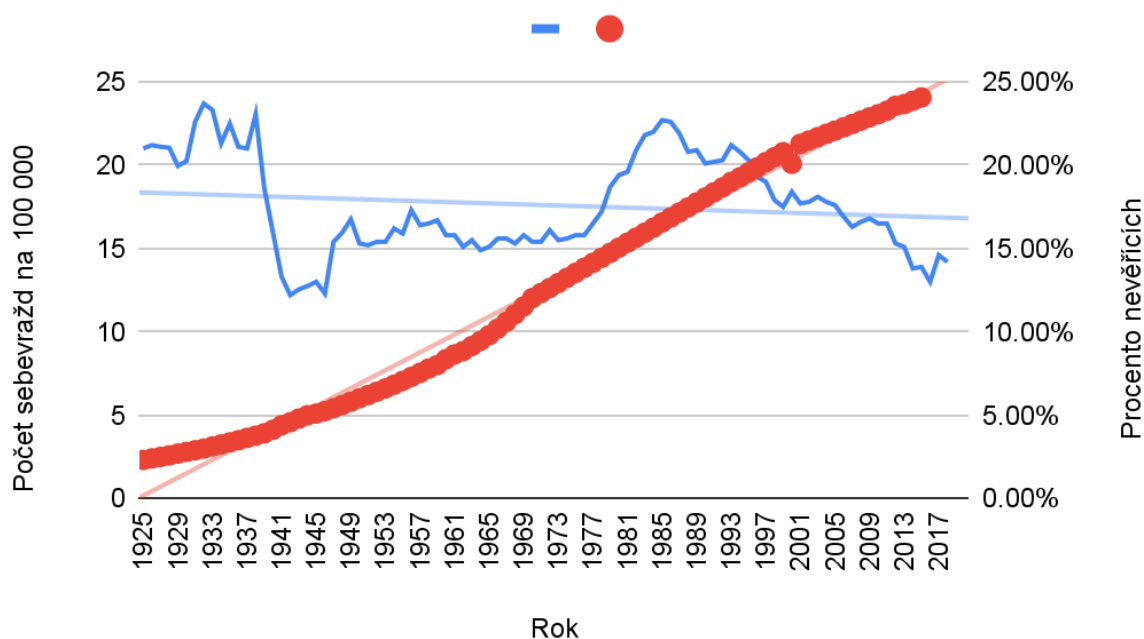
Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat Českého statistického úřadu a Rattay, P. (2012).

Výše uvedený graf ukazuje procento lidí, kteří nejsou věřící, a míru sebevražd na 100 000 obyvatel. Tmavě modrá linie znázorňuje míru sebevražd na 100 000 obyvatel a světle modrá linie, která ji doprovází, znázorňuje trendovou čáru. Červené body ukazují procento lidí, kteří nejsou věřící, a doprovodná světle červená linie ukazuje spojnicí trendu. Jak lze tedy vidět z výše uvedeného grafu, existuje zde negativní korelace mezi nárůstem lidí, kteří nejsou věřící, a počtem sebevražd. Trendové čáry ukazují, jak má počet sebevražd klesající tendenci, zatímco procento lidí, kteří nejsou nábožensky založení, stoupá.

Jak lze však vidět z výše uvedeného grafu, existuje zde negativní korelace mezi nárůstem lidí, kteří nejsou věřící a sebevraždami. To znamená, že Masarykova teorie za posledních dvacet let pro Českou republiku není zcela platná. Pokud by měl pravdu, bylo by možné vidět obě linie stoupat.

⁹⁹ Kolegar, F. (1968). T. G. Masaryk's Contribution to Sociology. Essays on the Arts and Sciences, 2. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/9783111562575-046>. Str. 1535.

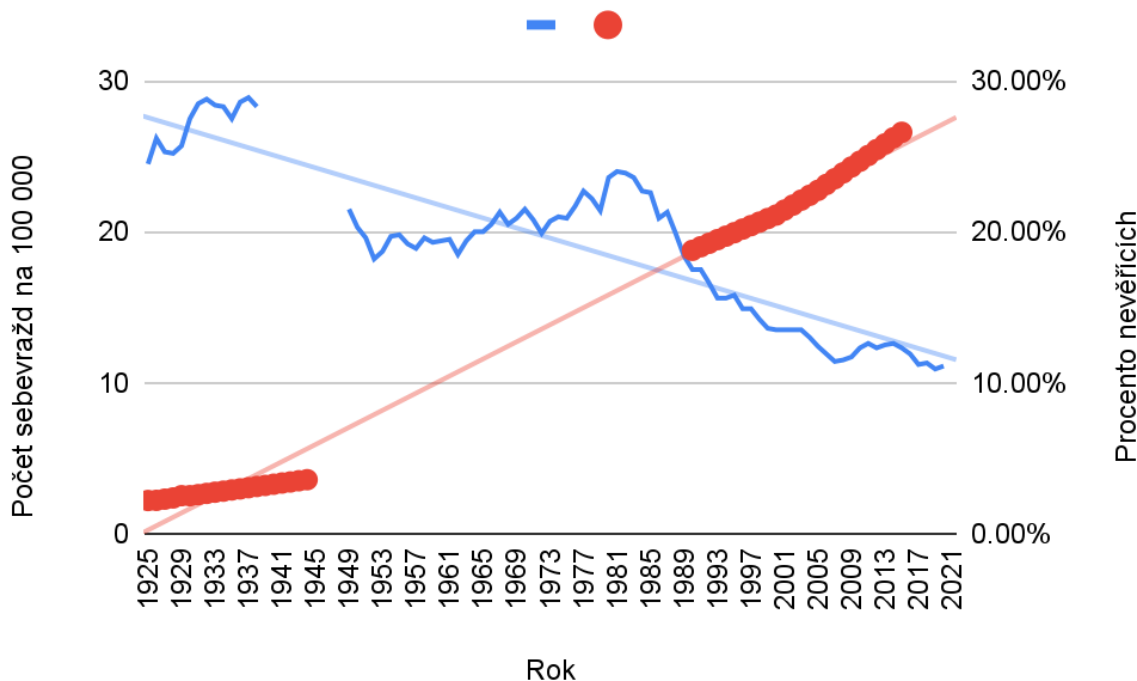
Graf 3: Počet sebevražd ve Francii na 100 000 obyvatel vs. procento bez vyznání.



Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat z asociace archivů náboženských dat (2015) a veřejných dat Světové banky.

Výše uvedený graf pro Francii je poměrně odlišný. Nepodporuje Masarykovu teorii, ale ukazuje velmi mírnou, téměř neexistující negativní korelaci mezi klesajícím náboženským přesvědčením a mírou sebevražd ve Francii. Na rozdíl od Německa a České republiky míra sebevražd ve Francii více kolísá, místo aby v průběhu času neustále klesala tak jako v ostatních analyzovaných zemích. Nárůst lidí, kteří nejsou věřící ve Francii, je však podobný jako v ostatních dvou zemích.

Graf 4: Počet sebevražd v Německu na 100 000 obyvatel vs. procento bez vyznání.



Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat z asociace archivů náboženských dat (2015) a Německého spolkového statistického úřadu.

Německo prokázalo nejsilnější negativní korelaci mezi klesajícím náboženským přesvědčením a mírou sebevražd. Na základě údajů, které máme k dispozici, se zdá, že Masarykova teorie pro Německo zcela neplatí, jelikož počet osob, kteří nejsou věřící, se v průběhu let zvýšil, zatímco míra sebevražd se snížila.

I přes nedostatek přesných náboženských údajů v průběhu let můžeme vidět, že ve všech třech zemích existuje negativní korelace mezi klesajícím náboženským přesvědčením a mírou sebevražd. Poskytnuté grafy ilustrují, jak procento společnosti, která není nábožensky založená, roste a počet sebevražd se snižuje. Tato data naznačují, že za posledních dvacet let Masarykova teorie již neplatí.

Srovnáním těchto třech zemí lze vidět, že nejsilnější negativní korelace je v Německu s hodnotou -0.98, poté ve Francii s hodnotou -0.82 a následující Českou republikou s hodnotou -0.73. Kromě toho také data ukazují, že Česká republika má výrazně vyšší populaci lidí, kteří nejsou věřící, ve srovnání s Německem a Francií, kteří

mají téměř stejné procento nevěřících lidí. Bez ohledu na tento fakt se populace všech tří zemí pomalu stávají méně nábožensky založenými a zároveň se snižují počty sebevražd. To naznačuje, že v těchto třech zemích náboženství nepřispívá k tomu, aby člověku zabránilo spáchat sebevraždu.

Tabulka 15: Korelace mezi klesajícím náboženským přesvědčením a počtem sebevražd

Česká republika	Francie	Německo
-0.73	-0.82	-0.98

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat z asociace archivů náboženských dat (2015) a ČSÚ.

Na závěr Masaryk teorizuje, že pokles náboženské víry ve společnosti vede k vyšší míře sebevražd. Podle údajů se dá zjistit, že za posledních dvacet let nelze teorii potvrdit ani v České republice, Francii ani v Německu. Ve všech třech zemích se míra sebevražd snižuje, zatímco počet lidí, kteří nejsou věřící, se zvyšuje.

3.6 Korelace mezi mírou sebevražd a všemi vybranými faktory

U všech třech analyzovaných zemí se zřetelně projevuje trend, že mezi všemi zvolenými faktory má míra sebevražd a celkový počet nezaměstnaných osob nejvyšší korelaci. Každá země se sice liší, pokud jde o jednotlivé faktory, ale obecně se zdá, že existuje silnější spojení mezi počtem nezaměstnaných osob v každé zemi a mírou sebevražd.

Tabulka 16: Korelace mezi sebevraždami a vybranými zkoumanými faktory

	Česká republika	Francie	Německo
Míra nezaměstnanosti	0.22	0.43	0.44
Míra nezaměstnanosti u mužů	0.46	0.03	0.28
Míra nezaměstnanosti u žen	-0.14	0.64	0.62
Počet sňatků	0.40	0.48	0.60
Počet sňatků muži	0.18	0.58	0.60
Počet sňatků ženy	0.64	0.53	0.60
Míra vzdělanosti	-0.81	-0.96	-0.95
Míra vzdělanosti u mužů	-0.64	-0.96	-0.94
Míra vzdělanosti u žen	-0.88	-0.94	-0.95
Náboženství	-0.73	-0.02	-0.98

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, OECD.

Na základě uvedených dat a analýz lze vyvodit několik závěrů pro každou zemi. Výše korelace mezi sebevražednou mírou nezaměstnaných mužů ve Francii a Německu byla zřetelně nižší než výše korelace mezi mírou sebevražd nezaměstnaných žen v těchto dvou zemích. Opak se potvrdil v České republice, kde korelace míry nezaměstnanosti mužů a míry sebevražd mužů byla mírná, zatímco míra sebevražd žen a míra nezaměstnanosti žen prokázala velmi slabou negativní korelaci. Na základě sebraných dat byla Halbawchova teorie nejzřetelněji prokázána v případě francouzských a německých žen, jelikož právě tam můžeme říci, že lidé s větší pravděpodobností spáchají sebevraždu, pokud budou méně aktivní a méně zapojení do společnosti. V České republice existuje nejvyšší korelace mezi mírou sebevražd a celkovým počtem nezaměstnaných osob, zatímco všechny ostatní faktory zřejmě postrádají silnou korelaci. To platí zejména pro manželství.

Podařilo se také vyhodnotit korelaci mezi mírou sňatků a sebevražd. Když bychom se na tato čísla podívali optikou Durkheimovy teorie, tak by jsme očekávali, že nízký stupeň integrace do společnosti povede k většímu počtu sebevražd (manželství bylo indikátorem větší integrace). Ve všech třech zemích jsme však našli slabou až středně silnou relaci mezi mírou sebevražd a počtem sňatků, což znamená, že v případě více sňatků, by bylo také o něco více sebevražd. Mohli jsme se také podívat na sňatky a míru sebevražd mužů. Zjistili jsme, že muži v České republice nemají téměř žádnou korelaci, což znamená, že s přibýváním sňatků, nepřibývá množství sebevražd. Na druhou stranu se zdá, že naše údaje naznačují něco jiného pro Německo a Francii. Míra sebevražd mužů v Německu a Francii měla mírnou korelaci mezi sňatky a mírou sebevražd. Kromě toho jsme ve všech třech zemích, když jsme zkoumali počet sňatků a míru sebevražd u žen, viděli, že existuje mírná korelace. U všech třech zemí při rozdělení na muže a ženy jsme viděli slabou až střední úroveň korelace mezi sebevraždou a manželstvím. Sebraná data tedy nepodporují Durkheimovu teorii, jelikož nevidíme negativní korelaci s klesajícím počtem sebevražd s rostoucím počtem manželství.

Kromě toho jsme také zkoumali korelaci mezi mírou sebevražd a indexem vzdělání. Celkově jsme zjistili, že vzdělání negativně koreluje s mírou sebevražd. Jediná

výjimka byla u mužů v České republice, kdy se dá hovořit o mírné negativní korelaci. Bez ohledu na tuto výjimku jsme však zjistili, že naše data nepodporují ani Durkheima ani Masaryka. Durkheim dospěl k závěru, že vzdělanější lidé spáchají sebevraždu častěji, a Masaryk se domníval, že vzdělání sebevraždě nezabrání. Soudě podle našich údajů mohou všechny tři země říci, že zlepšení ve vzdělávání s největší pravděpodobností vede k menší tendenci spáchat sebevraždu.

Posledním faktorem, který jsme zkoumali, byl vztah náboženství a její korelace s mírou sebevražd. Masaryk se domníval, že úpadek religiozity povede k vyšší míře sebevražd ve společnosti. Naše data pro Německo a Českou republiku tento závěr nepotvrdila, protože mezi mírou sebevražd a klesající religiozitou byla prokázána velmi silná negativní korelace. Francie však měla jiné výsledky než ostatní dvě země, jelikož se zde neukázala téměř žádná korelace což by tedy nevyvracelo ani nepotvrzovalo Masarykovy závěry.

Aplikujeme-li Henryho a Shortovu teorii o sebevraždě, je těžké říci, zda jejich zjištění platí. Při pohledu na silné korelace mezi nezaměstnaností a mírou sebevražd v těchto třech zemích by se dalo předpokládat, že ve hře je teorie konfliktu, protože nerovnosti na trhu práce mohou vést k úzkosti a nakonec k sebevraždě. Avšak, zde prezentovaná data nezahrnují příčinu sebevražd, takže by nebylo plně adekvátní usuzovat, že Henryho a Shortova teorie platí, jelikož tato teorie bere v úvahu více faktorů než jen míru sebevražd.

4) KORELACE MEZI HOSPODÁŘSKÁMI KRIZEMI A SEBEVRAŽDAMI

Teorie Ralpa Ginsberga a Maurice Halbwachse hovoří především o období ekonomické krize a jejich dopadu na společnost. Velká ekonomická krize (často také pojmenována jako světová ekonomická krize) nastala po silném propadu akcií na americké burze zvané Wall Street v říjnu 1929. Tento propad měl silný vliv na ekonomickou situaci po celém světě a nastala tak největší hospodářská krize 20. století. V dané době panoval názor, že kapitalismus jako takový nadobro skončil a nejnaušnější bylo vinit nově nastolený demokratický režim. Celosvětový ekonomický propad byl potlačen až v druhé polovině 30. let 20. století a obecně se pokládá za to, že právě tato ekonomická krize mohla být jednou z největších příčin druhé světové války.

Hospodářské dopady po první světové válce byly značné ve všech koutech světa a na jejich odstraňování se pracovalo mnoho let. Hlavním směrem průmyslu v Evropě byla zbrojní výroba, která byla umocněna světovou válkou a po jejím skončení se snížil i odbyt. Celá německá ekonomika byla zatížena reparacemi, které jí plynuly na základě Versailleské mírové smlouvy. Jednalo se až o výši 33 miliard amerických dolarů což odpovídalo okolo 32 % hrubého domácího produktu ve Spojených státech amerických v roce 1929.¹⁰⁰

Soustavně vzrůstající inflace, která v Německu dosáhla výše hyperinflace, způsobila ještě větší zadluženost států. I přes ekonomicky nepříznivou situaci se mohlo zdát, že se stav podařil částečně stabilizovat a několik zemí začalo zažívat i období konjunktury. Situace však nebyla ideální a jedním z problémů byl i rychlý přechod z agrární politiky států na industrialní směr, kdy města začala růst mnohem rychleji než infrastruktura samotná.

Spojené státy americké začaly mít výhodu v méně zasažené ekonomice a podařilo se jim tak získat velký náskok před evropskými zeměmi. Díky přehnanému optimismu, kdy byl odstraněn i zlatý standard, začaly na burze být moderní investice financované úvěrem. Tato situace zapříčinila příliš silné nadhodnocení firem, čímž začaly růst ceny akcií nad jejich reálnou hodnotu. Nepomohla tomu ani sílící

¹⁰⁰ Allais, M. La crise mondiale d'aujourd'hui. Rok 1999. str.7. ISBN 978-2908735116.

protekcionalistická politika, která neumožňovala splácet úvěry v Evropě. Díky tomu se začaly ve Spojených státech amerických hromadit mezinárodní platební prostředky (zlato) což se začalo odrážet i na ekonomikách dalších zemí ¹⁰¹.

Během konce 20. let 20. století začaly dosahovat hodnoty akcií maxima a investoři pociťovali nervozitu. Díky postupnému pádu jejich cen v roce 1929 akcionáři začali ve velkém prodávat cenné papíry, díky čemuž se jejich propad o to více zrychlil. Ve čtvrtek 24. října 1929 bylo nabízeno k prodeji dokonce něco málo přes 12 milionů akcií, o které nikdo příliš nejevil zájem, jelikož si kupující uvědomovali, že i tak je jejich cena v současné době nadhodnocená. Z tohoto důvodu Newyorská burza v pátek 25.10.1929 oznámila naprostý krach. Daný bankrot vedl k bankrotu několik burz v USA a díky tomu se tento den označuje v dějinách jako „Black Friday“ čili „černý pátek“ a je považován za začátek světové hospodářské krize. Velké množství společností, které neměly dostatečný kapitál začalo krachovat což vedlo k zvýšené míře nezaměstnanosti. Rychle se šířící panika způsobila vybírání veškerých bankovních úspor díky čemuž začaly krachovat i bankovní instituce v USA.¹⁰² Tvrdí se, že ve Spojených státech amerických zkrachovalo okolo 10 000 bank což bylo téměř 33 % všech bankovních institucí.¹⁰³ Díky rychlému poklesu platební schopnosti jednotlivců se opět zmenšila výroba, což mělo dopad na exportní ekonomiky, jako bylo i Československo.

Další šíření krize, na kterou země neuměly reagovat či reagovaly pasivně vedlo k naprosté nepředvídatelnosti budoucí situace. Díky prudkému nárůstu nezaměstnanosti a velkému poklesu produkce vznikly tak zvané hladové pochody a globální nedůvěra v ekonomický a politický systém.¹⁰⁴

Mnoho zemí mělo následně problém se stabilizací situace a vybudování vhodné strategie. Spojené státy americké přišly s návrhem zvaným Zelená dohoda, kdy se více prosazovala Keynesiánská politika než směr liberální. V Evropě, konkrétně na území Německa, se prosazoval tak zvaný Hitlerův program, který spolu se Zelenou dohodou byl zaměřen především na státní zakázky spolu s vybudováním centrálních bank. V Německu se však především hovořilo o zakázkách vojenských, což umožnilo vidět

¹⁰¹ Allais, M. La crise mondiale d'aujourd'hui. Rok 1999. . str.7. ISBN 978-2908735116

¹⁰² Vodička, M. Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my. Praha: Práh, 2009. str. 22. ISBN 978-80-7252-260-6.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Ibid.

okamžité výsledky. Bohužel to však vedlo k téměř absolutní moci státu a následným dalším zásahům, díky čemuž se opět posilovalo již už tak silné zaměření na zbrojní průmysl. Green Deal (Zelená dohoda) v USA neměla stejně rychlé výsledky, ale více se soustředila na dlouhodobou perspektivu a propacovanější strategii, kdy bylo jedním z cílů silně omezit ekonomické liberální principy. Není však těžké nalézt mnoho kritiků dané dohody, kteří zastávají názor, že Zelená dohoda a intervencionistická politika prodloužily krizi, a to až do samotného ukončení druhé světové války, i navzdory tomu, že na začátku čtyřicátých let byla ve Spojených státech amerických nízká nezaměstnanost a rostoucí hrubý domácí produkt¹⁰⁵. HDP se začalo zvyšovat zejména díky zvětšujícímu se vojenskému průmyslu. V USA však přetrvával přidělový systém a nedá se říct, že by rostla životní úroveň obyvatel. Byla to až samotná příprava na druhou světovou válku, která pomohla k zlepšení hospodářské situace. Opět však hovoříme především o armádních zakázkách, které se projevíly hlavně na konci 30. let 20. století.

Roky dlouhodobé prosperity, kdy bylo Německo hojně dotováno americkými půjčkami byly pryč a po krachu na americké burze to bylo právě Německo, které poznalo krizi jako jedna z prvních zemí. V roce 1932 byla téměř polovina Němců (45%) bez práce.¹⁰⁶ Daná situace hrála do karet Adolfu Hitlerovi, který neváhal a nabízel lidem příležitost k znovu získání sebedůvěry a to díky získání polovojenské uniformy členů jeho hnutí, čímž by se podíleli i na osudu vlastní země. Díky nemalé nacistické propagandě, kde se šířil názor, že každý Žid je bankéř, se nenávisť k Židům stupňovala. Hitler tak bez větších obtíží mohl zavést půlroční pracovní povinnost včetně vojenské služby pro mládež. Ženy však začaly opouštět pracovní místa, jelikož se jejich práce více danila. Podle dostupných dat lze vidět, že pracující Němci v roce 1938 vydělávali méně než před deseti lety, kdy krize byla teprve na počátku. I tak bylo lepší mít alespoň nějaký příjem než žádný.¹⁰⁷

¹⁰⁵ iadmin. How FDR Made the Depression Worse. Robert Higgs. Mises Institute. 2014-07-30. Dostupné z: <https://mises.org/library/how-fdr-made-depression-worse>.

¹⁰⁶ Vodička, M. Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my. Kapitola Německo: Máme málo kulometů. Praha: Práh, 2009. str. 156-161. ISBN 978-80-7252-260-6.

¹⁰⁷ Vodička, M. Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my. Kapitola Německo: Máme málo kulometů. Praha: Práh, 2009. str. 156-161. ISBN 978-80-7252-260-6.

Paralelou programu Zelené dohody bylo v Německu především budování dálnic, kdy se průmyslníci z Německa inspirovali hlavně v severní Itálii, která je již několik let úspěšně stavěla. Sporné však bylo, jak zpoplatnit užívání aut po dálnicích, jelikož v Itálii byla možnost je financovat z mýtného. Tato varianta v Německu nepřicházela v úvahu, jelikož ji zakazoval sám zákon. Odpůrci dálnice, jako například železnice, se obávali hojného budování dálnic z důvodu vlastní konkurence. Ani armáda nebyla nadšená z nových cest, jelikož zastávala názor, že z výšky viditelná dálnice může mimo jiné sloužit k lepší orientaci nepřátelským leteckým silám.¹⁰⁸ Adolf Hitler však nedbal obav a plánoval vystavit 6000 km dálnic. Do roku 1941 se povedlo postavit necelých 4000 km a následně byli muži odvedeni bojovat. Hitler doufal, že se stavba dálnice zaplatí z velké části sama, jelikož velké množství nákladů bylo pokryto z pomyslných sociálních podpor, které by v neválečném režimu pobírali právě nezaměstnaní muži.¹⁰⁹ V Německu se však začal blížit státní bankrot, jelikož před začátkem války stát investoval do ekonomiky přes 100 miliard marek, ale vydělal jen něco málo než 60 miliard marek. Hitler, aby zabránil státnímu bankrotu, se tak rozhodl, že se raději pokusí vyvolat válku.¹¹⁰

Nastála situace měla nejsilnější dopad pro střední třídu, jelikož se dostala často na úroveň nižší třídy a začala se tak potýkat s bídou. Němci tak neměli daleko k radikalizaci a velmi snadno se začaly šířit myšlenky jako byl fašismus či nacismus. Začalo se také opouštět od klasické ekonomicko-liberálních myšlenek čímž se posiloval státní vliv v mnoha oblastech. Silně byl zasažen i mezinárodní obchod, který téměř stagnoval a to nejen z politického hlediska, ale i ekonomického, jelikož bylo o to složitější udržovat jakékoliv vazby, ale byla narušena i důvěra a samotná cesta k nejen sousedním státům. Tehdejší americký prezident tvrdil, že za druhou světovou válku může celá Evropa, jelikož si vytvořila pro to ideální podmínky.¹¹¹

¹⁰⁸ Vodička, M. Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my. Kapitola Hitler postavil dálnice. Praha: Práh, 2009. str. 211-214. ISBN 978-80-7252-260-6.

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Vodička, M. Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my. Kapitola Německo: Máme málo kulometů. Praha: Práh, 2009. . str. 156-161. ISBN 978-80-7252-260-6.

¹¹¹ Vodička, M. Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my. Kapitola Německo: Máme málo kulometů. Praha: Práh, 2009. str. 158. ISBN 978-80-7252-260-6.

Dvě následující teorie od Ralpa Ginsberga a Maurice Halbwachse hovoří především o období ekonomické krize a jejich dopadu na společnost. Teorie Ralpa Ginsberga tvrdí, že existuje vyšší míra sebevražd v době ekonomické prosperity a nižší míra sebevražd v době ekonomické recese. Věří, že tomu tak je, protože očekávání lidí během hospodářského růstu se zvyšuje, ale realita toho, co dostávají, nemusí naplnit všechna jejich očekávání. Aby byla tato teorie správná, bylo potřeba nalézt pozitivní korelaci mezi zvýšeným počtem sebevražd a pozitivním ekonomickým růstem.

4.1 Korelace mezi ekonomikou a sebevraždami

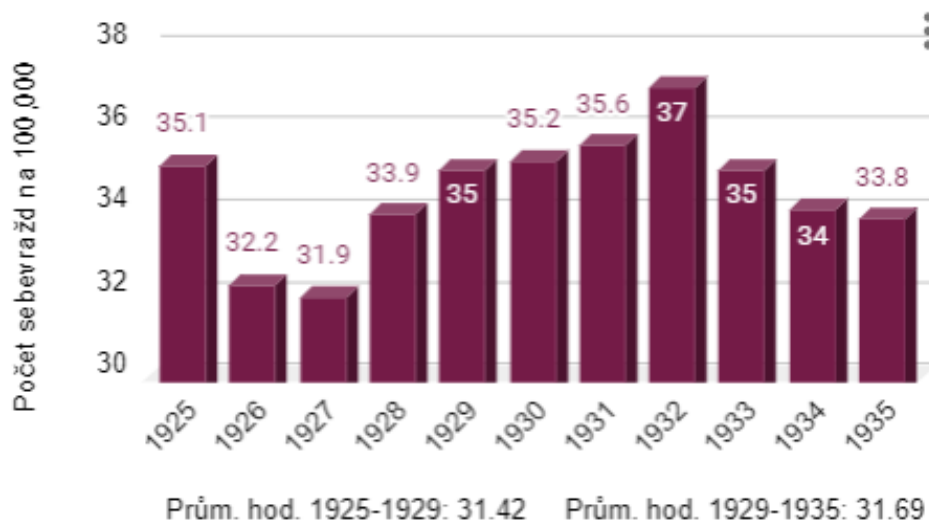
V Čechách v období 1925 až 1929 byla průměrná míra sebevražd 33,62 na 100 000 osob za rok. Tento počet se zvýšil na 35,09 v období 1929 až 1935. Během období deprese od roku 2008 do roku 2014 byla průměrná míra sebevražd jen 14,5 a následně v době ekonomického růstu poklesla na 12,9. Na základě těchto údajů by se většina z nás více přikláněla k teorii Henryho a Shorta než Ralpa Ginsberga, jelikož je prokazatelné, že počet sebevražd s rostající prosperitou klesá, tudíž můžeme hovořit o proticyklickém vývoji.

Ve Francii byla průměrná míra sebevražd od roku 1925 do roku 1929 na úrovni 20,86 na 100 000 osob za rok. Během deprese, která začala v roce 1929, se stejně jako v Čechách zvýšila a to na 21,94. Když se podíváme na druhé námi sledované období krize, tak vidíme, že průměr od roku 2008 do roku 2014 byl 15,8, zatímco během ekonomického boomu po roce 2015 klesla až na 13,93 na 100 000 osob za rok. Tudíž se zde opět potvrdila teorie Henryho a Shorta, než Ralpa Ginsberga.

V Německu během období konjunktury od roku 1925 do roku 1929 můžeme vidět průměrnou míru sebevražd 25,38 na 100 000 lidí za rok. Toto číslo se zvyšuje na 27,81 během období deprese od roku 1929 do roku 1935. V období od roku 2008 do roku 2018 nevidíme žádné velké rozdíly v počtu sebevražd. Míra sebevražd je v letech 2008 až 2014 na úrovni 12,21 na 100 000 lidí za rok. Během období boomu v roce 2015 se míra mírně zvyšuje na 11,68. Podle těchto čísel nelze potvrdit ani teorii Ralpa Ginsberga, ani Henryho a Shorta.

Ekonom Maurice Halbwachs tvrdil, že ne v období krize je více sebevražd, ale je to právě postkrizové období, které vede k jejich nárůstu. Věřil, že to nebylo kvůli špatným ekonomickým pozicím, ve kterých se lidé ocitli, ale bylo to proto, že lidé byli v této době méně aktivní a méně zapojení do společnosti, jelikož neměli práci, kam by mohli chodit.

Graf 5: Hospodářská konjunktura versus krize v České republice 1925 – 1935.



Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat Českého statistického úřadu.

Existuje mnoho zdrojů, které dokládají, jak těžká byla situace v době ekonomické krize a bezprostředně po ní, když byl jedinec bez zaměstnání. Novinář Včelička ve svém zpravodaji líčí, jak jedna pražská vdova každý den chodila přes celé město se svými malými dětmi až na Senovážné náměstí, kde sbíraly nahnilou zeleninu a ovoce, které trhovovci vyhodili. A jak vypadala Praha v únoru 1933, kdy se krize pomalu blížila k nejhoršímu bodu? To dokladuje i týdeník Přítomnost, který tiskl příběhy z tak zvaného pomyslného dna, kam člověk mohl velmi snadno klesnout. Exitovali i tací, kteří viděli řešení situace i v riskování vlastního zdraví. „Lékaři a sestry, zvláště na pohlavních odděleních, by o tom mohli vyprávět dlouhé historie,“ líčí časopis Přítomnost s tím, že za nejzaručenější je nakazit se syfilisem či kapavkou¹¹². „Těmto pacientům se ordinuje dieta — bílé maso, nudle, květáková polévka a jiné lahůdky. Další lahůdkou, kterou nedokáže normálně zaopatřený člověk ocenit, je bílá, čistá postel, neméně teplo a střecha

¹¹² Vodička, M. Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my. Praha: Práh, 2009. str. 68. ISBN 978-80-7252-260-6.

nad hlavou. Pokud tito lidé cítí, že jejich nemoc již slábne, vyžádají si od lékaře na odpoledne propustku — a své nemoci napomáhají. Na chronickou kapavku se dívají jako na zajištěnou existenci.“¹¹³

Ve výzkumu Masarykovy univerzity v Brně v roce 1933 je zmíněn příběh pletáře, který popisuje svoji situaci právě v období největší krize. „Jsem stár 33 roků, povoláním pletář. Posledně jsem byl zaměstnán též jako pletář. Nezaměstnaný jsem od 15. dubna 1932. Z čeho žijeme? Jsme odkázáni na podporu. Vy asi správně nepochopíte, co to znamená, poněvadž se to musí prožít; pak se to správně pochopí. Žít ze 40 Kč týdně tři osoby? Co chcete za to nakoupit: živobytí, nebo otop, či boty nebo šaty? Na žití je to moc a moc málo a zase na umřítí je to moc.“ Současně tyto slova z bezprostřední zkušenosti působí přímo depresivně. „A jak na mě dopadá nezaměstnanost? Přímo strašně, poněvadž zde člověk přestávám býti člověkem. Doma nic, všechno člověka ubíjí; jdete z domu pryč, venku zase nic. A tak se člověk ubíjí.“¹¹⁴

Velký počet lidí však díky nezaměstnanosti muselo přestěhovat celou rodinu a to třeba i do díry, vykopané v písku nad Prahou nebo vylámané ve skále. Deník Přítomnost hovoří například o 23 letém mladém muži, který se tam přestěhoval se svoji slovenskou přítelkyní a ročním dítětem. „Přes strašnou špínu zůstalo mladému, hezkému muži nápadně slušné a uhlazené chování,“ uvádí reportér Přítomnosti. A v následující písečné sloji přebývala paní, která byla důkazem i toho, že se neštěstí nevyhýbalo ani bohatší vrstvě. „Och, pardon, okamžik prosím, jenom si trochu uklidím. Oh, jak já vypadám. Prosím, račte!“ Její manžel ovládal tři světové jazyky a i díky tomu věřil, že se brzy z této sloje dostanou a on získá solidní pracovní místo.¹¹⁵ Praha však nebyla jediná, reportér Včelička popisoval i příběh mladého nezaměstnaného muže žijícího v Brně, jehož žena se prodávala na ulici. Zákazníky si vodila domů a manžel s dítětem se zatím procházeli venku¹¹⁶. Krize dosáhla svého vrcholu když se počet nezaměstnaných pohyboval okolo milionu lidí. Ekonomický propad patřil k nejhlubším na světě a Československo se z krize dostávalo velmi dlouho. Na začátku roku 1933 byl průmysl

¹¹³ Vodička, M. Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my. Praha: Práh, 2009. str. 68. ISBN 978-80-7252-260-6.

¹¹⁴ Vodička, M. Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my. Praha: Práh, 2009. str. 67. ISBN 978-80-7252-260-6.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Ibid.

na šedesáti procentech v porovnání se situací v roce 1929. Počet nezaměstnaných se pohyboval okolo 1,3 milionu osob a když hovoříme o jejích rodinách, tak lze říct, že přes 33 % Čechoslováků poznalo silný zásah krize ve vlastní domácnosti.¹¹⁷

Ve třicátých letech vykonalo sebevražedný akt nad čtyři tisíce obyvatel republiky za rok, což bylo značně více než ve 20. letech. Mnozí této situace využívali a nebáli se ji použít pro marketingové účely. Deník České slovo ve svém vydání otiskl: Proč lidé nechtějí žít? Nehleďte na svět černě, když v obchodních domech Brouk a Babka je právě pořádán tak oblíbený „Bílý týden“. Výkladní skříně vám povědí více. Prohlédněte si je a užasnete...¹¹⁸

Noviny byly plné sebevražedných případů a neváhali je zveřejňovat. Dle statistik na přelomu roku z 31.12. na 1.1.1932 vykonalo sebevražedný čin sedmáct lidí. Policie ve svých spisech uvádí, že příčina není jasně známá, ale u každého případu se objevuje poznámka „bez bytu a zaměstnání“. Za zmínku stojí i vzkaz dvou milenců, kteří se otrávil na pražském koupališti pod Libeňským mostem. Jejich poslední slova, která napsali na kus papíru zněla: „Není práce, není chleba, nezbývá nežli smrt.“ Noviny také popisují případ živnostníka z Hradce, který měl pod sebou třicet zaměstnanců, ale při vypuknutí krize mu zákazníci přestali platit a on se zadlužil tak, že je musel všechny objíždět, aby peníze vrátil. Bohužel však nepochodil ani u jednoho, jelikož ani oni neměli téměř žádné finance. „Po celodenním trmácení neměl ani na zpáteční jízdenku. V zoufalství nad takovým životem se pověsil na klíče dveří svého věřitele,“ zveřejnilo Večerní České slovo.¹¹⁹ V té době se našli i tací, kteří preferovali být zavřeni ve vězení, kde měli teplou stravu a noclech, než žít venku bez zaměstnání a střechy nad hlavou. Novinář Včelička psal ve své reportáži i o případu, kdy tulák Josef Winter zažádal po skončení trestu o prodloužení a když mu nebylo vyhověno, tak se raději oběsil na vězeňském prostěradle, jelikož neměl kam jít.¹²⁰

Nejen noviny, ale i statistiky dokládají obtížnost situace. Pro testování Halbwachsovi teorie se autorka opět podívala na údaje o míře sebevražd ze tří zemí

¹¹⁷ Vodička, M. *Den, kdy došly prachy: jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my*. Str. 69. Praha: Práh, 2009. ISBN 978-80-7252-260-6.

¹¹⁸ Ibid.

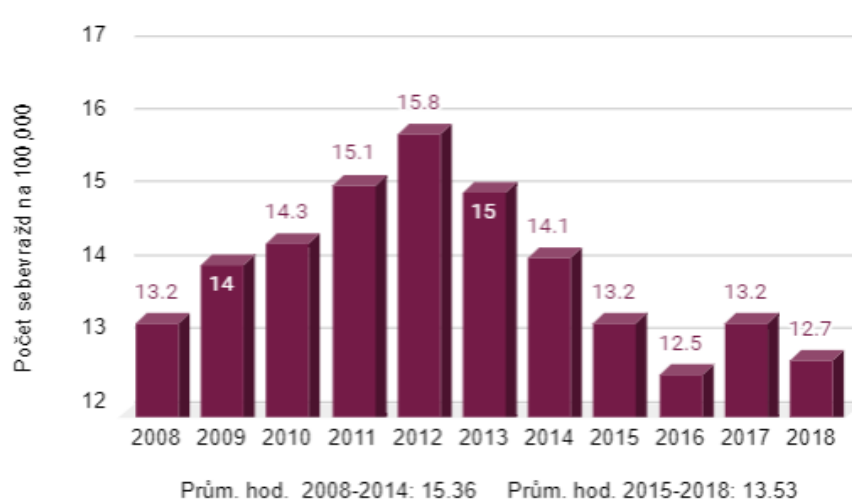
¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid.

během období dvou velkých ekonomických krizí a následných konjunktur. K ověření Halbwachsovi teorie, bylo třeba se podívat, zdali došlo k nárůstu úmrtí během postkrizových depresí oproti roku, kdy nastal samotný krach: 1925–1935 a krize v roce 2008 a následný boom po roce 2015. Na základě získaných dat je možné říci, že Halbwachsova teorie se skutečně dá aplikovat na vývoj v Německu i České republice, ve Francii to však tak jednoznačné není.

V Čechách můžeme vidět, že během éry po krizi v roce 1929 se počet sebevražd zvýšil z 35 v roce 1929 až na 37 na 100 000 lidí ročně v roce 1932. V následujících letech však čísla poklesla až na 33,8 sebevražd v roce 1935. Během éry deprese po krizi v roce 2008 se míra sebevražd zvýšila z 13,2 na 100 000 lidí ročně na 15,8 v roce 2012 a zůstala nad 13,2 až do roku 2015. Na základě těchto dat můžeme říci, že Halbwachsova teorie se dá aplikovat na zkoumané období vývoje v České republice, jelikož většina let po krachu vykazuje vyšší míru sebevražd.

Graf 6: Hospodářská konjunktura versus krize v České republice 2008 – 2018.

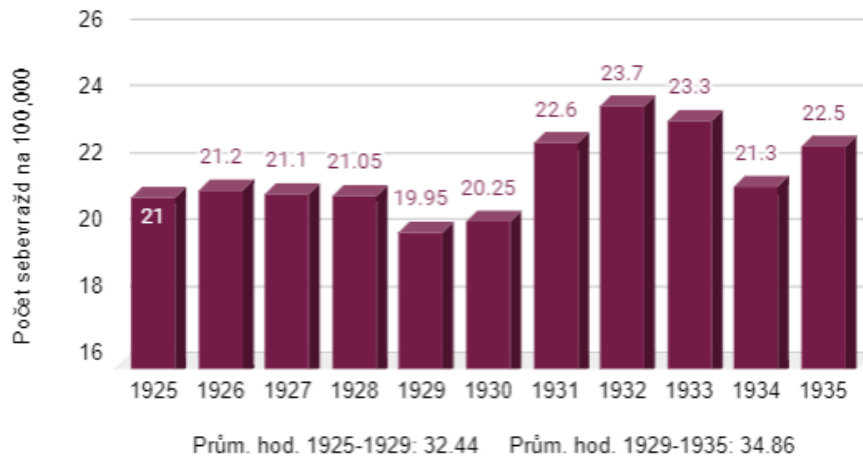


Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat Českého statistického úřadu.

Ve Francii lze vidět, že v roce 1929 byla míra sebevražd 19,95 na 100 000 osob za rok. Tato míra se dramaticky zvýšila, až dosáhla svého vrcholu 23,7 v roce 1932 a zůstala nad mírou z roku 1929 po celou dobu deprese. Deprese po krizi v roce 2008 však vykazuje velmi mírný pokles sebevražd. Míra sebevražd byla v roce 2008 na úrovni 16,6 na 100 000 osob za rok, a i když se následující rok zvýšila na 16,8, v průběhu času

postupně klesala. Francie měla dva rozdílné průběhy v každém zkoumaném časovém období, díky čemuž je Halbwachsova teorie pro Francii neprůkazná.

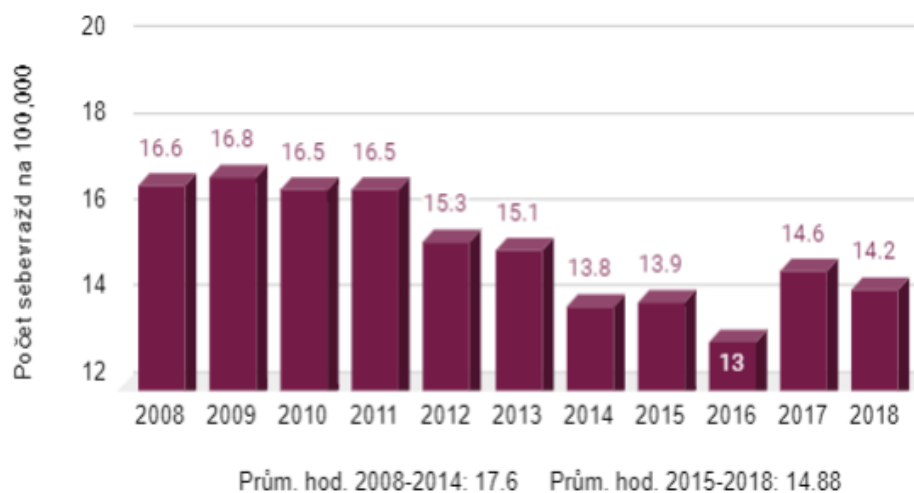
Graf 7: Hospodářská konjunktura versus krize ve Francii 1925 – 1935.



Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat Světové banky otevřených dat.

Míra sebevražd v roce 2009 byla 16,8 na 100 000 lidí za rok a postupně klesala až na 13 v roce 2016. Francie měla tak dva rozdílné průběhy v každém zkoumaném časovém období, díky čemuž je Halbwachsova teorie pro Francii neprůkazná.

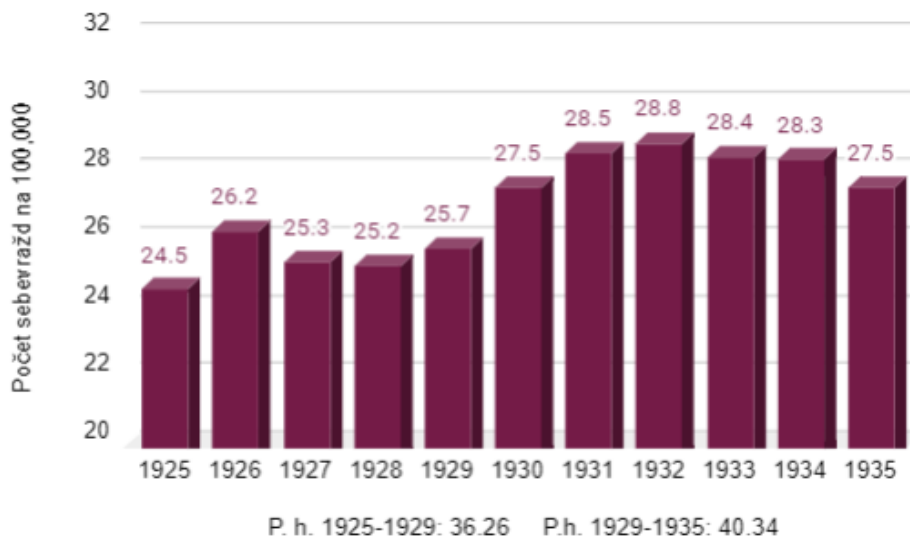
Graf 8: Hospodářská konjunktura vs. krize ve Francii 2008 – 2018.



Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat Světové banky otevřených dat.

V Německu lze vidět, že během deprese po pádu v roce 1929 dochází ke zvýšení míry z 25,7 na 100 000 lidí za rok na 28,8 v roce 1932, a byla tak vyšší po celé období od roku 1929.

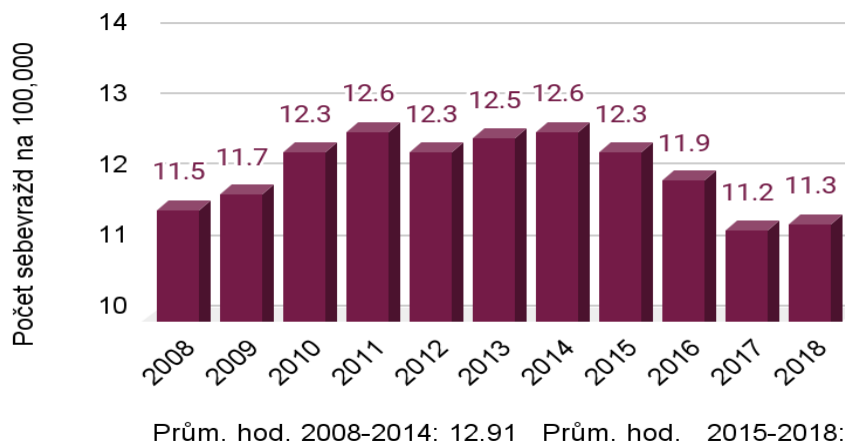
Graf 9: Hospodářská konjunktura vs. krize v Německu 1925 – 1935.



Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat Světové banky otevřených dat.

Dále je zde vidět mírný nárůst sebevražd během deprese po krizi v roce 2008. V roce 2008 je zaznamenáno 11,5 sebevražd na 100 000 lidí za rok. Tato míra se mírně zvyšuje na 12,6 v roce 2014. Tyto nárůsty v míře sebevražd po pádu ukazují, že jeho teorie funguje pro Německo.

Graf 10: Hospodářská konjunktura vs. krize v Německu 2008-2018.



Zdroje: Vlastní zpracování na základě údajů německého Spolkového statistického úřadu.

V České republice je tedy patrné, že v období hospodářské krize v letech 1929 až 1935 dochází k velmi mírnému nárůstu sebevražd. Během období 1925 až 1929 je průměrná míra sebevražd 33,62 na 100 000 osob za rok. Toto číslo se v období od roku 1929 do roku 1935 zvyšuje na 35,09 na 100 000 lidí za rok. Od roku 2008 do roku 2018 vidíme dramatický pokles sebevražd, a to zejména po roce 2015 kdy nastal hospodářský růst. Během období deprese od roku 2008 do roku 2014 je průměrná míra sebevražd 14,5 na 100 000 lidí za rok. Míra sebevražd se v následné době rozmachu od roku 2015 do roku 2018 snižuje na 12,9 na 100 000 lidí za rok. Na základě těchto dvou časových období, zejména toho ranějšího, můžeme říci, že Ginsbergova teorie není úplně aplikovatelná na Českou republiku, jelikož se zde prokázaly vyšší čísla v počtu spáchání sebevražd.

Pokud se však podíváme na Českou republiku optikou Halbwachse, tak můžeme vidět, že jeho teorie zcela odpovídá průběhu obou časových období, jelikož v průběhu deprese dosahuje počet sebevražd nejvyšších čísel. Během éry po krizi v roce 1929 se počet sebevražd zvyšuje z 35 až na 37 na 100 000 lidí za rok v roce 1932. Během éry deprese po krizi v roce 2008 se míra sebevražd zvyšuje z 12,2 na 100 000 lidí ročně na 15,8 v roce 2012. V obou obdobích deprese tedy Česká republika zaznamenává nárůst sebevražd oproti období, kdy byla země v recesi. Na základě těchto dvou časových období můžeme říci, že Halbwachsova teorie pro Českou republiku platí.

Ve Francii v období od roku 1925 do roku 1935 je patrné, že v průběhu krize dochází k dramatickému nárůstu sebevražd. Průměrná míra sebevražd v období od roku 1925 do roku 1929 je 20,86 na 100 000 lidí za rok. Toto číslo se zvyšuje na 21,94 na 100 000 lidí za rok během deprese začínající v roce 1929. V období od roku 2008 až 2018 také můžeme vidět, že především v době konjunktury po roce 2015 je sebevražd výrazně méně než v období krize. Průměr od roku 2008 do roku 2014 je 15,8 na 100 000 lidí za rok, zatímco během ekonomické prosperity po roce 2015 je míra sebevražd pouze na 13,93 na 100 000 lidí za rok. Na základě těchto údajů dospíváme k závěru, že Ginsbergova teorie stejně jako v případě České republiky se neprokázala jako správná.

Pokud se však opět podíváme na teorii Halbwachse, můžeme vidět, že během období deprese po roce 1929 dochází po počátečním poklesu k opětovnému nárůstu

sebevražd. V roce 1929 je míra sebevražd 19,95 na 100 000 lidí za rok. Tato míra se dramaticky zvyšuje na 23,7 v roce 1932 a zůstala tak vyšší od dob 1929. Deprese po krizi v roce 2008 však vykazuje velmi mírný pokles sebevražd. Míra sebevražd byla 16,6 na 100 000 osob za rok a postupně klesala až na 13,8 v roce 2014. Jedinou výjimkou byl rok 2009, kde se zvýšila na úroveň 16,8. Závěrem tedy můžeme říct, že jeho teorie není plně přesvědčivá pro zkoumané období.

V Německu během období rozmachu od roku 1925 do roku 1929 můžeme vidět průměrnou míru sebevražd 25,38 na 100 000 osob za rok. Toto číslo se zvyšuje na 27,81 během období deprese od roku 1929 do roku 1935. Během období od roku 2008 do roku 2018 však nevidíme velké rozdíly v míře sebevražd. Míra sebevražd od roku 2008 do roku 2014 dosahuje výše 12,6 na 100 000 lidí za rok. V období konjunktury v roce 2015 se počet ustálil na 12,3. Na základě analyzovaných dat tedy můžeme říci, že Ginsbergova teorie není při aplikaci na Německo plně přesvědčivá ve zkoumaném období.

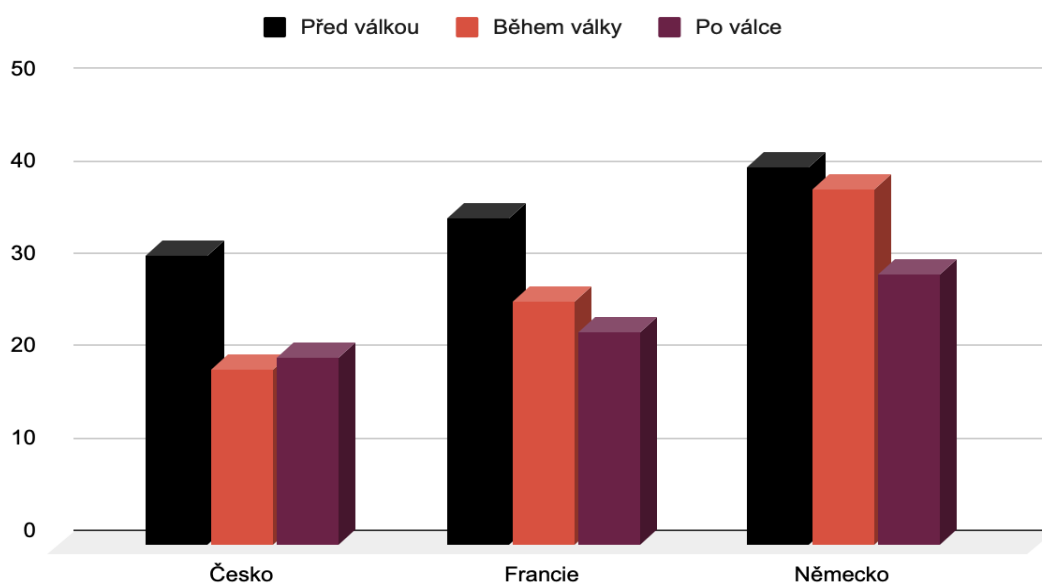
V případě Halbwachsovi teorie však docházíme k opačným závěrům a to že tato teorie plně odpovídá vývoji v Německu ve zkoumaném období. Během deprese po roce 1929 můžeme v Německu vidět mírný nárůst sebevražd. Během deprese po pádu v roce 1929 můžeme vidět nárůst z 25,7 na 100 000 lidí za rok na 28,8 v roce 1932 a výšše sebevražd zůstala vyšší od roku 1929. Dále můžeme vidět mírný nárůst sebevražd během deprese po krizi v roce 2008. V roce 2008 je zaznamenáno 11,5 sebevražd na 100 000 osob za rok. Tato míra se mírně zvyšuje na své maximum 12,6 v roce 2011 a 2014. Na základě těchto dvou časových období můžeme říci, že Halbwachsova teorie je plně aplikovatelná pro zkoumané období v Německu.

Jak vidíme, Ginsbergova teorie úplně neodpovídá vývoji v České republice ani ve Francii a v Německu je její průkaznost diskutabilní. Na druhou stranu Halbwachsova teorie plně koresponduje s vývojem jak v České republice, tak v Německu. Celkově se však může říci, že se míra sebevražd ve všech zemích v průběhu let snižuje bez ohledu na to, zda se nacházejí v depresi nebo ekonomickém růstu, což však může být přičítáno i zlepšujícím se zdravotní péči pro pacienty trpícími sebevražednými sklony.

4.2 Míra sebevražd před, během a po druhé světové válce

Jedno z vybraných období pro studium daných teorií v praxi bylo zvoleno období válečného konfliktu. V Durkheimově knize *Sebevražda* je vedena diskuze o zemích, které během války zažívají nižší míru sebevražd než v době míru.¹²¹

Graf 11: Sebevraždy před, během a po druhé světové válce.



Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat Českého statistického úřadu, OECD a německého Spolkového statistického úřadu.

Emile Durkheim věřil, že tomu tak bylo kvůli společnosti, která měla během války větší sociální a politickou integraci.¹²² Domníval se, že právě to vedlo k poklesu toho, co nazval egoistickou sebevraždou, kterou člověk páchal z důvodu pocitu odtržení od společnosti, jelikož cítil slabou společenskou integraci. Durkheim nemyslel jen tak ledajakou válku, specifikoval přímo národní válku, která zahrnovala ohrožení území a něco, za čím stála většina národa. Příkladem může být druhá světová válka. Nevěřil

¹²¹ Durkheim, E. (1897) *Le suicide. Etude de sociologie*. Félix Alcan, Paris. str. 206. ISBN 0543739759.

¹²² Tomlinson, M. W. (2012). War, peace and suicide: The case of Northern Ireland. *International Sociology*, 27(4). str. 477.

však, že totéž lze říci o politické válce, jejímž příkladem by mohla být válka Spojených států amerických ve Vietnamu.¹²³

Při pohledu na některé další studie, které ověřovali Durkheimovu teorii o válce a sebevraždě vidíme určité podobnosti. Pat O'Mally provedl studii o míře sebevražd u australských žen během druhé světové války. Zjistil, že míra sebevražd se během války snížila, ale že je možné, že tento fakt lze přičíst i oficiálnímu uznání sebevražd, které se mění během sociální integrace.¹²⁴ Podle O'Mallyho je možné, že způsob počítání sebevražd za války nebyl v zásadě přesný.

James Marshall ověřoval Durkheimovu teorii ve Spojených státech amerických během druhé světové války, korejské války a války ve Vietnamu. Zjistil, že tato teorie fungovala pro Spojené státy americké během druhé světové války, ale ne během války v Korei nebo Vietnamu, což koresponduje s velkými nacionalistickými válkami, které produkují fenomén nižšího počtu sebevražd, nedaleko těch politických.¹²⁵ Michael Tomlinson zjišťuje, že po mírové dohodě v Severním Irsku v roce 1998 došlo k nárůstu sebevražd, připisuje to však mnoha dalším faktorům, které přesahují Durkheimovu hypotézu.¹²⁶

Autorka této diplomové práce může jen částečně souhlasit s Durkheimem, v rámci porovnávání míry sebevražd ve třech zemích před, během a po druhé světové válce. Ze tří zemí to byla pouze Česká republika (tehdejší Československo), která zapadala do Durkheimovy teorie. V roce 1944 dosáhla míra sebevražd v Československu minima a to hodnot 13,6 %, přičemž nejnižší míra sebevražd v předválečné éře byla v roce 1937, a to 29,9 %¹²⁷.

¹²³ Marshall, J. R. (1981). Political Integration and the Effect of War on Suicide: United States, 1933-76. *Social Forces*, 59(3), str. 775. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2578193>.

¹²⁴ O'Malley, P. (1975). Suicide and war: A Case Study and Theoretical Appraisal. *The British Journal of Criminology*, 15(4), str. 356. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23636204>

¹²⁵ Marshall, J. R. (1981). Political Integration and the Effect of War on Suicide: United States, 1933-76. *Social Forces*, 59(3), str. 775. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2578193>.

¹²⁶ Tomlinson, M. W. (2012). War, peace and suicide: The case of Northern Ireland. *International Sociology*, 27(4), str. 477.

¹²⁷ Český statistický úřad, 2021.

Tabulka 17: Sebevraždy před, během a po druhé světové válce.

		Česká republika	Francie	Německo
Před válkou	1930	31.7	33.9	40.2
	1931	31.5	34	40.6
	1932	31.6	34.8	41.1
	1933	31.8	35.2	41.7
	1934	32.6	36.1	40.2
	1935	31.6	37.2	40.6
	1936	30.5	35	40.1
	1937	29.9	37.3	43.6
Během války		Česká republika	Francie	Německo
	1938	28.9	38	42.7
	1939	22.4	36.2	41.5
	1940	17.5	29.7	40.6
	1941	16.4	25.8	40.3
	1942	16.1	23.2	39.2
	1943	14.5	21	38.6
	1944	13.6	18	34.5
1945	23.6	19.3	31	
Po válce		Česká republika	Francie	Německo
	1946	22	18.9	30.5
	1947	23.5	19.2	29.8
	1948	19.5	20	28
	1949	22.1	25.3	29.4
	1950	18.6	25.4	28.9
	1951	18.9	26.1	28.6
	1952	19.2	24.8	30
1953	19.6	25.8	29.6)	

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, Světové banky a německého Spolkového statistického úřadu.

Jak vidíme v tabulce výše, Durkheimova teorie platí v každé ze tří analyzovaných zemí v předválečné éře a během války. Každá země zažívá během války nižší míru sebevražd než během předválečné éry. Míra sebevražd odráží počet sebevražd za rok, vydělený počtem obyvatel a vynásobený 100 000.

Poválečná éra se však Durkheimově teorii mírně vzdaluje. V České republice zaznamenáváme mírný nárůst sebevražd od válečných let až po poválečnou éru. To je

v souladu s Durkheimovou teorií. Nicméně ve Francii je míra sebevražd v poválečné éře nižší než během války a v Německu je míra sebevražd v poválečné éře výrazně nižší než během války. Další zajímavostí je, že ve všech třech obdobích měla Česká republika nižší sebevražednost než Německo a Francie.

Na závěr lze říci, že Durkheimova teorie plně platí pro Českou republiku. Pokud se podíváme pouze na předválečné a válečné období, tak může potvrdit platnost této teorie i v Německu a Francii. Když však aplikujeme teorii na poválečnou éru v Německu a ve Francii, vidíme, že míra sebevražd je výrazně nižší než během války, což by znamenalo, že daná teorie úplně neodpovídá poválečné době v těchto dvou zemích.

Česká republika, Německo a Francie však měly během války velmi odlišné zkušenosti, což nám může lépe objasnit, proč Durkheimova teorie neodpovídá plně vývoji ve všech třech zkoumaných zemích. Následujících několik odstavců se pokusí rozebrat zkušenosti těchto tří zemí během války, a jak mohly ovlivnit sociální integraci, kterou Durkheimova teorie vyžaduje ke snížení počtu sebevražd. Což by nám mělo poskytnout další pohled na to, proč Durkheimova teorie fungovala pouze pro jednu z našich analyzovaných zemí.

Německá zkušenost během války byla především o rychlém dobývání na mnoha frontách. Například německá armáda prostřednictvím bleskové války dokázala rychle pokořit Francii za šest týdnů, Dánsko a Švédsko za několik dní, Polsko za měsíc, a byla tak zpočátku schopna velmi rychle zatlačit sovětskou armádu a během druhé světové války měla mnoho dalších podobných akcí. Válka se však nakonec změnila v pomalu drtivou porážku tváří v tvář spojencům.¹²⁸ Německá společnost byla v neustálé válce po celou druhou světovou válku, což by podle Durkheima učinilo společnost integrovanější a tak i vedlo k méně egoistickým sebevraždám. Je zajímavé, že vidíme, že ze tří zemí mělo Německo nejvyšší průměrnou míru sebevražd během války. Na základě Durkheimových názorů na sociální integraci během války by se dalo předpokládat, že Německo bude mít nejnižší míru sebevražd během éry druhé světové války.

Francie měla ve skutečnosti velmi krátké množství času na boj jako celý národ proti invazní německé armádě. Válka pro Francii byla pouze od 10. května do 25. června

¹²⁸ Bayley, Ch.C., and Wallace-Hadrill J.M. Germany – The Era of Partition. Encyclopaedia Britannica, Inc., 27 Mar. 2019. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Germany/The-reunification-of-Germany>.

1940. Tento boj skončil kapitulací francouzské vlády. To vedlo k rozdělení Francie na dvě části, jednu okupovalo Německo a druhou ovládala vláda Vichy Francie, která byla spojena s Německem. Kromě toho existovalo francouzské hnutí odporu a exilová vláda Svobodné Francie v Anglii.¹²⁹ Francouzský lid po porážce nebyl schopen dosáhnout úrovně sociální soudržnosti, která byla s největší pravděpodobností přítomna během bitvy o Francii. Tyto různé politické entity ovládající různé části Francie a skutečnost, že v důsledku toho existoval odpor a kolaboranti, by naznačovala, že ve realitě došlo k malé sociální integraci v národním měřítku, o které Durkheim mluví. Je těžké dosáhnout pocitu soudružnosti, když si nejste jisti, na které straně je váš soused. Když si tento fakt uvědomíme, jeden by si mohl myslet, že uvidíme, že Francie bude mít během války vyšší průměrný počet sebevražd než Německo, ale není tomu tak. Možná je to také další důvod, proč nevidíme nárůst sebevražd ve Francii po konci druhé světové války. Pravděpodobně Francie po druhé světové válce cítila ještě větší sociální integraci, protože se dokázala sjednotit pod jednou vládou. Je důležité si těchto rozdílů všimnout, když se pokoušíme otestovat Durkheimovu teorii ve Francii během druhé světové války.

Česká republika (tehdejší Československo) je jedinou ze tří zemí, která se skutečně shoduje s Durkheimovou teorií, když se podíváme na časový rámec před, během a po druhé světové válce. Československo ale mělo podobný problém jako Francie. Čechoslováci se vzdali během mnichovské dohody v roce 1938, ale stále měli určitou autonomii až do roku 1941, kdy byl v Československu pověřen Reinhard Heydrich. Existovalo hnutí odporu a exilová vláda, ale byli zde i kolaboranti.¹³⁰ Podobně jako ve Francii neexistovalo žádné soudržné národní hnutí proti vnějšimu nepříteli. Většina lidí během druhé světové války strávila svůj čas v okupaci. To také příliš nezapadá do situace, na které Durkheim založil svou teorii. Ze tří zemí se v Československu bojovalo nejméně, přesto bylo Československo jedinou zemí, která odpovídala Durkheimově teorii.

Analýza těchto zemí v kontextu Durkheimovy teorie během druhé světové války, jak bylo uvedeno výše, má jistě určitá omezení. Každá země měla během druhé světové

¹²⁹ Duffack, J. J. Psywar 1938: první psychologická válka moderní doby: sudetská válka: Hitler proti Československu, 20. květen - 30. září 1938. Praha: Naše vojsko, 2010. str. 307. ISBN 978-80-206-1113-0.

¹³⁰ Ibid.

války jedinečnou zkušenost a Československo a Francie nebyly proti svému nepříteli nijak sjednoceny, což je předpokladt pro větší sociální integraci. Navíc do Durkheimovy teorie zapadla pouze Česká republika (Československo), přestože nebojovala jako soudržná země proti Německu. Bez ohledu na předválečné období až po válku ve všech třech zemích klesl počet sebevražd, což by naznačovalo určitou pravdu v Durkheimově teorii, ale vzhledem k tomu, že poválečné statistiky ji nepodporují a že ve dvou z našich zkoumaných zemích chyběla jednotná fronta proti protivníkovi, tak ze shromážděných podkladů vyplývá, že teorie nelze plně prokázat.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce byla věnována studiu sebevraždy na území České republiky (dříve Československa), Francie a Německé republiky. Porovnává nejen období posledních dvaceti let, kdy je nejvíce dostupných komplexních dat, ale také etapu konjunktury druhé poloviny 20. let a krizi první poloviny 30. let s finanční krizí po roce 2008 a ekonomickou konjunkturou po roce 2015. Tyto dvě etapy jsou zdůrazněny z důvodu jejich silného ovlivnění klasickými krizemi a konjunkturami, ke kterým došlo v éře tržní ekonomiky.

Metodika diplomové práce byla založena na vybraných teoretických koncepcích, které se zabývají zejména vlivem ekonomických faktorů na míru sebevražd. Jejich následná aplikace na etapy konjunktur a krizí ve zvolených obdobích ukazuje relevanci pro vysvětlení zkoumaného fenoménu v dané zemi. Vzhledem k tomu, že se analyzovala korelace mezi různými faktory, bylo nutné se řídit jednotným systémem pro hodnocení korelace. V tomto případě hodnoty od 0 do 0,3 byly považovány za výsledky s velmi slabou korelací. Hodnoty 0,3 až 0,5 značily slabou korelaci, hodnoty 0,5 až 0,7 značily mírnou korelaci a hodnoty 0,7 nebo výše silnou korelaci.

Údaje o sebevraždě z České republiky byly získány z Českého statistického úřadu (ČSÚ) a Světové zdravotnické organizace (WHO). Bohužel tato data nezahrnovala údaje o míře sebevražd z druhé světové války. Kromě toho však tato přesná data hrála v naší studii klíčovou roli. Najít data z Francie bylo více náročné. Údaje od roku 1950 do současnosti byly shromážděny z databáze Světové zdravotnické organizace, ale údaje z let předcházejících byly shromážděny z odborných článků v recenzovaných a impaktovaných časopisech. Tyto články poskytly údaje o počtu sebevražd mužů a žen, ale ne o celkovém počtu. K potřebám této diplomové práce autorka tedy musela předpokládat, že poměr mezi muži a ženami byl v letech 1925 až 1949 stejný, hodnoty následně sečetla a vydělila dvěma, aby získala celkovou míru sebevražd v zemi. Údaje o míře sebevražd z Německa poskytl německý federální statistický úřad a také nezahrnovaly údaje z období druhé světové války. Navíc od roku 1949 do roku 1979 data nezahrnují data z východního Německa. Abnormality v

předkládaných datech jsou zmíněny v zájmu transparentnosti a pro to, aby na ně čtenář pamatoval při čtení výsledků.

Cílem práce bylo zhodnotit dosavadní stav bádání a nalézt nejvhodnější metody a ekonomické ukazatele, které byly podrobeny empirickému testování pomocí analýzy vybraných etap v diplomové práci. Teoretická část také představila, jak se téma vyvíjelo v průběhu 19. a 20. století. V analytické části bylo cílem prokázat platnost vybraných teoretických koncepcí, které zkoumají v jaké míře existuje spojitost mezi mírou sebevražd a různými faktory ve sledovaných obdobích. Autorka tak pomocí empirických důkazů v diplomové práci ověřila platnost koncepcí z teoretické části ve třech zemích a to v České republice (Československu), Francii a Německu.

Na základě analyzovaných dat, můžeme říci, že ne všechny teorie se prokázaly aplikovatelné ve vybraných zemích.

Nezaměstnanost

Při hodnocení vlivu jednotlivých faktorů na počet sebevražd můžeme říci, že u všech třech zemí se prokázala nejvyšší korelace mezi počtem sebevražd a celkovým počtem nezaměstnaných osob. Což nás vede k přesvědčení, že na míru sebevražd mají poměrně zřetelný vliv ekonomické faktory. Je však důležité poznamenat, že míra nezaměstnanosti nezohledňuje faktory, jako jsou lidé, kteří rezignovali na hledání zaměstnání.

Na základě získaných dat můžeme říci, že korelace mezi mírou sebevražd a mírou nezaměstnanosti existuje, ale není extrémně vysoká. Za zmínku však stojí, že je to právě Česká republika, kde se prokázala nejsilnější korelace mezi mírou sebevražd a nezaměstnaností mužů a to i na vzdory tomu, že celková korelace byla v Česká republice prokázána jako nejnižší

Nejvyšší korelaci mezi celkovou mírou nezaměstnanosti a mírou sebevražd měly Německo s hodnotami 0.44 a Francie s hodnotami 0.43. Česká republika měla korelaci pouze 0.22. Muži v Česku měli nejvyšší korelaci mezi nezaměstnaností mužů a mírou sebevražd s hodnotami 0.46. Německo dosáhlo nižších hodnot a to 0.28 a Francie dokonce 0.03.

Dalším důležitým zjištěním je, že korelace mezi nezaměstnanými ženami a nezaměstnanými muži k míře sebevražd v každé zemi je velmi podobná kromě České republiky. V České republice korelace pro muže dosahuje hodnot 0.46 a - 0.14 pro ženy. Ve Francii a Německu jsou čísla mnohem bližší. Za zmínku určitě stojí, že korelace mezi sebevraždami a nezaměstnanými ženami je ve Francii a Německu také velmi podobná (0.64 a 0.62), ale naopak se velmi liší od České republiky, kdy byla naměřená negativní korelace s hodnotami - 0,14.

Korelace mezi mírou sebevražd nezaměstnaných mužů ve Francii a mužů v Německu byla tedy mnohem nižší než korelace mezi mírou sebevražd nezaměstnaných žen v těchto dvou zemích. Opačně tomu bylo v České republice, kde korelace nezaměstnanosti mužů a míry sebevražd mužů byla prokázána pozitivní, zatímco míra sebevražd žen a míra nezaměstnanosti žen byla dokonce negativní. Na základě našich údajů se zdá, že Halbwachsova teorie, že lidé s větší pravděpodobností spáchají sebevraždu, pokud jsou méně aktivní a zapojení do společnosti, protože nemají práci, kam by mohli chodit, by byla nejlépe aplikovatelná především pro ženy ve Francii a Německu.

Francie i Německo dosahovaly podobných hodnot ve všech třech naměřených korelacích ohledně nezaměstnanosti, což by mohlo naznačovat, že tyto dvě země volí podobná řešení v oblasti nezaměstnanosti. Autorka ještě jednou zdůrazňuje, že německé a francouzské ženy mají silnější korelaci než muži, a pro Českou republiku je to právě naopak. Mohli bychom tedy říci, že nejen, že se společnosti v jednotlivých zemích liší, ale také se zdá, že muži a ženy v těchto třech zemích reagují odlišně, co se týče jejich ekonomického statusu.

Henryho a Shortova teorie o sebevraždách zahrnuje i aspekt vraždy, tudíž pro přímé ověření jejich teorie bylo třeba brát vzhledem i samovražděné činy a eliminovat vraždy jako takové. Můžeme tedy říci, že data podporují aspekty prvního zjištění jejich studie, které tvrdí, že počet sebevražd se zvyšuje v době hospodářské krize (jak vidíme na počátku 90. let, kdy je vyšší míra nezaměstnanosti a během let velké deprese). Teorie Henryho a Shorta však nadále tvrdí, že zatímco sebevraždy v době hospodářské deprese přibývají, počet vražd ubývá. Vzhledem k tomu, že se tato analýza vztahuje na Henryho

a Shortovu teorii pouze částečně, čili pouze na sebevraždy, nemůžeme na sto procent říci, že byla tato teorie plně prokázána.

Ginsberg zase věřil, že v době ekonomické prosperity je vyšší míra sebevražd, přičemž v době hospodářské recese je nižší. Naše analýza neprokázala danou teorii ani v České republice ani ve Francii. V Německu byly výsledky nejasně určující, tudíž nelze s určitostí teorii potvrdit, ani vyvrátit. Zajímavé však je, že v obou zkoumaných obdobích zůstává míra sebevražd v Německu na 100 000 obyvatel relativně stejná, ve srovnání s mírou sebevražd v Česku a Francii, kde se značně mění.

Tato diplomová práce nejvíce potvrdila teorii Maurice Halbwachse, jenž věřil, že v období krize není nejvyšší nárůst sebevražd, avšak tento jev nastává až v postkrizovém období. Zjistili jsme, že jeho teorie platila pro Českou republiku a Německo, pro Francii však zůstala neprůkazná.

Ostatní faktory a jejich korelace u každé země kolísají. Důležité je však zmínit, že Česká republika má pro každý ze zkoumaných faktorů nejmenší míru korelace.

Vzdělání

Dalším zkoumaným faktorem byl index vzdělání, kde autorka této diplomové práce prokázala, že vzdělání negativně koreluje s mírou sebevražd. Jediná výjimka byla naměřena u mužů v České republice, kdy se dá hovořit o mírné negativní korelaci. Bez ohledu na tuto výjimku jsme však zjistili, že naše data nepodporují ani Emile Durkheima ani Tomáše Garrigue Masaryka. Durkheim totiž dospěl k závěru, že vzdělanější lidé spáchají sebevraždu častěji, a Masaryk se domníval, že vzdělání sebevraždě nezabrání. Soudě podle našich údajů mohou všechny tři země říci, že zlepšení ve vzdělávání s největší pravděpodobností vede k menší tendenci spáchat sebevraždu. Toto zjištění je důležitým přínosem pro sociologický obor, protože ukazuje, že mezi mnoha pozitivními dopady, které vzdělání poskytuje, zlepšení duševního zdraví je jedním z nich. Závěrem také můžeme říci, že s růstem indexu vzdělání ve všech třech zemích se míra sebevražd snížila. Nejmenší negativní korelaci mezi vzděláním a mírou sebevražd má Česká republika a to s hodnotou -0.81. Německo má korelaci -0.95, což by mohlo znamenat, že vyšší vzdělání má větší dopad na prevenci sebevražd. Údaje z Francie ukazují korelaci -0.96 mezi indexem vzdělání a mírou sebevražd na 100 000 obyvatel.

Data nám sice ukazují, jak se vzdělání společnosti v průběhu času zlepšuje, tak lidé ve společnosti méně často páchají sebevraždy, ale je zde třeba zmínit, že korelace a závěry by byly přesnější, kdyby byly k dispozici data, ze kterých by se dalo zjistit, jaké vzdělání měli lidé, kteří samotnou sebevraždu spáchali.

Rodinný status

Podařilo se také prozkoumat korelaci mezi mírou sňatků a sebevražd. Pokud by jsme se na čísla podívali optikou Durkheimovy teorie, předpokládali by jsme, že nízký stupeň integrace povede k většímu počtu sebevražd (manželství bylo indikátorem větší integrace).

Ve všech třech zemích jsme našli slabou až střední korelaci mezi mírou sebevražd a počtem sňatků. Výsledky tedy vypovídají o tom, že pokud by bylo více sňatků, bylo by také o něco více sebevražd. Data nám také umožnila se podívat zvlášť na rozdíl mezi ženskou populací a mužskou populací. Autorka této diplomové práce zjistila, že muži v České republice nemají téměř žádnou korelaci, což znamená, že s přibýváním sňatků, nepřibýval počet sebevražd u mužské populace. Na druhou stranu se zdá, že získané údaje naznačují něco jiného pro Německo a Francii. Míra sebevražd mužů v Německu a Francii měla mírnou korelaci mezi sňatky a mírou sebevražd. Kromě toho ve všech třech zemích byla naměřena mírná korelace u žen. Můžeme tedy říci, že rodinný stav u žen má větší vliv na tendenci spáchat sebevraždu. U všech třech zemí, a to i při rozdělení na muže a ženy, jsme tedy naměřili slabou až střední úroveň korelace mezi sebevraždou a manželstvím. Tato zjištění by tedy plně nepodporovala Durkheimovu teorie, jelikož Durkheim očekával, že zde bude negativní korelace mezi klesajícím počtem sebevražd a rostoucím počtem manželství.

Náboženství

Posledním faktorem, který jsme zkoumali, byl vztah náboženství a jeho korelace s mírou sebevražd. Tomáš Garrigue Masaryk se domníval, že úpadek religiozity povede k vyšší míře sebevražd ve společnosti. Ve všech třech zemích jsme aplikovali tuto teorii na posledních dvacet let. Jelikož se však počet nábožensky založených lidí postupem

času snižuje a počet lidí páchajících sebevraždu se také snižuje, tak jsme danou teorii neprokázali ani v jedné z analyzovaných zemí.

Naše data pro Německo a Českou republiku tento závěr nepotvrdila, protože mezi mírou sebevražd a klesající religiozitou byla prokázána velmi silná negativní korelace. Francie však měla jiné výsledky než ostatní dvě země, jelikož se zde neukázala téměř žádná korelace, což by tedy nevyvracelo ani nepotvrzovalo Masarykovy závěry.

Předválečné, válečné a poválečné období

Důležitým obdobím pro zkoumání vývoje sebevražd je i období války. Durkheimova teorie plně odpovídá vývoji v analyzovaném období v Československu, jelikož míra sebevražd v Československu je v předválečné i poválečné éře vyšší než během druhé světové války, ale v případě Německa a Francie nejsou výsledky tak jednoznačné. Obě země mají v předválečné éře vyšší míru sebevražd než během války, což je sice v souladu s Durkheimovou teorií, ale obě země také mají v poválečné éře nižší míru sebevražd než během války, což je na druhou stranu v rozporu s jeho teorií.

Zhodnocení aplikovatelnosti teorií

Na základě uvedených dat a analýz lze vyvodit několik závěrů pro každou zemi. V České republice existuje nejvyšší korelace mezi mírou sebevražd a celkovým počtem nezaměstnaných osob, zatímco všechny ostatní faktory zřejmě postrádají silnou korelaci. To platí zejména pro manželství. Podařilo se také vyhodnotit korelaci mezi mírou sňatků a sebevražd. Když bychom se na tato čísla podívali optikou Durkheimovy teorie, tak bychom očekávali, že nízký stupeň integrace do společnosti povede k většímu počtu sebevražd (manželství bylo indikátorem větší integrace). Ve všech třech zemích jsme však našli slabou až středně silnou relaci mezi mírou sebevražd a počtem sňatků, což znamená, že v případě více sňatků, by bylo také o něco více sebevražd. Mohli jsme se také podívat na sňatky a míru sebevražd mužů. Zjistili jsme, že muži v České republice nemají téměř žádnou korelaci, což znamená, že s přibýváním sňatků, nepřibývá množství sebevražd. Na druhou stranu se zdá, že naše údaje naznačují něco jiného pro Německo a Francii. Míra sebevražd mužů v Německu a Francii měla mírnou

korelaci mezi sňatky a mírou sebevražd. Kromě toho jsme ve všech třech zemích, když jsme zkoumali počet sňatků a míru sebevražd u žen, viděli, že existuje mírná korelace. U všech třech zemí při rozdělení na muže a ženy jsme viděli slabou až střední úroveň korelace mezi sebevraždou a manželstvím. Sebraná data tedy nepodporují Durkheimovu teorii, jelikož nevidíme negativní korelaci s klesajícím počtem sebevražd s rostoucím počtem manželství.

Aplikujeme-li Henryho a Shortovu teorii o sebevraždě, je těžké říci, zda jejich zjištění platí. Při pohledu na silné korelace mezi nezaměstnaností a mírou sebevražd v těchto třech zemích by se dalo předpokládat, že ve hře je teorie konfliktu, protože nerovnosti na trhu práce mohou vést k úzkosti a nakonec k sebevraždě. Avšak, zde prezentovaná data nezahrnují příčinu sebevražd, takže by nebylo plně adekvátní usuzovat, že je Henryho a Shortova teorie platí, jelikož tato teorie bere v úvahu více faktorů než jen míru sebevražd.

Pokud se však podíváme na Českou republiku optikou Halbwachse, tak můžeme vidět, že jeho teorie zcela odpovídá průběhu ekonomických krizí, jelikož v průběhu deprese dosahuje počet sebevražd nejvyšších čísel. Během éry po krizi v roce 1929 se počet sebevražd zvyšuje z 35 až na 37 na 100 000 lidí za rok v roce 1932. Během éry deprese po krizi v roce 2008 se míra sebevražd zvyšuje z 12,2 na 100 000 lidí ročně na 15,8 v roce 2012. V obou obdobích deprese tedy Česká republika zaznamenává nárůst sebevražd oproti období, kdy byla země v recesi. Na základě těchto dvou časových období můžeme říci, že Halbwachsova teorie pro Českou republiku platí.

Pokud se podíváme na aplikovatelnost teorie Halbwachse ve Francii, vidíme poněkud jiné výsledky. Během období deprese po roce 1929 dochází po počátečním poklesu k opětovnému nárůstu sebevražd. V roce 1929 je míra sebevražd 19,95 na 100 000 lidí za rok. Tato míra se dramaticky zvyšuje na 23,7 v roce 1932 a zůstává tak vyšší od dob 1929. Deprese po krizi v roce 2008 však vykazuje velmi mírný pokles sebevražd. Míra sebevražd byla 16,6 na 100 000 osob za rok a postupně klesala až na 13,8 v roce 2014. Jedinou výjimkou byl rok 2009, kde se zvýšila na úroveň 16,8. Závěrem tedy můžeme říct, že jeho teorie není plně přesvědčivá pro zkoumané období.

V případě Halbwachsovi teorie v Německu však docházíme k opačným závěrům a to že tato teorie plně odpovídá vývoji v Německu ve zkoumaném období. Během

deprese po roce 1929 můžeme v Německu vidět mírný nárůst sebevražd. Během deprese po pádu v roce 1929 můžeme vidět nárůst z 25,7 na 100 000 lidí za rok na 28,8 v roce 1932 a výšše sebevražd zůstala vyšší od roku 1929. Dále můžeme vidět mírný nárůst sebevražd během deprese po krizi v roce 2008. V roce 2008 je zaznamenáno 11,5 sebevražd na 100 000 osob za rok. Tato míra se mírně zvyšuje na své maximum 12,6 v roce 2011 a 2014. Na základě těchto dvou časových období můžeme říci, že Halbwachsova teorie je plně aplikovatelná pro zkoumané období v Německu.

Pokud jde o Ginsberga a Halbwachse, jejich teorie se potvrdila především při srovnávání období ekonomického rozvoje s krizemi. Je důležité také zmínit, že Masarykova teorie je jediná, která může být posuzovaná během celého zkoumaného období.

Na závěr lze říci, že Durkheimova teorie plně platí pro Českou republiku, co se týče válečného období, před a po. Pokud se podíváme pouze na předválečné a válečné období, tak může potvrdit platnost této teorie i v Německu a Francii. Když však aplikujeme teorii na poválečnou éru v Německu a ve Francii, vidíme, že míra sebevražd je výrazně nižší než během války, což by znamenalo, že daná teorie plně neodpovídá poválečné době v těchto dvou zemích.

Cílem této práce nebylo vytěžit veškeré dostupné zdroje týkající se výše zmíněných stěžejních témat, ale jistě nabízí další možnosti a prostor pro další badatele, kteří se budou chtít zabírat dopady různých faktorů na sebevraždu. Autorka si je vědoma možnosti hlubšího rozpracování zvoleného tématu z dlouhodobějšího hlediska, neboť získaná data by mohla být přínosem jak pro sociologii, tak pro ekonomii. Bohužel však data ve všech zemích nejsou snadno přístupná, což komplikuje možnosti pro hlubší analýzu zvolené problematiky.

Tato diplomová práce nicméně přispívá k pochopení toho, jak různé faktory a události ovlivňují míru sebevražd ve vybraných zemích, které jsou si geograficky velmi blízko. I přes tuto geografickou blízkost můžeme vidět, že Česká republika má často odlišné výsledky, než byly naměřeny v Německu a Francii. Německo a Francie naopak mělo hodnoty a vývoj poměrně podobný po většinu zkoumaného období.

Další výzkum by mohl být zaměřen na rozšíření počtu případových studií tak, aby zahrnovaly více zemí ze stejného regionu, díky čemuž by se mohlo zjistit, jak stejné faktory a události měly dopad na vývoj míry sebevražd v každé zemi.

Jelikož se společnost stále mění a vyvíjí a ekonomická krize nás silně ovlivňuje v našem jednání, tak je autorka toho názoru, že téma je nanejvýše aktuální a to i s ohledem na současnou válku na Ukrajině, která ovlivňuje nejen ceny pohonných hmot a potravin, což nám zasahuje do našich peněženek, ale i naší psychickou pohodu, která je pro nás všechny stěžejní.

POUŽITÉ ZDROJE

- Allais, M. (1999). La crise mondiale d'aujourd'hui. str. 7. Rok 1999. ISBN 978-2908735116.
- Bachmann S. (2018). "Epidemiology of Suicide and the Psychiatric Perspective". *International journal of environmental research and public health*, 15(7), 1425. <https://doi.org/10.3390/ijerph15071425>.
- Banerjee, D., Kosagisharaf, J. R., & Sathyanarayana Rao, T. S. (2021). "The dual pandemic' of suicide and COVID-19: A biopsychosocial narrative of risks and prevention". *Psychiatry research*, 295, 113577. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113577>.
- Barr, B., Taylor-Robinson, D., Scott-Samuel, A., McKee, M., & Stuckler, D. (2012). Suicides associated with the 2008-10 economic recession in England: Time trend analysis. *Str.* 345. <https://doi.org/10.1136/bmj.e5142>.
- Baudelot C., Establet R. (2006). Suicide : changement de régime. Campus Paris Jourdan. http://www.lienssocio.org/article.php3?id_article=1116.
- Baudelot, C. & Establet, R. (2013). Kapitola 2. Suicide et crises économiques. Dans : Philippe Courtet éd., *Suicide et environnement social* (str. 13-19). Paris: Dunod. <https://doi-org.lama.univ-amu.fr/10.3917/dunod.court.2013.01.0013>.
- Bayley, Ch.C., and Wallace-Hadrill J.M. Germany – The Era of Partition. *Encyclopaedia Britannica, Inc.*, 27 Mar. 2019. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Germany/The-reunification-of-Germany>.
- Besnard, P. (1983). Le destin de l'anomie dans la sociologie du suicide. *Revue française de sociologie*. 605-629. https://www.persee.fr/doc/rfsoc_0035-2969_1983_num_24_4_6976.
- Condorelli, R. (2016). Social complexity, modernity and suicide: an assessment of Durkheim's suicide from the perspective of a non-linear analysis of complex social systems. *SpringerPlus*. <https://doi.org/10.1186/s40064-016-1799-z>.

- Co je Expanze | Peníze.cz. Peníze.cz - Největší web o osobních financích na českém internetu [online]. Copyright © 2000 [cit. 17.09.2021]. <https://www.penize.cz/slovník/expanze>
- Czech Republic experiences record economic growth. (2006, March 22). CzechInvest. <https://www.czechinvest.org/en/Homepage/News/March-2006/Czech-Republic-experiences-record-economic-growth>.
- Czech Republic. (2015, May 29). The Economist Intelligence Unit Limited. <http://country.eiu.com/article.aspx?articleid=1343209118&Country=Czech+Republic&topic=Economy>.
- Český statistický úřad. (2021). Sebevraždy. Datum: 3.9.2021. https://www.czso.cz/csu/czso/sebevrazdy_zaj
- Debout Suivre, M., Debout, M., Duverger, T., Greef, S., & Bristielle, A. (2021, September 8). *Suicide : L'autre vague à venir du coronavirus ?* Fondation Jean-Jaurès. Retrieved May 20, 2022, <https://www.jean-jaures.org/publication/suicide-lautre-vague-a-venir-du-coronavirus/>
- Debout M, Fourquet J, Merceron A. (2016) « Les Français et le suicide », Note n° 293 - Fondation Jean-Jaurès, https://jean-jaures.org/sites/default/files/les-francais-et-le-suicide_1.pdf.
- Dubská, D., Jašová, E., Kamenický, J. and Kučera, L. (2015, April 23). The Czech Economy Development - in 2014. Czech Statistical Office. <https://www.czso.cz/csu/czso/the-czech-economy-development-2nd-part-of-2014>.
- Duffack, J. J. Psywar 1938: první psychologická válka moderní doby: sudetská válka: Hitler proti Československu, 20. květen - 30. září 1938. Praha: Naše vojsko, 2010. 307 s. ISBN 978-80-206-1113-0.
- Durkheim, E. (1897) *Le suicide. Etude de sociologie*. Félix Alcan, Paris. ISBN 0543739759.
- Durkheim, É. Hutar, M. (1969). *Pravidla Sociologické Metody*. Vys. škola polit. ÚV KSČ.

- Džúrová, D. Dragomirecká, E. (2002). Sebevražednost obyvatel české Republiky v Období Transformace Společnosti. . 82 s. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
- Eghbal, M. (2009, December 1). The global financial crisis: recession bites into Western Europe. Euromonitor International. <https://www.euromonitor.com/article/the-global-financial-crisis-recession-bites-into-western-europe>.
- Evolution of the unemployment rate in France, Germany, United Kingdom... | Download Scientific Diagram. *ResearchGate* | Find and share research [online]. Copyright © 2008 [cit. 06.05.2022]. https://www.researchgate.net/figure/Evolution-of-the-unemployment-rate-in-France-Germany-United-Kingdom-and-the-US-since_fig8_310801437
- Frankel, B. Kranz. R. Lorenc, I. (1998). O sebevraždách. NLN, Nakladatelství Lidové noviny.
- Garrigue Masaryk, Tomáš. Sebevražda hromadným jevem společenským moderní osvěty. (1926). 284 s. Projekt: Sebevražedné jednání: Anotace: T. G. Masaryk – Sebevražda hromadným jevem společenským moderní osvěty [online]. <http://sebevrazednechovani.blog.cz/0903/anotace-t-g-masaryk-sebevrazda-hromadnym-jevem-spolecenskym-moderni-osvety>
- Ginsberg, R. B. (1966). Anomie and aspirations. *Dissertation Abstracts* 27A: 3945–6. (Citováno Lester a Yang 1997.)
- Gold, M. (1958). Suicide, Homicide, and the Socialization of Aggression. *American Journal of Sociology*, 63(6), 651-661. <http://www.jstor.org/stable/2772995>.
- Gupta, S. (2016, January). Suicide-Rates and the Financial Crisis. *The Open University*. <https://www.open.ac.uk/arts/research/finance-crisis-protest/comment-and-debate/suicide-rates-and-financial-crisis>
- Gunnell, D., Appleby, L., Arensman, E., Hawton, K., John, A., Kapur, N., Khan, M., O'Connor, R. C., Pirkis, J., Appleby, L., Arensman, E., Caine, E. D., Chan, L. F., Chang, S.-S., Chen, Y.-Y., Christensen, H., Dandona, R., Eddleston, M., Erlangsen, A., ... Yip, P. S. F. (2020). Suicide risk and prevention during the

- COVID-19 pandemic. *The Lancet Psychiatry*, 7(6), 468–471.
[https://doi.org/10.1016/s2215-0366\(20\)30171-1](https://doi.org/10.1016/s2215-0366(20)30171-1)
- Halbwachs, M. (1978). *The causes of suicide*. Routledge and K. Paul.
 - Harper, S., & Bruckner, T. A. (2017). Did the great recession increase suicides in the USA? evidence from an interrupted time-series analysis. *Annals of Epidemiology*, 27(7). <https://doi.org/10.1016/j.annepidem.2017.05.017>
 - Horák, V. J. a Jaroš, M. Proč ubývá sebevražd. Kvalitní zdravotní péče a fungující ekonomika se zdají být neúčinnějšími léky proti sebevraždám. Rubrika Civilizace/Trendy. Časopis Respekt. Vydání 3.- 9.2.2014., str. 67 – 70
 - Hospodářský vývoj - Finance.cz. Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/hospodarsky-vyvoj/>
 - Historical population data and projections (1950-2050). *OECD Statistics* [online]. Copyright © OECD [cit. 16.05.2022]. https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=POP_PROJ
 - Hronova, S., Hindls, R., and Marek, L. (2016). Reflection of the Economic Crisis in the Consumer and Entrepreneurs Subsectors. University of Economics. <https://www.czso.cz/documents/10180/32912822/32019716q3004.pdf/dc2fa82c-1b5f-4b19-94d8-e69a6a3f3230?version=1.0>.
 - Human Development Reports. *Human Development Reports | United Nations Development Programme* [online]. <https://hdr.undp.org/en/indicators/103706>
 - Chang S., Stuckler D., Yip P., Gunnell D. (2013) “Impact of 2008 global economic crisis on suicide: time trend study in 54 countries”, *BMJ*, <https://www.bmj.com/content/347/bmj.f5239>.
 - Christodoulou, G.N. (2013), “Financial crisis: Impact on mental health and suggested responses”, *Psychotherapy and Psychosomatics* 82: 279–284, <https://www.karger.com/Article/PDF/351268>.
 - Jackson, D. D. Theories of Suicide. In: *Clues of Suicide* (Schneidman, Farberow). New York: McGraw-Hill, 1957.
 - Johnson, B. (1965). Durkheim's One Cause of Suicide. *American Sociological Review*, 30(6), 875-886. doi:10.2307/2090966.

- Kanopiadmin. How FDR Made the Depression Worse. Robert Higgs. Mises Institute. 2014-07-30. <https://mises.org/library/how-fdr-made-depression-worse>.
- Kolegar, F. (1968). T. G. Masaryk's Contribution to Sociology. *Essays on the Arts and Sciences*, 2, 1526–1539. <https://doi.org/10.1515/9783111562575-046>
- La nuptialité la plus basse depuis 1950 - Insee Focus - 18. 301 Moved Permanently. <https://www.insee.fr/fr/statistiques/1379729>
- Lester, D. (1968). Henry and Short on Suicide: a Critique. *The Journal of Psychology Interdisciplinary and Applied*.70(2), 179-86. DOI:10.1080/00223980.1968.10544947.
- Lester, D. a Yang, B. (1997): The economy and suicide: economic perspective on suicide. Commack, N. Y: Nova science. ISBN 1560724234.
- Lofti, Y., Ayar, A. and Shams, S. (2012). The Relation Between Religious Practice and Committing Suicide: Common and Suicidal People in Darehshahr, Iran. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1051-1060. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.105>.
- Marshall, J. R. (1981). Political Integration and the Effect of War on Suicide: United States, 1933-76. *Social Forces*, 59(3), 771–785. <https://doi.org/10.2307/2578193>
- Masaryk, T.G. a Srovnal, J.. Sebevražda hromadným jevem společenským moderní osvěty. 4. české vyd. Praha: Ústav T.G. Masaryka, 1998. ISBN 80-901971-4-0.
- Masarykova společnost: Životopis [online]. [cit. 2016-09-21]. Dostupné z: <http://masarykovaspolecnost.cz/masarykova-spolecnost/t-g-masaryk/zivotopis>
- Maskill, C.M., Hodges, I., Mclellan, V., Collings, S. (2005, December). Explaining Patterns of Suicide. *New Zealand Ministry of Health*. <https://www.health.govt.nz/system/files/documents/publications/explainingpatternssofsuicide.pdf>.
- Matsubayashi, T., Sekijima, K. & Ueda, M. (2020) “Government spending, recession, and suicide: evidence from Japan”. *BMC Public Health* 20, 243. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-8264-1>.

- “Mental health and psychosocial considerations during the COVID-19 outbreak”(2020), The World Health Organization. https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/mental-health-considerations.pdf?sfvrsn=6d3578af_10.
- Monesterie, M. Dějiny sebevražd: dějiny, techniky a zvláštnosti dobrovolné smrti. Praha: Dybbuk, 2003. 414 s. ISBN 80-903001-8-9.
- Moutier C. (2021) “Suicide Prevention in the COVID-19 Era: Transforming Threat Into Opportunit.” *Jama Psychiatry*.; <https://jamanetwork.com/journals/jamapsychiatry/fullarticle/277213>.
- Mucchielli, L. and Renneville, M. (1998). Les causes du suicide : pathologie individuelle ou sociale? Durkheim, Halbwachs et les psychiatres de leur temps (1830-1930). *Déviance et société*. 3-36. https://www.persee.fr/doc/ds_0378-7931_1998_num_22_1_1647.
- Nock M., Borges G., Bromet E., B. Cha., Kessler RC, Lee S. (2008) “Suicide and Suicidal Behavior, *Epidemiologic Reviews*”, Volume 30, Issue 1, Pages 133–154, <https://doi.org/10.1093/epirev/mxn002>.
- Oalib.cz. Hospodářský cyklus. [online]. Datum 6.10.2021. <https://www.oalib.cz/openschool/mod/book/tool/print/index.php?id=1810>
- Oyesanya, M., Lopez-Morinigo, J., & Dutta, R. (2015). “Systematic review of suicide in economic recession”, *World journal of psychiatry*, 5(2), 243–254. <https://doi.org/10.5498/wjp.v5.i2.243>.
- O’Malley, P. (1975). Suicide and was: A Case Study and Theoretical Appraisal. *The British Journal of Criminology*, 15(4), str. 348–359. <http://www.jstor.org/stable/23636204>.
- Papežová, Hana. Naléhavé stavy v psychiatrii. Praha: Maxdorf, c2014. Jessenius. 495 s .
- Paugam, S. (2009). *La disqualification sociale : Essai sur la nouvelle pauvreté*. Paris cedex 14, France: Presses Universitaires de France. <https://doi.org/10.3917/puf.paug.2009.01>

- Pompili M., O'Connor RC., van Heeringen K. Suicide Prevention in the European Region. *Crisis*. 2020 Mar;41(Suppl 1):S8-S20. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32208758/>.
- Prát, Š. Interview s profesorem Cyrilem Höschlem. Datum 8.12.2020. <https://www.facebook.com/politikaspolecnost/videos/interview-s-profesorem-cyrilem-h%C3%B6schlem-o-dopadech-koronakrize-nadu%C5%A1evn%C3%AD-zdrav%C3%AD/991158584725777/>.
- Pryor, F.L., Pryor, Z.P., Stadnik, M. and Staller., G.J. (1971). Czechoslovak Aggregate Production in the Interwar Period. *The Review of Income and Wealth*. <http://www.roiw.org/1971/35.pdf>.
- Pryor, Z. P., & Pryor, F. L. (1975). Foreign Trade and Interwar Czechoslovak Economic Development, 1918-1938. *VSWG: Vierteljahrschrift Für Sozial- Und Wirtschaftsgeschichte*, 62(4), 500–533. <http://www.jstor.org/stable/20730282>.
- Pryor, Z. P. (1979). Czechoslovak Fiscal Policies in the Great Depression. *The Economic History Review*, 32(2), 228–240. <https://doi.org/10.2307/2595455>.
- Rattay, P. (2012). Atheism in the Czech Republic, Are Czechs Atheists? In *Apostolska Cirkev* (pp. 1–81). *Apostolska Cirkev*. <https://apostolskacirkev.cz/category/35-misiologie?download=256>
- Registered deaths from suicide - German Federal Statistical Office. [online]. Copyright © [cit. 16.05.2022]. <https://www.destatis.de/EN/Themes/Countries-Regions/International-Statistics/Data-Topic/Population-Labour-Social-Issues/Health/Suicide.html>
- Reeves, A. McKee, M. Stuckler, D. (2014). Economic suicides in the Great Recession in Europe and North America. *British Journal of Psychiatry*, <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.114.144766>.
- Reeves, A. Stuckler, D. McKee, M. Gunnell, D. Chang, S. S. Basu, S. (2012). Increase in state suicide rates in the USA during economic recession. *London, England*. 380 (9856), 1813–1814. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(12\)61910-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(12)61910-2).

- Rovny, J. (2020, January 14). Circumstantial Liberals: Czech Germans in Interwar Czechoslovakia. Sciences Po LIEPP. <https://hal-sciencespo.archives-ouvertes.fr/hal-02459013/document>.
- Ruhaak, A. (2012, June). Country update Czech Republic. Rabobank. https://economics.rabobank.com/contentassets/fl12c27b392b44d3b6d98c656b12361d/czech_republicupdate-201206.pdf.
- Růžička, L. Sebevražednost v Československu z hlediska demografického a sociologického. Praha: Academia, 1968. 155 s.
- Samuelson, P. A. Nordhaus, W. D. Gregor, M. Ekonomie. 18. vyd. Praha: Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 9788020505903.
- Saxena, S., Krug, E. a Chestnov, O. Preventing suicide: a global imperative. Ženeva, Světová zdravotnická organizace, 2014. ISBN 978-92-4-156477-9. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/131056/1/9789241564779_eng.pdf?ua=1&ua=1
- Shneidman, S. Edwin and Farberow, L. Norman. The Psychology of Suicide. New York: Science House, 1970.
- Stuckler, D. Basu, S. Suhrcke, M. Coutts, A. McKee, M. (2011) Effects of the 2008 recession on health: a first look at European data. The lancet, Volume 378, Issue 9786, Str. 124-125. [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(11\)61079-9/fulltext#%](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(11)61079-9/fulltext#%2F)
- Suicide mortality rate (per 100,000 population) - France | Data. *World Bank Open Data* | *Data* [online]. Copyright © [cit. 16.05.2022]. <https://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.SUIC.P5?locations=FR>
- Suicide mortality rate (per 100,000 population) - Czech Republic. https://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.SUIC.P5?locations=MG-CZ&name_desc=true.
- Tapia Granados, J. A., & Diez Roux, A. V. (2009). Life and death during the Great Depression. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 106(41), 17290–17295. <https://doi.org/10.1073/pnas.0904491106>.

- The Association of Religion Data Archives. (2015). *Germany, Religion And Social Profile | National Profiles | International Data | TheARDA*. [Www.thearda.com](http://www.thearda.com); The Association of Religion Data Archives. https://www.thearda.com/internationalData/countries/Country_90_2.asp
- The Association of Religious Data Archives. (2015). *France, Religion And Social Profile | National Profiles | International Data | TheARDA*. [Www.thearda.com](http://www.thearda.com); The Association of Religious Data Archives. https://www.thearda.com/internationalData/countries/Country_83_2.asp
- The Czech Statistical Office. (2014). Population by religious belief and sex by 1921, 1930, 1950, 1991, 2001 and 2011 censuses. In *The Czech Statistical Office* (pp. 1–4). The Czech Statistical Office. <https://www.czso.cz/documents/10180/142756966/130055210118.pdf/25fc8dd2-5a04-4492-a5fd-943f870e854e?version=1.1>
- The Czech Statistical Office. (2021, January 13). *The CZSO presented the first results of the 2021 Census* (J. Voldánová, Ed.). The Czech Statistical Office; The Czech Statistical Office. <https://www.czso.cz/csu/czso/the-czso-presented-the-first-results-of-the-2021-census>
- The relationship between emotion dysregulation and suicide ideation and behaviour: A systematic review. *Sciencedirect* | [online]. <https://doi.org/10.1016/j.jadr.2021.100136>
- Thibodeau, L and Lachaud, J. (2016). Impact of economic fluctuations on suicide mortality in Canada (1926–2008): Testing the Durkheim, Ginsberg, and Henry and Short theories. *Death Studies*, 40:5, 305-315, doi: 10.1080/07481187.2015.1133727.”
- Tomlinson, M. W. (2012). War, peace and suicide: The case of Northern Ireland. *International Sociology*, 27(4), 464–482.
- Travis, R. (1990). Halbwachs and Durkheim: A Test of Two Theories of Suicide. *The British Journal of Sociology*, 41(2), 225-243. doi:10.2307/590871.
- Tvrdon, M. (2011). Consequences of the Global Economic Crisis on the Czech Economy. Silesian University, School of Business Administration.

https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/38507/TvrdonM_ConsequencesOfTheGlobal_2010.pdf?seq.

- Varnik, A, Tooding, L.M., Palo, E., Wasserman, D. (2003). Suicide and Homicide: Durkheim's and Henry & Short's Theories Tested on Data from the Baltic States. *Archives of Suicide Research*, 51-59. DOI: 10.1080/13811110301567. "
- Vodička, Milan. Den, kdy došly prachy: jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my. str. 67. Praha: Práh, 2009. ISBN 978-80-7252-260-6.
- Voráček, F. Možnost života. Praha: Naše vojsko, 1967. 245 s.
- Vykopalová, H. Sociálně patologické jevy v současné společnosti. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 154 s. ISBN 80-244-0337-4.
- World Health Organisation, Global Health Observatory Data Repository. (2003-2019).

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Míra nezaměstnanosti a počet sebevražd v ČR, Francii a Německu v letech 1993 - 2018.

Tabulka 2. Míra sebevražd mužů a žen v letech 1993 - 2018.

Tabulka 3: Nezaměstnanost muži a ženy 1993 - 2018

Tabulka 4: Korelace mezi mírou sebevražd a mírou nezaměstnanosti 1993 – 2018

Tabulka 5: Korelace mezi mírou sebevražd u mužů a mírou nezaměstnanosti u mužů 1993 - 2018

Tabulka 6: Korelace mezi mírou sebevražd u žen a mírou nezaměstnanosti u žen 1993 - 2018

Tabulka 7: Míra indexu vzdělání.

Tabulka 8: Korelace mezi hodnotou indexu vzdělání a počtem sebevražd

Tabulka 9: Korelace mezi hodnotou indexu vzdělání u mužů a počtem sebevražd u mužů

Tabulka 10: Korelace mezi hodnotou indexu vzdělání u žen a počtem sebevražd u žen

Tabulka 11: Počet sňatků v ČR, Francii a Německu v letech 1993 - 2018.

Tabulka 12: Korelace mezi počtem sňatků a počtem sebevražd

Tabulka 13: Korelace mezi počtem sňatků a počtem sebevražd u mužů

Tabulka 14: Korelace mezi počtem sňatků a počtem sebevražd u žen

Tabulka 15: Korelace mezi klesajícím náboženským přesvědčením a počtem sebevražd

Tabulka 16: Korelace mezi sebevraždami a ostatními zkoumanými faktory

Tabulka 17: Sebevraždy před, během a po druhé světové válce.

Tabulka 18: Průkaznost teorií

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Hospodářský cyklus

Graf 2: Počet sebevražd v Česku na 100 000 obyvatel vs. procento bez vyznání

Graf 3: Počet sebevražd ve Francii na 100 000 obyvatel vs. procento bez vyznání

Graf 4: Počet sebevražd v Německu na 100 000 obyvatel vs. procento bez vyznání

Graf 5: Hospodářská konjunktura vs. krize v České republice 1925 - 1935

Graf 6: Hospodářská konjunktura vs. krize v České republice 2008 – 2018

Graf 7: Hospodářská konjunktura vs. krize ve Francii 1925 – 1935

Graf 8: Hospodářská konjunktura vs. krize ve Francii 2008 – 2018

Graf 9: Hospodářská konjunktura vs. krize v Německu 1925 – 1935

Graf 10: Hospodářská konjunktura vs. krize v Německu 2008-2018

Graf 11: Sebevraždy před, během a po druhé světové válce.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Údaje o nezaměstnanosti, sebevraždách, sňatcích a vzdělání v ČR 1993 – 2018

Příloha 2: Údaje o nezaměstnanosti, sebevraždách, sňatcích a vzdělání ve Francii 1993 – 2018

Příloha 3: Údaje o nezaměstnanosti, sebevraždách, sňatcích a vzdělání v Německu 1993 – 2018

Příloha 4: Náboženství v České republice v letech 1921 – 2021

Příloha 5: Náboženství ve Francii v letech 1925–2020

Příloha 6: Náboženství v Německu v letech 1925–2020

PŘÍLOHY

Příloha 1: Údaje o nezaměstnanosti, sebevraždách, sňatcích a vzdělání v ČR 1993 – 2018

Rok	Sebevraždy	Nezaměstnanost	Nezam. muži	Nezam. žen	Počet sňatků	Index vzdělání
1993	18.6	4.3	3.4	5.4	62000	0.626
1994	18.1	4.3	3.6	5.2	60000	0.642
1995	16.8	4	3.4	4.8	54956	0.657
1996	15.2	3.9	3.3	4.7	53896	0.685
1997	16.2	4.3	3.6	5.1	57804	0.699
1998	15.7	5.9	4.6	7.5	55027	0.697
1999	15.7	8.5	7.2	10.1	53523	0.719
2000	16.1	8.8	7.3	10.5	55321	0.741
2001	15.9	8	6.7	9.6	52374	0.762
2002	15	7	5.8	8.6	52732	0.777
2003	16.9	7.5	5.8	9.6	48943	0.792
2004	15.5	8.2	7.1	9.6	51447	0.794
2005	15.3	7.9	6.4	9.8	51829	0.809
2006	13.6	7.2	5.8	8.9	52860	0.821
2007	13.4	5.3	4.2	6.7	57157	0.83
2008	13.2	4.4	3.5	5.6	52457	0.836
2009	14	6.7	5.8	7.7	47862	0.85
2010	14.3	7.3	6.4	8.5	46746	0.858
2011	15.1	6.7	5.8	7.9	45137	0.863
2012	15.8	7	6	8.2	45206	0.859
2013	15	6.9	5.9	8.3	43499	0.882
2014	14.1	6.1	5.1	7.4	45575	0.893
2015	13.2	5.1	4.2	6.1	48191	0.891
2016	12.5	4	3.4	4.7	50768	0.889
2017	13.2	2.9	2.3	3.6	52567	0.89
2018	12.7	2.2	1.8	2.8	54470	0.89

Zdroje: vlastní zpracování na základě dat získaných z ČSÚ, ResearchGate, Hdr, OECD.

Příloha 2: Údaje o nezaměstnanosti, sebevraždách, sňatcích a vzdělání ve Francii 1993 – 2018

Rok	Sebevraždy	Nezaměstnanost	Nezam. muži	Nezam. ženy	Počet sňatků	Index vzdělání
1993	21.2	11.3	9.6	13.4	265000	0.682
1994	20.8	12.6	11.0	14.5	260866	0.715
1995	20.3	11.8	10.0	14.1	256000	0.728
1996	19.3	12.4	10.6	14.5	259000	0.737
1997	19	12.6	11.0	14.4	263000	0.742
1998	17.9	12.1	10.4	14.1	280000	0.747
1999	17.5	12	10.4	13.9	300000	0.755
2000	18.4	10.2	8.5	12.2	305234	0.743
2001	17.7	8.6	7.0	10.5	290000	0.744
2002	17.8	8.7	7.8	9.8	285000	0.742
2003	18.1	8.3	7.6	9.1	270000	0.748
2004	17.8	8.9	8.1	9.9	275000	0.75
2005	17.6	8.5	7.8	9.3	268000	0.769
2006	16.9	8.4	7.9	9.1	260000	0.774
2007	16.3	7.7	7.3	8.1	255000	0.775
2008	16.6	7.1	6.7	7.4	252000	0.776
2009	16.8	8.7	8.7	8.8	250000	0.778
2010	16.5	8.9	8.7	9.1	248000	0.783
2011	16.5	8.8	8.5	9.1	245000	0.787
2012	15.3	9.4	9.4	9.4	242000	0.792
2013	15.1	9.9	10.0	9.8	240000	0.801
2014	13.8	10.3	10.5	10.0	248000	0.811
2015	13.9	10.4	10.8	9.9	243000	0.812
2016	13	10.1	10.2	9.9	240000	0.809
2017	14.6	9.4	9.4	9.4	218000	0.811
2018	14.2	9	9.0	9.1	210000	0.812

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat získaných z Insee, Worldbank, ResearchGate, Hdr, OECD.

Příloha 3: Údaje o nezaměstnanosti, sebevraždách, sňatcích a vzdělání v Německu 1993 – 2018

Rok	Sebevraždy	Nezaměstnanost	Nezam. muži	Nezam. ženy	Počet sňatků	Index vzdělání
1993	15.6	7.7	6.5	9.3	442605	0.74
1994	15.6	8.7	7.5	10.3	440244	0.75
1995	15.8	8.2	7.1	9.6	430534	0.759
1996	14.9	8.8	8.2	9.6	427297	0.767
1997	14.9	9.9	9.3	10.6	422776	0.775
1998	14.2	9.8	9.3	10.4	417420	0.794
1999	13.6	8.9	8.6	9.2	430674	0.81
2000	13.5	7.9	7.6	8.3	418550	0.825
2001	13.5	7.8	7.8	7.8	389591	0.84
2002	13.5	8.5	8.7	8.2	391963	0.856
2003	13.5	9.8	10.2	9.3	382911	0.871
2004	13	10.7	11.3	10.1	395992	0.894
2005	12.4	11.2	11.2	10.9	388451	0.893
2006	11.9	10.3	10.3	10.2	377055	0.911
2007	11.4	8.7	8.5	8.8	368922	0.915
2008	11.5	7.5	7.4	7.7	377055	0.919
2009	11.7	7.7	8.1	7.3	378439	0.923
2010	12.3	7	7.4	6.5	382047	0.925
2011	12.6	5.8	6.0	5.6	377816	0.93
2012	12.3	5.4	5.6	5.2	387423	0.933
2013	12.5	5.2	5.5	4.9	373655	0.931
2014	12.6	5	5.3	4.6	385952	0.933
2015	12.3	4.6	5.0	4.2	400115	0.934
2016	11.9	4.1	4.5	3.7	410426	0.937
2017	11.2	3.8	4.1	3.3	407466	0.94
2018	11.3	3.4	3.8	2.9	449466	0.943

Zdroje: vlastní zpracování na základě dat získaných z Destatis, ResearchGate, Hdr, OECD.

Příloha 4: Náboženství v České republice v letech 1921 – 2021

Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000 obyv.	Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000 obyv.	Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000 obyv.	Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000 obyv.
1921	7.16%		1949		23.2	1977		22.7	2005		15.3
1922			1950	6.21%	21.9	1978		23.1	2006		13.6
1923			1951		21.5	1979		21.2	2007		13.4
1924			1952		22.7	1980		22.2	2008		13.2
1925		35.1	1953		23.8	1981		21.5	2009		14
1926		32.2	1954		24.1	1982		21.6	2010		14.3
1927		31.9	1955		23.7	1983		20.8	2011	34.50%	15.1
1928		33.9	1956		24	1984		20.4	2012		15.8
1929		35	1957		25	1985		20.4	2013		15
1930	7.81%	35.2	1958		23.9	1986		20.9	2014		14.1
1931		35.6	1959		26.1	1987		18.7	2015		13.2
1932		37	1960		26.8	1988		19	2016		12.5
1933		35	1961		24.8	1989		18.5	2017		13.2
1934		34	1962		24.7	1990		19.3	2018		12.7
1935		33.8	1963		25.3	1991	39.90%	18.5	2019		11.2
1936		33.1	1964		24.6	1992		19.3	2020		11.4
1937			1965		25.5	1993		18.6	2021	68.30%	
1938			1966		26.4	1994		18.1			
1939			1967		27.7	1995		16.8			
1940			1968		28.4	1996		15.2			
1941			1969		27.2	1997		16.2			
1942			1970		28.8	1998		15.7			
1943			1971		27.6	1999		15.7			
1944			1972		28	2000		16.1			
1945		31.9	1973		24.8	2001	58.20%	15.9			
1946		25.7	1974		25.2	2002		15			
1947		24.6	1975		24	2003		16.9			
1948		22.1	1976		22.3	2004		15.5			

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ a Rattay, P.

Příloha 5: Náboženství ve Francii v letech 1925–2020

Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000	Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000	Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000	Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000
1925	2.32%	21	1953	6.61%	15.4	1981	15.35%	19.6	2009	22.87%	16.8
1926	2.41%	21.2	1954	6.83%	16.2	1982	15.65%	20.9	2010	23.06%	16.5
1927	2.50%	21.1	1955	7.06%	15.9	1983	15.95%	21.8	2011	23.26%	16.5
1928	2.59%	21.05	1956	7.30%	17.3	1984	16.25%	22	2012	23.56%	15.3
1929	2.70%	19.95	1957	7.54%	16.4	1985	16.56%	22.7	2013	23.66%	15.1
1930	2.80%	20.25	1958	7.80%	16.5	1986	16.86%	22.6	2014	23.86%	13.8
1931	2.90%	22.6	1959	8.01%	16.7	1987	17.16%	21.9	2015	24.06%	13.9
1932	3.00%	23.7	1960	8.36%	15.8	1988	17.46%	20.8	2016		13
1933	3.13%	23.3	1961	8.65%	15.8	1989	17.76%	20.9	2017		14.6
1934	3.25%	21.3	1962	8.85%	15.1	1990	18.06%	20.1	2018		14.2
1935	3.37%	22.5	1963	9.15%	15.5	1991	18.37%	20.2	2019		
1936	3.50%	21.1	1964	9.46%	14.9	1992	18.67%	20.3	2020		
1937	3.64%	21	1965	9.80%	15.1	1993	19.00%	21.2			
1938	3.77%	23.05	1966	10.20%	15.6	1994	19.27%	20.8			
1939	3.92%	18.6	1967	10.61%	15.6	1995	19.57%	20.3			
1940	4.13%	15.95	1968	11.06%	15.3	1996	19.87%	19.3			
1941	4.40%	13.3	1969	11.53%	15.8	1997	20.18%	19			
1942	4.58%	12.2	1970	12.03%	15.4	1998	20.48%	17.9			
1943	4.80%	12.55	1971	12.33%	15.4	1999	20.78%	17.5			
1944	5.00%	12.75	1972	12.63%	16.1	2000	20.08%	18.4			
1945	5.10%	13	1973	12.93%	15.5	2001	21.28%	17.7			
1946	5.24%	12.3	1974	13.24%	15.6	2002	21.48%	17.8			
1947	5.42%	15.4	1975	13.54%	15.8	2003	21.68%	18.1			
1948	5.61%	15.95	1976	13.84%	15.8	2004	21.88%	17.8			
1949	5.81%	16.75	1977	14.14%	16.5	2005	22.07%	17.6			
1950	6.02%	15.3	1978	14.44%	17.2	2006	22.27%	16.9			
1951	6.21%	15.2	1979	14.74%	18.7	2007	22.47%	16.3			
1952	6.41%	15.4	1980	15.05%	19.4	2008	22.67%	16.6			

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat získaných z asociace archivů náboženských dat. (2015) a Open Data Světové banky.

Příloha 6: Náboženství v Německu v letech 1925–2020

Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000	Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000	Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000	Rok	Procento bez nábožen. vyznání	Na 100,000
1925	2.18%	24.5	1953		18.7	1981		24	2009	24.30%	11.7
1926	2.19%	26.2	1954		19.7	1982		23.9	2010	24.68%	12.3
1927	2.27%	25.3	1955		19.8	1983		23.6	2011	25.06%	12.6
1928	2.35%	25.2	1956		19.2	1984		22.7	2012	25.45%	12.3
1929	2.50%	25.7	1957		18.9	1985		22.6	2013	25.83%	12.5
1930	2.50%	27.5	1958		19.6	1986		20.9	2014	26.23%	12.6
1931	2.57%	28.5	1959		19.3	1987		21.3	2015	26.60%	12.3
1932	2.65%	28.8	1960		19.4	1988		19.9	2016		11.9
1933	2.73%	28.4	1961		19.5	1989		18.4	2017		11.2
1934	2.80%	28.3	1962		18.5	1990	18.77%	17.5	2018		11.3
1935	2.88%	27.5	1963		19.4	1991	19.01%	17.5	2019		10.9
1936	2.95%	28.6	1964		20	1992	19.24%	16.6	2020		11.1
1937	3.03%	28.9	1965		20	1993	19.48%	15.6			
1938	3.11%	28.3	1966		20.5	1994	19.71%	15.6			
1939	3.18%		1967		21.3	1995	19.94%	15.8			
1940	3.26%		1968		20.5	1996	20.18%	14.9			
1941	3.34%		1969		20.9	1997	20.41%	14.9			
1942	3.41%		1970		21.5	1998	20.64%	14.2			
1943	3.49%		1971		20.8	1999	20.88%	13.6			
1944	3.56%		1972		19.9	2000	21.11%	13.5			
1945			1973		20.7	2001	21.44%	13.5			
1946			1974		21	2002	21.77%	13.5			
1947			1975		20.9	2003	22.10%	13.5			
1948			1976		21.7	2004	22.42%	13			
1949		21.5	1977		22.7	2005	22.75%	12.4			
1950		20.3	1978		22.2	2006	23.14%	11.9			
1951		19.6	1979		21.4	2007	23.52%	11.4			
1952		18.2	1980		23.6	2008	23.91%	11.5			

Zdroje: Vlastní zpracování na základě dat získaných z asociace archivů náboženských dat (2015) a Německého spolkového statistického úřadu.